

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Π.Μ.Σ ΔΙΕΘΝΩΝ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ & ΒΙΩΣΙΜΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ JEAN MONNET)
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΤΣΑΛΤΑΣ

[ΣΤΕΦΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ |A.M:1216M071](#)

Διπλωματική εργασία με θέμα: Το εμπόριο ανθρώπων (Human Trafficking) :
Οργανωμένο έγκλημα και αναπτυξιακό πρόβλημα στην Υποσαχάρια Αφρική -
Συνεργασίες, δράσεις και τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου.

Αθήνα, Δεκέμβριος 2017

Copyright © Στεφόπουλος Γεώργιος, Αθήνα, Δεκέμβριος 2017. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Περιβαλλοντική Διακυβέρνηση και Βιώσιμη Ανάπτυξη» του Τμήματος Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Καθηγητή και Επιβλέποντα μου, κύριο Γρηγόριο Τσάλτα για τις πολύτιμες κατευθύνσεις του, στο πλαίσιο υλοποίησης της παρούσας εργασίας καθώς και κατά τη διάρκεια των εξαμήνων. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Διδάσκοντα κύριο Τηλέμαχο Μπούρτζη για την συνεργασία του και την καθοδήγησή του κατά την διάρκεια εκπόνησης της διπλωματικής εργασίας αλλά και για τον χρόνο που αφιέρωσε στην συγκεκριμένη εργασία. Τέλος, ευχαριστώ την μητέρα μου Μαρία και τον αδελφό μου Ανδρέα για όλη την στήριξη τους καθ' όλη την διάρκεια του Π.Μ.Σ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Συντμήσεις.....	7
Εισαγωγή	8
Ταυτότητα Υποσαχάριας Αφρικής	12
ΜΕΡΟΣ Α	19
Κεφάλαιο 1 ^ο : Γενικά στοιχεία εμπορίας ανθρώπων	19
Α. Ορισμός Trafficking	19
Β. Διαφορές Εμπορίας Ανθρώπων και Λαθραίας Διακίνηση Μεταναστών	21
Γ. Συστατικά Στοιχεία Εμπορίας ανθρώπων	23
Δ. Μορφές εμπορίας ανθρώπων	24
Δ.1 Η εμπορία ανθρώπων με σκοπό την δουλεία.....	24
Δ.2 Η εμπορία γυναικών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση	25
Δ.3 Μαζική σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών από τουρίστες - σεξουαλικός τουρισμός	25
Δ.4 Εμπορία ανθρώπων με σκοπό την διακίνηση οργάνων	26
Ε. Το Προφίλ των σωματέμπορων και οι τεχνικές που χρησιμοποιούν.....	27
Ε.1 Τα χαρακτηριστικά του σωματέμπορου	27
Ζ. Τα τρία στάδια της εμπορίας ανθρώπων.....	29
Ζ.1 Στάδιο Στρατολόγησης	29
Ζ.2 Στάδιο Μεταφοράς – Διακίνησης	31
Ζ.3 Στάδιο Εκμετάλλευσης	31
Κεφάλαιο 2: Παράγοντες που συνδέονται με το εμπόριο ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική	33
Α. Ο Παράγοντας της Φτώχειας.....	33
Α.1 Οι μορφές φτώχειας και οι παράγοντές της ως κοινωνικό πρόβλημα.....	35
Α.2 Η Διασύνδεση του σύγχρονου δουλεμπορίου με την παράμετρο της φτώχειας ..	38
Β. Η Γυναίκα στην Μαύρη Αφρική	40
Γ. Η εξάπλωση του ιού HIV/AIDS	42
ΜΕΡΟΣ Β	43

Κεφάλαιο 3: Γενικά χαρακτηριστικά εμπορίας ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική	43
Α. Γενικά στοιχεία.....	43
Β. Προφίλ Θυμάτων	44
Γ. Μορφές εκμετάλλευσης.....	45
Δ. Προφίλ των δραστών	46
Ε. Ροές trafficking	47
Ε.1 Ροές προς την Υποσαχάρια Αφρική.....	47
Ε.2 Ροές από την Υποσαχάρια Αφρική προς άλλα κράτη.....	48
Ζ. Ποινικοποίηση και λήψη μέτρων σχετικά με το εμπόριο ανθρώπων	50
Η. Η επιρροή του Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο στις χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής.....	52
Κεφάλαιο 4 ^ο : Περιφερειακή ανάλυση εμπορίας ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική	54
Α. Δυτική Αφρική	54
Α.1 Μορφές εκμετάλλευσης.....	54
Α.2 Αίτια δουλεμπορίου στην Δυτική Αφρική	55
Β. Ανατολική Αφρική.....	57
Β.1 Προφίλ Θυμάτων και ροές εμπορίας ανθρώπων	57
Β.2 Αίτια δουλεμπορίου στην Ανατολική Αφρική.....	59
Γ. Νότια Αφρική.....	61
Γ.1 Προφίλ Θυμάτων και ροές εμπορίας ανθρώπων.....	61
Γ.2 Αίτια δουλεμπορίου στην Νότια Αφρική.....	63
Κεφάλαιο 5: Διεθνή και Περιφερειακά μέτρα - δράσεις για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων	65
Α. Διεθνείς Συμβάσεις.....	65
Β. Διεθνή και Περιφερειακά Προγράμματα και Οργανισμοί.....	68
Β.1 Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC)	68
Β.2 Το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (UNDP).....	68
Β.3 Το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF).....	69
Β.4 Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM)	69
Β.5 Η Διεθνής Αστυνομία (INTERPOL)	70
Β.6 Η Ευρωπαϊκή Αστυνομία (EUROPOL)	70

B.7 Ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (FRODEX).....	71
Γ. Περιφερειακές δράσεις για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική	72
Case Studies	76
Case study 1	76
Case study 2	77
Case study 3	78
Συμπεράσματα	80
Βιβλιογραφία	85
Α. Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία	85
Α.1 Βιβλία	85
Β. Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	86
Β.1 Βιβλία	86
Β.2 Επιστημονικά άρθρα.....	86
Β.3 Εκθέσεις- Αναφορές	87
Β.4 Ηλεκτρονικές Πηγές	89
Β.5 Κείμενα Τεκμηρίωσης	90

Κατάλογος Χαρτών

Χάρτης 1: Γεωγραφική απεικόνιση Υποσαχάριας Αφρικής.....	12
Χάρτης 2: Ελάχιστα Ανεπτυγμένες χώρες στην Υποσαχάρια Αφρική.....	16
Χάρτης 3: Περίκλειστα Κράτη Υποσαχάριας Αφρικής.....	17
Χάρτης 4: Νησιωτικές χώρες Υποσαχάριας Αφρικής.....	18
Χάρτης 5: Μέσος όρος ζωής γυναικών στα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής.....	41
Χάρτης 6: Εμπορία ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική.....	43
Χάρτης 7: Ροές εμπορίας ανθρώπων προς άλλα κράτη.....	48

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Πίνακας Κρατών Υποσαχάριας Αφρικής.....	13
Πίνακας 2: Συστατικά στοιχεία εμπορίας ανθρώπων.....	23
Πίνακας 3: Καταδίκες διακινητών ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική.....	51
Πίνακας 4: Επιρροή του Πρωτοκόλλου στην δημιουργία νομοθετικών μέτρων στην Υποσαχάρια Αφρική.....	52
Πίνακας 5: Εμπειρικά στοιχεία σχετικά με το εμπόριο ανθρώπων σε 3 χώρες τις Δυτικής Αφρικής.....	56
Πίνακας 6: Κράτη προέλευσης θυμάτων στην Ανατολική Αφρική.....	58

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Παράγοντες της φτώχειας.....	36
Διάγραμμα 2: Κράτη προέλευσης θυμάτων trafficking στην Νότια Αφρική.....	62

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1: Θύμα trafficking.....	24
Εικόνα 2: Μορφές εκμετάλλευσης θυμάτων trafficking.....	27

Συντμήσεις

ΗΕ: Ηνωμένα Έθνη

ΜΚΟ: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ECCAS: Economic Community of Central African States

ECOWAS: Economic Community of West African States

EUROPOL : European Police Office

FRONTEX : Frontières extérieures

NAPTIP: National Agency for the Prohibition of Trafficking in Persons

NATO : North Atlantic Treaty Organization

OSCE: The Organization for Security and Co-operation

SADC: Southern African Development Community

UNCHR: United Nations high commissioner for refugees

UNDP: United Nations Development Programme

UNICEF: United Nations International Children's Emergency Fund

UNODC: United Nations Organization for Drugs and Crime

EAX: Ελάχιστα Ανεπτυγμένα Κράτη

IOM: International Organization of Migration

Εισαγωγή

Το εμπόριο ανθρώπων (Human Trafficking) αποτελεί κύρια μορφή οργανωμένης εγκληματικότητας, εγείρει ζητήματα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αποδιοργάνωσης του κράτους δικαίου και συνδέεται άρρηκτα με την παράτυπη μετανάστευση. Θεωρείται ως μία μορφή σύγχρονη «σκλαβιάς» και αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους τομείς του οργανωμένου εγκλήματος, ο οποίος αποφέρει τεράστια παράνομα οικονομικά κέρδη στους διακινητές, αντίστοιχα μάλιστα αυτών του παράνομου εμπορίου όπλων και ναρκωτικών.

Η εγκληματική αυτή δραστηριότητα εξελίσσεται συνεχώς λαμβάνοντας ενδοκρατικές αλλά και διακρατικές διαστάσεις. Τα οργανωμένα δίκτυα trafficking αποτελούν πολύ καλά δομημένες εγκληματικές οργανώσεις με διακριτούς ρόλους και απόλυτη ιεραρχία, οι οποίες δραστηριοποιούνται σε πληθώρα κρατών και περιοχών. Το εμπόριο ανθρώπων λαμβάνει χώρα σχεδόν σε όλα τα κράτη του πλανήτη, είτε ως «κράτη προέλευσης», ως «ενδιάμεσα κράτη», ως «κράτη προορισμού», είτε ως συνδυασμό αυτών.

Το προφίλ των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων ποικίλει, με τα παιδιά και τις γυναίκες να κυριαρχούν έναντι των αντρών. Οι μορφές και οι σκοποί εκμετάλλευσης των θυμάτων είναι αρκετοί με κυριότερους και πιο γνωστούς το εμπόριο ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση και την παράνομη δουλεία. Οι αιτίες που προκαλούν το εμπόριο ανθρώπων και συμβάλουν στο να αναπτυχθεί διαφέρουν ανάλογα με την γεωγραφική εστίαση του φαινομένου και έχουν αποτελέσει στο παρελθόν αντικείμενο επιστημονικής έρευνας.

Οι βασικότερες περιοχές στις οποίες λαμβάνει χώρα το human trafficking είναι χώρες του Τρίτου κόσμου, που έχουν υπάρξει στο παρελθόν πεδία ένοπλων και πολιτικών συγκρούσεων, αντιμετωπίζουν σημαντικά προβλήματα ανάπτυξης και φτώχειας και στις οποίες υπάρχει τεράστια έλλειψη εκπαιδευτικού συστήματος. Στις περιοχές αυτές, οι κάτοικοι είναι πιο ευάλωτοι στους διακινητές και πιο τρωτοί στις φρούδες υποσχέσεις τους για μία καλύτερη ποιότητα εργασίας και ζωής, λόγω της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης που επικρατεί.

Μία από τις μεγαλύτερες περιοχές, όπου κυριαρχεί το εμπόριο ανθρώπων και αποφέρει τεράστια κέρδη στο οργανωμένο έγκλημα είναι η Υποσαχάρια Αφρική. Η εν λόγω περιοχή αποτελείται από περιφέρειες με διαφορετικά επιμέρους

χαρακτηριστικά, λόγω του αποικιοκρατικού συστήματος που είχε εφαρμοστεί στις περισσότερες Αφρικανικές χώρες από τις μητροπόλεις της δυτικής Ευρώπης. Τα αναπτυξιακά προβλήματα, η φτώχεια, η πείνα, η έλλειψη εκπαίδευσης και νομοθεσίας είναι ορισμένοι μόνο παράγοντες που εντείνουν το φαινόμενο και κάνουν την Υποσαχάρια Αφρική πόλο έλξης των διακινητών ανθρώπων.

Με την παρούσα διπλωματική εργασία διερευνάται το εμπόριο ανθρώπων με γεωγραφική εστίαση τον χώρο της Υποσαχάριας Αφρικής, καθώς και οι επιδράσεις και επιρροές του στην ανάπτυξη της. Αρχικά, παρουσιάζεται η ταυτότητα της Υποσαχάριας Αφρικής, έτσι ώστε να αποτυπωθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της, τα οποία εντείνουν και ευνοούν την έκνομη δραστηριότητα των δικτύων του trafficking.

Στο πρώτο μέρος της εργασίας παρουσιάζονται γενικά στοιχεία σχετικά με την εμπορία ανθρώπων σε παγκόσμιο επίπεδο, έτσι ώστε να κατανοηθεί πλήρως το μέγεθος του προβλήματος και οι εκφάνσεις του. Αναλύεται η πολυπλοκότητα της έκνομης αυτής δραστηριότητας, μέσα από την παρουσίαση των συστατικών στοιχείων της εμπορίας ανθρώπων, της μορφές της οποίες λαμβάνει και τους σκοπούς που διακινούνται και εκμεταλλεύονται τα θύματα. Τέλος, πραγματοποιείται ανάλυση των σταδίων του trafficking, καθώς και διερεύνηση του βασικού προφίλ των διακινητών.

Με γεωγραφική εστίαση στην Υποσαχάρια Αφρική παρουσιάζονται οι παράγοντες, οι οποίοι είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με την ανάπτυξη της υπό έρευνας περιοχής και συμβάλουν άμεσα και έμμεσα στην ανάπτυξη της εμπορίας ανθρώπων και στην τρωτότητα του πληθυσμού στους διακινητές. Η φτώχεια, η θέση της γυναίκας και η εξάπλωση του ιού του AIDS αποτελούν ορισμένους από τους βασικούς παράγοντες, που διασυνδέονται άμεσα με την εξάπλωση του trafficking στην Υποσαχάρια Αφρική. Τα παραπάνω αναπτυξιακά προβλήματα ευνοούν την δραστηριότητα των εγκληματικών οργανώσεων και των δικτύων της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και τον πολλαπλασιασμό των θυμάτων.

Στο δεύτερο μέρος της παρούσας εργασίας παρουσιάζονται και αναλύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εμπορίας ανθρώπων στον χώρο της Υποσαχάριας Αφρικής. Πραγματοποιείται επιμέρους ανάλυση του προφίλ των θυμάτων, των μορφών εκμετάλλευσης και των ροών του trafficking έτσι ώστε να αποτυπωθεί πλήρως το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων και η δράση του στην Υποσαχάρια

Αφρική. Επιπροσθέτως, παρουσιάζεται η λήψη νομοθετικών μέτρων σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων από πλευράς των κρατών της Υποσαχάριας Αφρικής καθώς και η τεράστια συμβολή και επιρροή του Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών στην αντιμετώπιση του trafficking.

Επιπλέον, πραγματοποιείται παρουσίαση και ανάλυση της εμπορίας ανθρώπων στις επιμέρους περιφέρειες της Υποσαχάριας Αφρικής προκειμένου να τονιστούν και να κατανοηθούν οι διαφορές στον τρόπο δράσης των διακινητών και των σκοπών της εμπορίας ανθρώπων. Οι παράγοντες και τα αίτια που συνδέονται άμεσα με την εμπορία ανθρώπων καθώς και η λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της στον χώρο της Δυτικής, Ανατολικής και Νότιας Αφρικής παρουσιάζουν ειδοποιούς διαφορές, επηρεαζόμενοι από την πολιτική και κοινωνική κατάσταση που επικρατεί στην εκάστοτε περιφέρεια.

Η λήψη μέτρων από πλευράς της Διεθνούς κοινότητας κρίνεται αναγκαία για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων και την πάταξη της εγκληματικής δραστηριότητας των οργανωμένων οργανώσεων εκμετάλλευσης και μεταφοράς των θυμάτων. Βασικό και κυρίαρχο ρόλο στην καταπολέμηση του φαινομένου διαδραματίζουν οι Διεθνείς Συμβάσεις και τα επιμέρους Πρωτόκολλα καθώς και η δράση των Διεθνών αλλά και Περιφερειακών Οργανισμών σχετικών με την εμπορία ανθρώπων. Κατόπιν τούτου, παρουσιάζονται οι κυριότερες Διεθνείς Συμβάσεις και Οργανισμοί που συμβάλουν στην αντιμετώπιση του trafficking καθώς και η δράση τους. Τέλος, πραγματοποιείται ανάλυση των περιφερειακών οργανώσεων και δράσεων καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων στον χώρο της Υποσαχάριας Αφρικής καθώς και των νομοθετικών μέτρων που έχουν ληφθεί για τον σκοπό αυτό.

Τα επιστημονικά ερωτήματα, τα οποία αποτελούν τον κορμό της εργασίας και πραγματοποιείται προσπάθεια απάντησης τους, είναι κατά πόσο η εμπορία ανθρώπων, ως μορφή οργανωμένου εγκλήματος, συνδέεται με την ανάπτυξη της εν λόγω περιοχής και κατά πόσο αποτελεί για αυτήν ανασταλτικό παράγοντα. Επίσης πραγματοποιείται προσπάθεια αποτύπωσης των μορφών της εμπορίας ανθρώπων, των τρόπων προσέγγισης των θυμάτων και της μεθοδολογίας των δικτύων διακίνησης στον χώρο της Υποσαχάριας Αφρικής, έτσι ώστε να κατανοηθεί η σημαντικότητα της και το αντίκτυπο που έχει στην εύρυθμη λειτουργία των Υποσαχάριων κοινωνιών.

Αντικείμενο έρευνας αποτελούν, επιπρόσθετα, οι προκλήσεις και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εν λόγω περιοχής στην αντιμετώπιση του φαινομένου καθώς και οι παράγοντες που ενισχύουν και συντελούν στην ανάπτυξη του και την τρωτότητα του πληθυσμού.

Ταυτότητα Υποσαχάριας Αφρικής

Η Αφρικανική ήπειρος είναι η δεύτερη μεγαλύτερη ήπειρος στον κόσμο και αποτελεί το 20,3% της ηπειρωτικής επιφάνειας του Πλανήτη. Η Αφρική χωρίζεται σε δύο μεγάλες περιφέρειες, την Υποσαχάρια Αφρική (Μαύρη Αφρική) και την Βόρειο Αφρική (περιοχή Μαγρέμπ)¹.

Ο όρος Υποσαχάρια Αφρική είναι ουσιαστικά ένας γεωγραφικός όρος που χρησιμοποιείται για να περιγράψει το τμήμα της Αφρικανικής Ηπείρου που εκτείνεται νότια από την έρημο της Σαχάρα καθώς και τις χώρες που βρίσκονται πλήρως ή εν μέρει νοτίως της Σαχάρας².

Χάρτης Νο 1:Γεωγραφική απεικόνιση Υποσαχάριας Αφρικής

Πηγή: World Regional Geography ³

Στο βόρειο τμήμα της Αφρικανικής ηπείρου βρίσκεται η έρημος Σαχάρα, η οποία είναι η μεγαλύτερη έρημος του πλανήτη με έκταση 9.400.00 τ.χλ. Στο νότιο μέρος της Σαχάρα βρίσκεται η περιοχή Σαχέλ, η οποία αποτελεί τα φυσικά σύνορα ανάμεσα στην περιοχή του Μαγρέμπ (Λευκή Αφρική) και της Υποσαχάριας Αφρικής (Μαύρη Αφρική).

¹ Τσάλτας Γρ., Η Γεωγραφία στις Διεθνείς Σπουδές, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα 2011, σελ.115-116

² World Regional Geography: People, Places and Globalization v. 1.0 στο https://saylordotorg.github.io/text_world-regional-geography-people-places-and-globalization.html

³ <http://andmcintyre.weebly.com/sub-saharan-africa.html>

Τα Κράτη τα οποία ανήκουν γεωγραφικά στην Υποσαχάρια Αφρική είναι τα κάτωθι:

Πίνακας Νο 1: Πίνακας Κρατών Υποσαχάριας Αφρικής

ANGOLA	GABON	NIGERIA
BENIN	GAMBIA, THE	RWANDA
BOTSWANA	GHANA	SAO TOME AND PRINCIPE
BURKINA FASO	GUINEA	SENEGAL
BURUNDI	GUINEA-BISSAU	SEYCHELLES
CABO VERDE	KENYA	SIERRA LEONE
CAMEROON	LESOTHO	SOMALIA
CENTRAL AFRICAN REPUBLIC	LIBERIA	SOUTH AFRICA
CHAD	MADAGASCAR	SOUTH SUDAN
COMOROS	MALAWI	SUDAN
CONGO, DEM. REP.	MALI	SWAZILAND
CONGO, REP.	MAURITANIA	TANZANIA
COTE D'IVOIRE	MAURITIUS	TOGO
EQUATORIAL GUINEA	MOZAMBIQUE	UGANDA
ERITREA	NAMIBIA	ZAMBIA
ETHIOPIA	NIGER	ZIMBABWE

Πηγή : World Bank⁴

Η Υποσαχάρια Αφρική γεωγραφικά χωρίζεται σε τέσσερις περιφέρειες, οι οποίες έχουν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά λόγω του αποικιοκρατικού συστήματος που είχε εφαρμοστεί στις περισσότερες Αφρικανικές χώρες από τις μητροπόλεις της δυτικής Ευρώπης. Οι περιφέρειες αυτές είναι⁵:

Α) η Δυτική, η οποία είναι η δεύτερη μεγαλύτερη περιφέρεια σε πληθυσμό και περιλαμβάνει συνολικά δεκαοκτώ κράτη, τα οποία αποτελούν μια σημαντική ομάδα χωρών. Στην Δυτική Υποσαχάρια Αφρική ανήκει και η περιοχή Σαχέλ, η οποία αναφέρθηκε παραπάνω και οποία περιλαμβάνει επτά κράτη. Τα περισσότερα κράτη της περιοχής αυτής αποτελούσαν στο παρελθόν γαλλικές αποικίες⁶.

⁴ https://data.worldbank.org/region/sub-saharan-africa?name_desc=true

⁵ Τσάλτας Γρ., Η Γεωγραφία στις Διεθνείς Σπουδές, Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα 2011, σελ.118-123

⁶ Με εξαίρεση την Γκάμπια η οποία βρισκόταν υπό βρετανική επικυριαρχία και το Πράσινο Ακρωτήριο το οποίο βρισκόταν υπό πορτογαλική.

Β) η Ανατολική, η οποία πληθυσμιακά είναι η μεγαλύτερη περιφέρεια και περιλαμβάνει συνολικά είκοσι κράτη. Στην Ανατολική Υποσαχάρια Αφρική ανήκει και η το λεγόμενο «Κέρας της Αφρικής». Η ανωτέρω περιφέρεια και κυρίως το Κέρας της Αφρικής έχει ιδιαίτερη γεωπολιτική σημασία λόγω του ελέγχου που ασκεί στο μεγάλο θαλάσσιο πέρασμα από την Μεσόγειο στον Ινδικό ωκεανό. Επίσης η μεγάλη ξηρασία που επικρατεί στην περιοχή αποτελεί τον κυριότερο λόγο υπανάπτυξης της σε όλους τους τομείς.

Γ) η Κεντρική, στην οποία ανήκουν συνολικά εννέα κράτη. Η συγκεκριμένη περιοχή γεωγραφικά βρίσκεται γύρω από τον Ισημερινό, στην οποία επικρατεί έντονο τροπικό κλίμα. Τα εδάφη της είναι πλούσια σε βλάστηση και διαθέτει αρκετά μεγάλο απόθεμα φυσικών πόρων.

Δ) η Νότιος, η οποία απαρτίζεται από πέντε κράτη. Η περιφέρεια αυτή αποτελεί το πλησιέστερο κομμάτι της Αφρικανικής ηπείρου με την απέναντι Ανταρκτική ήπειρο. Στην ευρύτερη περιοχή της Νότιας Υποσαχάριας Αφρικής έχουν καταγραφεί οι περισσότεροι φορείς του υιού του AIDS παγκοσμίως.

Ο πληθυσμός των χωρών της Υποσαχάριας Αφρικής αυξάνεται συνεχώς από το έτος 1960 έως και σήμερα και το έτος 2016 ανερχόταν σε 1.033 δισεκατομμύρια⁷.

Η συντριπτική πλειοψηφία σήμερα των Κρατών μελών του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών αποτελείται από Κράτη του Τρίτου Κόσμου. Ο όρος Τρίτος Κόσμος εμφανίστηκε δέκα περίπου χρόνια μετά την δημιουργία του ΟΗΕ και δημιουργήθηκε για να περιγράψει τις σημαντικές διαφορές ανάμεσα στα παραδοσιακά Κράτη Μέλη και στα νεοεμφανιζόμενα Κράτη, τα οποία ήταν αποικίες των μεγάλων δυνάμεων του Βορρά και έγιναν αυτόνομα⁸.

Γεωγραφικά ο Τρίτος Κόσμος περιλαμβάνει τα κράτη της Αφρικής, της Ασίας και της Λατινικής Αμερικής. Τα κράτη του Τρίτου κόσμου αντιμετώπιζαν κοινά προβλήματα λόγω του πρώην αποικιακού συστήματος με αποτέλεσμα να συσφιχθούν η σχέσεις τους και να έχουν κοινές επιδιώξεις έναντι της διεθνής κοινότητας.

Με βάση των Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών ο Τρίτος κόσμος ή «Ομάδα των 77» αριθμεί 130 Κράτη, τα οποία λόγω του αριθμού τους έχουν τεράστια

⁷ World Bank στο

https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?end=2016&locations=ZG&start=1960&view=chart&year_high_desc=false

⁸ Τσάλτας Γρ., Αναπτυξιακό Φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος, Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2010

πλειονηφική ισχύ στον ΟΗΕ. Θα πρέπει να αναφερθεί όμως ότι τα Τριτοκοσμικά Κράτη λόγω του αριθμού τους, δεν έχουν τον πλήρη έλεγχο του ΟΗΕ διότι σε πολλά Όργανα του δεν έχουν εισχωρήσει αρκετά από τα Κράτη του Τρίτου κόσμου. Μοναδικό λοιπόν πεδίο δράσης και επιρροής τους είναι η Γενική Συνέλευση.

Λόγω των ειδικών αναγκών και προβλημάτων που αντιμετωπίζουν αρκετά από τα Κράτη αυτά έχουν διαχωριστεί πρακτικά σε υποομάδες με σκοπό την ομαδοποίηση και συγκεκριμενοποίηση της όποιας ιδιαίτερης αρνητικής κατάστασης καθώς και τον προγραμματισμό δράσεων για την αντιμετώπιση της. Ο διαχωρισμός αυτός από την πλευρά της διεθνούς κοινότητας έγινε λαμβάνοντας υπ όψιν δύο παράγοντες, τον οικονομικό αλλά και τον γεωγραφικό.

1) Σύμφωνα με τον οικονομικό παράγοντα, ο οποίος προκαλεί τεράστια αναπτυξιακά προβλήματα στις χώρες αυτές η διάκριση γίνεται τέσσερις περαιτέρω κατηγορίες.

A) Στις χώρες που δια θέτουν ιδιαίτερα υπανάπτυκτους τομείς και έχουν αρκετή αλλά και πολλές φορές πλήρη εξάρτηση από άλλα Κράτη.

B) Στις χώρες που έχουν δεχθεί μεγάλα πλήγματα, είτε είναι οικονομικής είτε κοινωνικής φύσεως

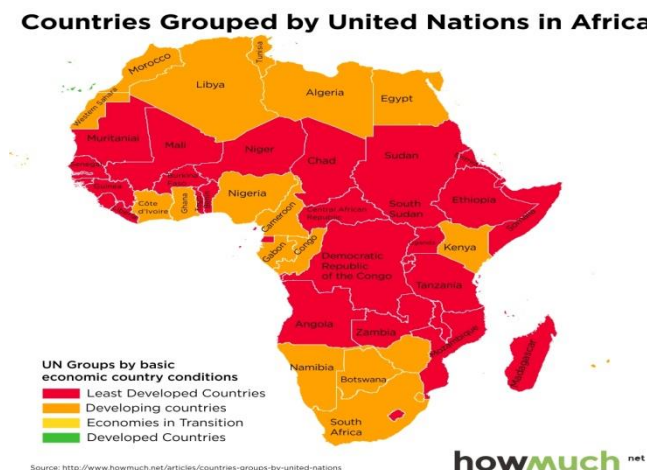
Γ) Στις χώρες όπου οι πολίτες τους διαθέτουν εξαιρετικά χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα

Δ) Στις Ελάχιστα Ανεπτυγμένες Χώρες (EAX)⁹, η οποία είναι και η μεγαλύτερη από τις παραπάνω κατηγορίες και αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα. Για την συγκεκριμένη κατηγορία ο ΟΗΕ έχει αναπτύξει αρκετές δράσεις για την στήριξη τους και την αναπτυξιακή τους βοήθεια. Σήμερα οι EAX απαρτίζονται από 49 Κράτη και αποτελούν το 1/8 του συνολικού πληθυσμού του Τρίτου Κόσμου, με τα περισσότερα από αυτά να βρίσκονται στην Αφρική. Οι EAX αποτελούν τον λεγόμενο **Τέταρτο Κόσμο** λόγω των τεράστιων αναπτυξιακών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν καθώς και ως μία προσπάθεια άμεσης δρομολόγησης από πλευράς της Διεθνούς Κοινότητας της αναπτυξιακής βοήθειας και στήριξης τους σε όλα τα επίπεδα.

⁹ Τσάλτας Γρ., Αναπτυξιακό Φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος, Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2010, σελ.172-176

Συγκεκριμένα, όσο αφορά την Υποσαχάρια Αφρική, τριάντα τρία (33) κράτη της ανήκουν στις Ελάχιστα Ανεπτυγμένες Χώρες, καταδεικνύοντας έτσι τα τεράστια αναπτυξιακά προβλήματα που αντιμετωπίζει αυτή η περιοχή¹⁰.

Χάρτης Νο2: Ελάχιστα Ανεπτυγμένες χώρες στην Υποσαχάρια Αφρική

Πηγή: <http://www.valuewalk.com/2016/10/fourth-world-countries/>

2) Σύμφωνα με τον γεωγραφικό παράγοντα οι διάκριση τους γίνεται σε δύο περεταίρω υποκατηγορίες.

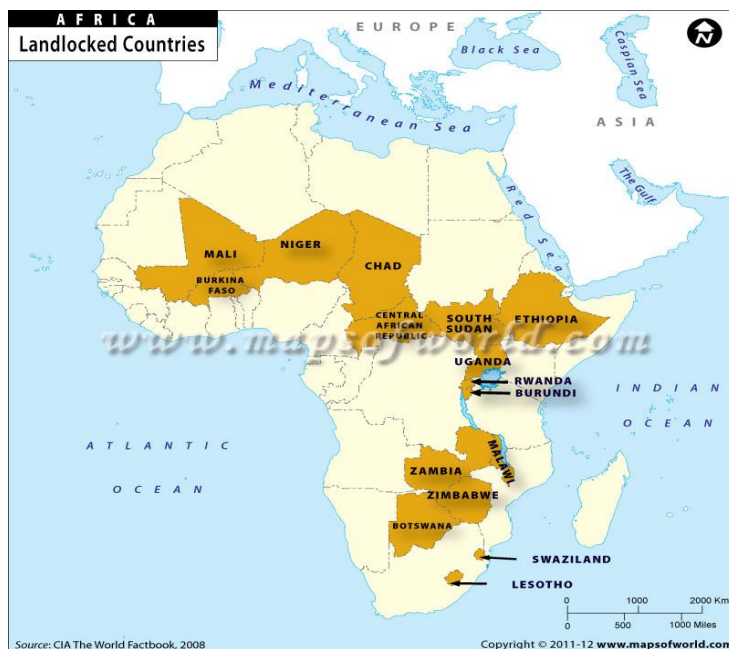
Α) Στα αναπτυσσόμενα περικλειστα Κράτη¹¹, τα οποία υπάρχει παντελής έλλειψη θαλάσσιων ακτών και η πρόσβαση τους στην θάλασσα είναι ιδιαίτερα δύσκολή. Σήμερα απαριθμούνται 31 περικλειστα κράτη με τα περισσότερα και πάλι να βρίσκονται στην Αφρική. Η γεωγραφική αυτή θέση έχει δημιουργήσει τεράστια οικονομικά προβλήματα αφού περιορίζεται κατά πολύ το εμπόριο τους και η ανάπτυξη της αλιείας. Επίσης στην πλειοψηφία τους δεν διαθέτουν κατάλληλο οδικό δίκτυο, γεγονός που τα καθιστά οικονομικά ακόμα πιο ευάλωτα και η συνεργασία τους με γειτονικά κράτη τα οποία διαθέτουν θαλάσσιες ακτές είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Όλοι οι παραπάνω λόγοι έχουν οδηγήσει την διεθνή κοινότητα να λάβει ιδιαίτερα μέτρα έτσι ώστε να εξασφαλιστεί το δικαίωμα πρόσβαση στην θάλασσα αυτών των κρατών.

¹⁰ https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/ldc_list.pdf

¹¹ Τσάλτας Γρ., Αναπτυξιακό Φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος, Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2010, σελ.179-188

Όσο αφορά την Υποσαχάρια Αφρική δεκαέξι (16) κράτη της ανήκουν στην προαναφερόμενη ομάδα των περικλειστων κρατών¹² γεγονός που επιδρά άμεσα στην ανάπτυξη τους και συντελούν στην δύσκολη οικονομική τους κατάσταση.

Χάρτης Νο3: Περίκλειστα Κράτη Υποσαχάριας Αφρικής

Πηγή : <https://www.africanexponent.com/post/billions-lost-in-profits-by-foreign-companies-tax-evasion-1953>

B) Στις αναπτυσσόμενες νησιωτικές χώρες οι οποίες απαριθμούν σήμερα 66 νησιωτικά Κράτη και αντιμετωπίζουν πληθώρα οικονομικών, κοινωνικών και γεωγραφικών προβλημάτων¹³. Ένα από τα βασικότερα προβλήματα των χωρών αυτών είναι η μεγάλη απόσταση τους από της ηπειρωτικές περιοχές, η οποία της καθιστά απομονωμένες καθώς και η μικρή έκταση εδάφους τους. Ακόμα αρκετές από αυτές της χώρες είναι περισσότερο ευάλωτες σε φυσικές καταστροφές. Η κλιματική αλλαγή επίσης και η έλλειψη υδάτινων πόρων έχει τεράστια επιρροή σε αυτά από ότι σε άλλες ηπειρωτικές χώρες. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι η Κλιματική αλλαγή έχει προκαλέσει την άνοδο της στάθμης της θάλασσας με αποτέλεσμα τα Κράτη αυτά να χάνουν τεράστιες εκτάσεις τους και πολλές φορές να εξαφανίζονται ολόκληρα, δημιουργώντας μεγάλες ροές «κλιματικών προσφύγων»

¹² <http://unohrrls.org/about-llcds/>

¹³ <https://sustainabledevelopment.un.org/topics/sids/list>

Όσο αφορά την Υποσαχάρια Αφρική στην παραπάνω κατηγορία εντάσσονται έξι (06) νησιά, τα οποία αντιμετωπίζουν τα ανάλογα αναπτυξιακά προβλήματα¹⁴.

Χάρτης Νο 4: Νησιωτικές χώρες Υποσαχάριας Αφρικής

Πηγή: <http://www.adaptation-undp.org/projects/undp-african-sids>

¹⁴ United Nations- Economic Commission for Africa στο <https://www.uneca.org/>

ΜΕΡΟΣ Α

Κεφάλαιο 1^ο : Γενικά στοιχεία εμπορίας ανθρώπων

Α. Ορισμός Trafficking

Για την κατανόηση του φαινομένου και των διαστάσεων της παράνομης διακίνησης ανθρώπων, αρχικά θα πρέπει να καταστεί σαφής ο ορισμός του από πλευράς της Διεθνούς κοινότητας. Στο παρελθόν έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές προσπάθειες προσδιορισμού και αντιμετώπισης του, τόσο σε εθνικό όσο και Διεθνές επίπεδο.

Ένα πολύ σημαντικό βήμα εκ μέρους της Διεθνούς κοινότητας για την καταπολέμηση του Διασυνοριακού Οργανωμένου Εγκλήματος πραγματοποιήθηκε με την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος, η οποία άνοιξε για υπογραφή στο Παλέρμο Ιταλίας στις 12-15 Δεκεμβρίου 2000 καθώς και τα τρία επιμέρους Πρωτόκολλα αυτής, τα οποία είναι¹⁵: Α) Το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών Β) το Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα, και Γ) το Πρωτόκολλο κατά της παράνομης κατασκευής και διακίνησης πυροβόλων όπλων, τμημάτων και συστατικών τους και πυρομαχικών.¹⁶

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη, την Καταστολή και την Τιμωρία της Παράνομης Διακίνησης και Εμπορίας Προσώπων «Εμπορία ανθρώπων» νοείται η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή η υποδοχή προσώπων, με την απειλή ή χρήση βίας ή άλλων μορφών εξαναγκασμού, με απαγωγή, εξαπάτηση, παραπλάνηση, κατάχρηση εξουσίας ή ευάλωτης θέσης ή με παροχή ή αποδοχή χρημάτων ή ωφελημάτων για να επιτευχθεί η συγκατάθεση προσώπου που έχει την επιμέλεια άλλου προσώπου, με σκοπό την εκμετάλλευση. Η εκμετάλλευση περιλαμβάνει, τουλάχιστον την εκμετάλλευση της πορνείας άλλων ή άλλες μορφές γενετήσιας εκμετάλλευσης, την αναγκαστική εργασία ή

¹⁵ UNDP, Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners, Definitions of trafficking in persons and smuggling of migrants, 2009

¹⁶ United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols thereto διαθέσιμο στο <http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>

παροχή υπηρεσιών, τη δουλεία ή πρακτικές παρόμοιες με τη δουλεία, την υποτέλεια ή την αφαίρεση οργάνων.

Η συγκατάθεση του θύματος της εμπορίας ανθρώπων για την σκοπούμενη εκμετάλλευση, όπως αυτή ορίζεται στην υποπαράγραφο (α), δεν λαμβάνεται υπόψη όταν έχει χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε από τα μέσα που αναφέρονται στην υποπαράγραφο αυτή.

Η στρατολόγηση, μεταφορά, μετακίνηση, παροχή καταλύματος ή υποδοχή παιδιού με σκοπό την εκμετάλλευση θεωρείται ως «εμπορία ανθρώπων» ακόμα κι αν δεν έχει χρησιμοποιηθεί κανένα από τα μέσα που αναφέρονται στην υποπαράγραφο (α).

Ανήλικος για τους σκοπούς της παρούσας σύμβασης νοείται οποιοδήποτε πρόσωπο κάτω των δεκαοκτώ ετών¹⁷.

Επιπροσθέτως, κάθε κράτος οφείλει να εντάξει στην εθνική του νομοθεσία και να υιοθετήσει αναγκαία νομοθετικά μέτρα έτσι ώστε να θεσπιστούν ως ποινικά κολάσιμες οι πράξεις που αναφέρονται στο προαναφερόμενο άρθρο, οι οποίες τελούνται εκ προθέσεως.

Η εμπορία ανθρώπων προέρχεται ετυμολογικά από την λέξη «traffic», η οποία υποδηλώνει την διαδικασία της «κίνησης». Έτσι λοιπόν με τον όρο «trafficking» μεταφορικά εννοείται η διακίνηση ανθρώπων από χώρα σε χώρα, προσδίδοντας εξ ορισμού τον χαρακτήρα της διακρατικής δράσης¹⁸.

¹⁷ Article 3 of the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons

¹⁸ Χλούπης Γ., Διασυνοριακό και Υπερεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2005, σελ. 37-39

B. Διαφορές Εμπορίας Ανθρώπων και Λαθραίας Διακίνηση Μεταναστών

Η εμπορία ανθρώπων και τη λαθραία διακίνηση μεταναστών μπορεί να φαίνονται το ίδιο, αλλά δεν είναι. Σε περιπτώσεις όπου τα θύματα εμπορίας ανθρώπων είναι αλλοδαποί ή χωρίς έγγραφα-ενδεικτικά της ταυτότητας πρόσωπα, οι λειτουργοί επιβολής του νόμου μπορεί συχνά να υποθέσουν ότι είναι παράτυποι μετανάστες, και όχι θύματα ενός εγκλήματος και ότι ο εγκληματίας είναι λαθρέμπορος διακινούμενων μεταναστών, και όχι διακινητής ανθρώπων με σκοπό την εκμετάλλευσή τους. Τέτοιου είδους υποθέσεις μπορεί να οδηγήσουν στο να μην λάβει χώρα καμία έρευνα σχετική με διακίνηση ανθρώπων, τα θύματα να μην λάβουν βοήθεια και οι εγκληματίες να μην διωχθούν όπως θα έπρεπε¹⁹.

Μπορεί να είναι πολύ δύσκολο να γίνει διάκριση της εμπορίας ανθρώπων από την παράνομη διακίνηση ανθρώπων, καθώς και στις δύο περιπτώσεις τα άτομα μπορεί να διέλθουν παράνομα τα σύνορα. Αυτή είναι μια ανησυχία, ειδικά στα σύνορα, όπου υπάρχει μια τεράστια πρόκληση στο να εντοπιστεί μία εν δυνάμει ή εν εξελίξει εκμετάλλευση.

Οι διακινητές συχνά προσπαθούν να κάνουν μια υπόθεση διακίνηση ανθρώπων να μοιάζει με λαθραία διακίνηση ανθρώπων, παράνομη διέλευση των συνόρων ή παράνομη διαμονή, προκειμένου να αποφευχθεί μια ενδελεχής έρευνα. Τα θύματα μπορεί να νομίζουν ότι απλά λαθροδιακινούνται, ακόμη και όταν στην πραγματικότητα διακινούνται ως θύματα εμπορίας ανθρώπων²⁰.

Ο σκοπός της λαθραίας διακίνησης είναι η μεταφορά ενός ατόμου παράνομα από τα σύνορα, και θεωρείται παραβίαση της κυριαρχίας του κράτους. Ο σκοπός της εμπορίας ανθρώπων είναι να εκμεταλλευτεί ένα ανθρώπινο όν για το κέρδος ή άλλα οφέλη και θεωρείται ως παραβίαση της ελευθερίας και της ακεραιότητας του ατόμου.

¹⁹ HSTC, Human trafficking vs human smuggling, 15-06-2016 διαθέσιμο στο http://ctip.defense.gov/Portals/12/Documents/HSTC_Human%20Trafficking%20vs.%20Human%20Smuggling%20Fact%20Sheet.pdf?ver=2016-07-14-145555-320

²⁰ Human Trafficking and Migrant Smuggling: How They Differ στο <https://www.humanrightsfirst.org/resource/human-trafficking-and-migrant-smuggling-how-they-differ>

Μια σειρά από παράγοντες μπορεί να εντοπιστούν οι οποίοι βοηθούν στη διάκριση μεταξύ εμπορίας ανθρώπων και λαθραίας διακίνηση μεταναστών²¹.

Πρώτον, η είσοδος ενός θύματος εμπορίας ανθρώπων μπορεί να είναι νόμιμη ή παράνομη, ενώ η λαθραία διακίνηση μεταναστών χαρακτηρίζεται πάντα ως παράνομη είσοδος.

Δεύτερον, εμπορία ανθρώπων μπορεί να λάβει χώρα τόσο εντός όσο και εκτός εθνικών συνόρων, ενώ στη λαθραία διακίνηση μεταναστών η διεθνής μετακίνηση είναι απαραίτητη.

Τρίτον, σε περιπτώσεις ενήλικων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, η διακίνηση γίνεται με τη χρήση εξαναγκασμού ή απάτης, ενώ στη λαθραία διακίνηση μεταναστών είναι μια οικιοθελής πράξη από την πλευρά των διακινουμένων.

Στην εμπορία ανθρώπων επακολουθεί εκμετάλλευση των θυμάτων, ενώ οι υπηρεσίες των λαθρεμπόρων τελειώνουν συνήθως όταν οι άνθρωποι φθάνουν στον προορισμό τους.

Η διάκριση μεταξύ της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων μπορεί να είναι δύσκολη. Σίγουρα υπάρχουν ξεκάθαρες περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων και λαθραίας διακίνηση μεταναστών – απαγωγές παιδιών, εργαζομένων μεταναστών που έχουν εξαπατηθεί, ή στο άλλο άκρο του φάσματος, αμοιβαίες συμφωνίες μεταξύ μεταφορέα και μεταφερόμενου για διασυνοριακή μεταφορά. Ωστόσο, κατά το σημείο της αναχώρησης, και στα πολλαπλά στάδια του ταξιδιού, μπορεί να μην είναι σαφές σε ποια κατηγορία εντάσσονται, της παράνομης διακίνησης ή της εμπορίας ανθρώπων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι λαθρέμποροι μπορεί να διαπράξουν καταχρήσεις σε βάρος των μεταναστών, όπως σεξουαλική βία, υποσιτισμό, κλπ. Οι περισσότεροι παράνομοι μετανάστες φαίνεται κατά κάποιο τρόπο να συναινούν σε μια αρχική πρόταση να ταξιδέψουν, αλλά καθ' οδόν ή κατά την άφιξή τους στη χώρα προορισμού οι συνθήκες αλλάζουν. Και, αν η λαθραία διακίνηση μεταναστών

²¹ UNODC, Distinguishing between trafficking in persons and smuggling of migrants, Tool 1.2 στο https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/08-58296_tool_1-2.pdf

θεωρείται έγκλημα, η εμπορία ανθρώπων είναι σοβαρότατο έγκλημα και κατάφορη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων²².

Γ. Συστατικά Στοιχεία Εμπορίας ανθρώπων

Σύμφωνα με το προαναφερόμενο πρωτόκολλο των Ηνωμένων εθνών το εμπόριο ανθρώπων έχει τρία συστατικά στοιχεία, τα οποία θα πρέπει να συντρέχουν έτσι ώστε να πληρείται η υπόσταση της εμπορίας ανθρώπων και να ενεργοποιηθούν το αντίστοιχο πρωτόκολλο και Σύμβαση για την αντιμετώπιση της έκνομης αυτής δραστηριότητας²³.

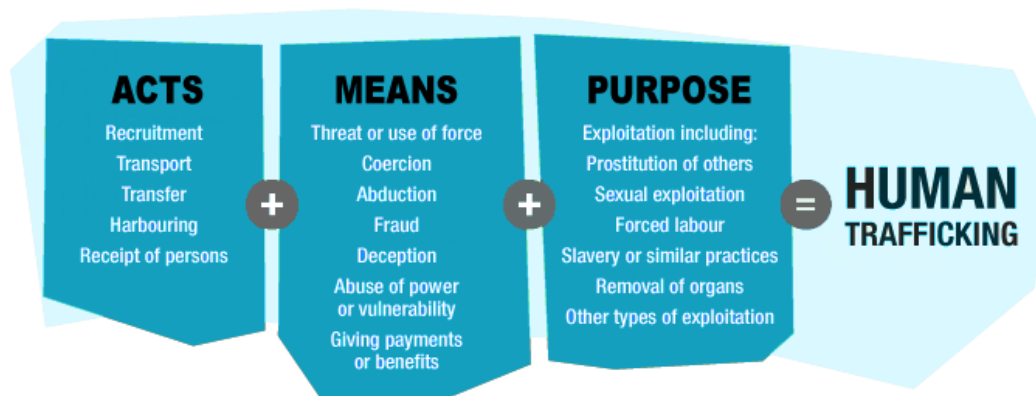
Τα στοιχεία αυτά είναι²⁴:

Α) Η πράξη (τι συμβαίνει), η οποία περιλαμβάνει τις πρακτικές στρατολόγησης, μεταφοράς, μεταβίβασης και παραλαβής προσώπων.

Β) Τα μέσα (πως γίνεται), τα οποία χρησιμοποιούνται και είναι η χρήση βίας, ο εξαναγκασμός, η απαγωγή, η απάτη, η εξαπάτηση, η κατάχρηση εξουσίας και η προσφορά ή αποδοχή οφελών με σκοπό να ελεγχθεί το θύμα.

Γ) Ο σκοπός (για ποιο λόγο γίνεται), ο οποίος περιλαμβάνει την εκμετάλλευση (πορνεία και άλλες μορφές), η εξαναγκαστική εργασία, δουλεία ή άλλες πρακτικές όπως η αφαίρεση οργάνων.

Πίνακας Νο2: Συστατικά στοιχεία εμπορίας ανθρώπων

Πηγή: <http://catilondon.ca/what-is-human-trafficking/>

²² GAATW, Smuggling and Trafficking: Rights and intersections, Working Papers, Series 2011 Global Alliance Against Traffic in Women διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/smuggling_and_trafficking_rights_and_intersections_1.pdf σελ. 34-39

²³ Bales K., Understanding Global Slavery. A Reader, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London 2005

²⁴ <https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html>

Σε περιφερειακό επίπεδο, ένα πολύ αξιόλογο βήμα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, το οποίο αποτελεί παράδειγμα προς μίμηση για όλα τα κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών είναι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Καταπολέμηση της Εμπορίας Ανθρώπων, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Φεβρουαρίου 2008 και αποσκοπεί στην πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, στην προστασία των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, στη δίωξη των διακινητών ανθρώπων και στην προώθηση του συντονισμού των εθνικών δράσεων και της διεθνούς συνεργασίας.²⁵

Δ. Μορφές εμπορίας ανθρώπων²⁶

Εικόνα Νο1 : Θύμα trafficking

Πηγή: www.interpol.int

Υπάρχουν αρκετές μορφές που μπορεί να λάβει η εμπορία ανθρώπων. Οι κυριότερες μορφές όμως, η οποίες παρατηρούνται σε διεθνές επίπεδο και σε επίπεδο διακρατικού οργανωμένου εγκλήματος είναι οι κάτωθι μορφές²⁷:

Δ.1 Η εμπορία ανθρώπων με σκοπό την δουλεία.

Τα θύματα αυτής της αρκετά διαδεδομένης μορφής εμπορίας ανθρώπων προέρχονται από τις αναπτυσσόμενες χώρες και κυρίως από τις χώρες του λεγόμενου «Τρίτου κόσμου». Οι μέθοδοι «στρατολόγησης» που εφαρμόζονται από τους διακινητές είναι η εξαπάτηση και ο εξαναγκασμός με σκοπό να τεθούν σε απόλυτη κατάσταση σκλαβιάς σε πλήθος επαγγελματών. Οι άντρες, γυναίκες και παιδιά εξαναγκάζονται να δουλέψουν κυρίως σε αγροτικές, κατασκευαστικές δουλειές και

²⁵ Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings, διαθέσιμο στο <https://rm.coe.int/168008371d>

²⁶ Types of human trafficking στο <https://www.interpol.int/Crime-areas/Trafficking-in-human-beings/Types-of-human-trafficking>

²⁷ UN, Human Rights and Human Trafficking, Fact Sheet No. 36, 2014, σελ. 2-7 διαθέσιμο στο http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FS36_en.pdf

ως οικιακοί βοηθοί, υπό συνθήκες σκλαβιάς με σκοπό την αποκόμιση οικονομικού οφέλους από τους διακινητές²⁸.

Δ.2 Η εμπορία γυναικών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση.

Η επικρατούσα αυτή μορφή της εμπορίας γυναικών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση λαμβάνει χώρα σχεδόν σε όλα τα κράτη του πλανήτη, τα οποία συμμετέχουν ως «κράτη προέλευσης», «ενδιάμεσα κράτη», «κράτη προορισμού» ή συνδυασμός αυτών. Τα θύματα είναι κυρίως γυναίκες και παιδιά τα οποία προέρχονται από αναπτυσσόμενες χώρες, και από τρωτές κοινωνικές ομάδες ανεπτυγμένων χωρών, τα οποία δελεάζονται από τις υποσχέσεις των διακινητών για αξιοπρεπή εργασία έτσι ώστε να εγκαταλείψουν τις οικογένειες και τα σπίτια τους για να κυνηγήσουν το όνειρο για μία καλύτερη ζωή. Στα θύματα δίνονται λάθος ή πλαστά ταξιδιωτικά έγγραφα και ένα καλά οργανωμένο εγκληματικό δίκτυο αναλαμβάνει την μεταφορά τους στο κράτος προορισμού, όπου με την χρήση βίας αναγκάζονται να προβούν σε επ' αμοιβή ερωτικές πράξεις. Η συνθήκες κράτησης τους είναι συνήθως απάνθρωπες με κάτω από συνεχή φόβο για την ζωή τους. Η επικοινωνία με την οικογένεια τους καθώς και με οικία τους πρόσωπα διακόπτεται και ο μόνος σκοπός ύπαρξής τους είναι το οικονομικό όφελος του δικτύου διακίνησης²⁹.

Δ.3 Μαζική σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών από τουρίστες - σεξουαλικός τουρισμός

Η μορφή αυτή του οργανωμένου εγκλήματος εμφανίστηκε αρχικά στην Ασία και έχει εξαπλωθεί σήμερα και σε περιοχές της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής. Από συγκεκριμένο δίκτυο διακινητών και σωματέμπορων οργανώνονται ταξίδια τουριστών σε περιοχές και κράτη των παραπάνω περιοχών με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση παιδιών. Το φαινόμενο αυτό βρίσκει πρόσφορο έδαφος για να εξαπλωθεί σε αυτές της περιοχές, λόγω της ελαστικής νομοθεσίας και του χαμηλού ρίσκου της απαγόρευσης και ποινικής δίωξης των πράξεων που έχουν να κάνουν με σεξουαλική εκμετάλλευση ανήλικων παιδιών.

²⁸ Human Rights and Human Trafficking στο http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FS36_en.pdf

²⁹ Κυριαζή Τ., Εμπορία Ανθρώπων – Διεθνές & Ευρωπαϊκό Δίκαιο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2010

Δ.4 Εμπορία ανθρώπων με σκοπό την διακίνηση οργάνων

Η εμπορία ανθρώπων με σκοπό την παράνομη διακίνηση και χρησιμοποίηση των οργάνων τους, κυρίως των νευρών τους, είναι μία ραγδαία αυξανόμενη και απειλητική εγκληματική δραστηριότητα οργανωμένου εγκλήματος. Σε αρκετές χώρες, η λίστα αναμονής για άτομα τα οποία αναμένουν εναγωνίως για μεταμόσχευση κάποιο οργάνου είναι τεράστια, με αποτέλεσμα οι εγκληματίες να καρπωθούν αυτής της ευκαιρίας και να δημιουργήσουν ένα καλά οργανωμένο δίκτυο και μαύρη αγορά ανθρώπινων οργάνων. Η υγεία των θυμάτων αυτού του είδους εμπορίας είναι σε τεράστιο κίνδυνο διότι αυτές οι παράνομες επεμβάσεις αφαίρεσης των οργάνων τους γίνονται κάτω από άσχημες συνθήκες χωρίς να τηρούνται κανόνες υγιεινής και ιατρικής ασφάλειας. Η αύξηση του ποσοστού ηλικιωμένων και των ποσοστών διαβήτη σε ανεπτυγμένες χώρες είναι παράγοντες αυξάνουν την ζήτηση ανθρώπινων οργάνων και συντελούν στην ραγδαία αύξηση και ενίσχυση του παράνομου αυτού δικτύου και μαύρης αγοράς στο οποίο διακινούνται τεράστια χρηματικά ποσά³⁰.

Εκτός από τις παραπάνω μορφές οι οποίες είναι ευρέως διαδεδομένες, πίσω από τις οποίες υπάρχει ένα πολύ καλά οργανωμένο δίκτυο διακινητών έχουν παρατηρηθεί και καταγραφεί στο παρελθόν σε περιοχές που είτε έχουν πληγεί από κάποια κρίση ή πόλεμο και άλλα αίτια και σκοποί που έχουν ως αποτέλεσμα το εμπόριο ανθρώπων όπως η οικιακή δουλεία, η παράνομη διεθνή υιοθεσία, το trafficking με σκοπό το δουλοπρεπή γάμο και η πρόσληψη ως παιδιά-στρατιώτες. Επίσης μπορεί να υπάρξει και κάποιος συνδυασμός των παραπάνω μορφών όπως για παράδειγμα η οικιακή δουλεία που περιλαμβάνει και τη σεξουαλική εκμετάλλευση³¹.

³⁰ Bales K., Understanding Global Slavery. A Reader, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London 2005

³¹ Συμεωνίδου-Καστανίδου Ελ., Οργανωμένο Έγκλημα και Τρομοκρατία – Σύγχρονες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και ελληνική έννομη τάξη, Εκδόσεις Σάκκουλα, 2007, σελ. 346-348

Εικόνα Νο 2: Μορφές εκμετάλλευσης θυμάτων trafficking

Πηγή: Global Report on Trafficking in Persons 2016, UNOC

Ε. Το Προφίλ των σωματέμπορων και οι τεχνικές που χρησιμοποιούν

Ε.1 Τα χαρακτηριστικά του σωματέμπορου³²

Οι σωματέμποροι, έχοντας ως βασικό τους στόχο την κερδοφορία, προσπαθούν να εκμεταλλευτούν τις συνθήκες που επικρατούν στην χώρα ή περιοχή «προέλευσης» με τις οποίες μπορούν να ασκήσουν οποιαδήποτε μορφής πίεση ή να εξαπατήσουν τα υποψήφια θύματα τους. Κυρίως εκμεταλλεύονται τις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές δυσκολίες σε διάφορες χώρες, οι οποίες βρίσκονται σε δυσχερή κατάσταση, καθώς επίσης και την απόγνωση των ανθρώπων στις χώρες αυτές.

Ένα ακόμα στοιχείο το οποίο ευνοεί τους διακινητές και την παράνομη δράση τους, αποτελεί η αναζήτηση των προσφερόμενων υπηρεσιών των μεταναστών, καθώς επίσης και η δυσκολία μετακίνησης τους λόγω των απαγορευτικών επιλογών που ισχύουν στις χώρες προορισμού.

³² United Nations Office on Drugs and Crime, 016 Workshop: Profiling the Traffickers, 2008 στο <https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2008/BP016ProfilingtheTraffickers.pdf>

Σύμφωνα με τα ανωτέρω η διαδικασία της διακίνησης τριγωνοποιείται και απαρτίζεται από τρία μέλη, τον διακινητή, το θύμα και τον πελάτη. Στο ανωτέρω τρίγωνο ο σωματέμπορος δρα ως μεσάζοντας, υποχρέωση του οποίου είναι η επίτευξη της επικοινωνίας ανάμεσα στα άλλα δυο μέρη. Σε αρκετές περιπτώσεις διακίνησης ανθρώπων οι σωματέμποροι έχουν αναπτύξει μία καλά οργανωμένη εγκληματική ομάδα η οποία αναλαμβάνει τον ρόλο και της διακίνησης αλλά και εκμετάλλευσης των θυμάτων.

Κύρια χαρακτηριστικά των σωματεμπόρων είναι η έλλειψη ηθικών φραγμών, ενδοιασμών, αισθημάτων και η εντιμότητα, καθώς επίσης και η ευκολία με την οποία ασκούν στα θύματά τους κάθε μορφή βίας.³³

Όσο αφορά το trafficking με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση οι σωματέμποροι με σκοπό να εκφοβίζουν τις γυναίκες και να κατέχουν πλήρη κυριαρχία επάνω τους, απειλούν τόσο τις ίδιες όσο και τις οικογένειές τους, με σωματικές βλάβες και με αποκαλύψεις στους οικείους τους, κρατώντας φωτογραφίες και βίντεο με τις σεξουαλικές τους περιπτώξεις.³⁴

Στην πρώτη τους επαφή οι γυναίκες γνωρίζουν τους δράστες- διακινητές ως ευυπόληπτους επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στο χώρο ανεύρεσης εργασίας αλλά και ως συμπαθητικά άτομα που εμπνέουν εμπιστοσύνη. Σε αρκετές περιπτώσεις οι δράστες εμπλέκονται σε σχέσεις με άτομα τα οποία ανέχονται την τυραννική τους συμπεριφορά, ενώ σε ακραίες περιπτώσεις μπορεί να τη θαυμάζουν.

Για όλα τα προαναφερόμενα ο μοναδικός στόχος του διακινητή είναι η άσκηση ελέγχου σε κάθε πλευρά της ζωής του θύματος³⁵.

³³ Siddharth Kara, Sex trafficking, Στο άδυτο της Οικονομίας της σύγχρονης δουλείας, Μετάφραση Αλαβάνου Αριάδνη, Εκδόσεις Ασβός (2010)

³⁴ Παολα Μοντζινι, Εμπόριο γυναικών / Πορνεία, μαστροπεία και εκμετάλλευση, ,Μετάφραση Φωτεινή Ζερβού, Εκδόσεις Μελάι (2007)

³⁵ Συκιώτου Αθ., Εμπορία Ανθρώπων στα Βαλκάνια. Θύμα, δράστης και κατασταλτικές στρατηγικές, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 2003

Z. Τα τρία στάδια της εμπορίας ανθρώπων

Ο κύκλος της εμπορίας ανθρώπων αποτελείται συνήθως από τρία στάδια. Στο πρώτο στάδιο, τα θύματα στρατολογούνται, στο δεύτερο, μεταφέρονται και στο τρίτο, γίνονται αντικείμενα εκμετάλλευσης. Τα στάδια αυτά μπορεί να επικαλύπτονται ή να ακολουθήσουν διαφορετική σειρά.

Στο στάδιο της στρατολόγησης, οι εγκληματίες χρησιμοποιούν πολλές μεθόδους και τεχνάσματα στο να διακινήσουν ανθρώπους. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι άνθρωποι απήχθησαν δια της βίας. Ωστόσο, σε άλλες περιπτώσεις προσφέρθηκαν καλές θέσεις εργασίας και ελκυστικές ευκαιρίες που δεν υπήρχαν στην πραγματικότητα.

Κατά το στάδιο της μεταφοράς (διακίνησης) τα θύματα μπορεί διακινηθούν από στεριά, θάλασσα ή αέρα, ανοιχτά ή συγκαλυμμένα, σε ομάδες ή μεμονωμένα, χρησιμοποιώντας δημόσια ή ιδιωτικά μέσα μεταφοράς. Οι άνθρωποι μπορούν να διακινούνται από τα σύνορα νόμιμα ή παράνομα, ή σε περιπτώσεις που τα πρόσωπα αυτά διακινούνται εντός μιας χώρας, δεν διέρχονται συνοριακών ελέγχων.

Ορισμένες περιπτώσεις εμπορίας ανθρώπων μπορεί να έχουν πολλές φάσεις διακίνησης (ενδιάμεσων χωρών) και προορισμού. Σε άλλες περιπτώσεις μπορεί να μην υπάρξει φάση μεταφοράς-διακίνησης σε ενδιάμεση Χώρα, και τα θύματα μεταφέρονται στον τόπο προορισμού άμεσα μετά την στρατολόγηση. Η εμπορία μπορεί να συμβεί σε διακρατικό επίπεδο ή εσωτερικά. Το τελευταίο σημαίνει ότι τα θύματα εκμεταλλεύονται στη Χώρα καταγωγής τους ή μέσα στην ίδια Χώρα³⁶.

Z.1 Στάδιο Στρατολόγησης

Η διαδικασία με την οποία ένα άτομο γίνεται «θύμα εμπορίας» διαφέρει από περίπτωση σε περίπτωση και εξαρτάται από τον τρόπο λειτουργίας και το επίπεδο της οργάνωσης των διακινητών. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται είναι οι εξής:

- καταναγκασμός, γεγονός που σημαίνει ότι ένα πρόσωπο εξαναγκάζεται σε πράξεις παρά τη θέληση του ή η συναίνεση του αποκτάται με βίαια μέσα, π.χ. απαγωγή, απειλή ή χρήση βίας, πώληση.
- πλήρως παραπλανητική στρατολόγηση, δηλαδή, σε ένα άτομο έχουν παρασχεθεί ανακριβείς πληροφορίες ως προς το τι ακριβώς θα κάνει στο προορισμό του.

³⁶ Stanojoska Angelina, The Process of Trafficking in Human Beings: Phases of Committing the Crime , 2015,

- εν μέρει παραπλανητική στρατολόγηση, δηλαδή, ένα πρόσωπο έχει επίγνωση του γεγονότος ότι θα είναι υποχρεωμένο να εργάζονται σε παράνομες συνθήκες, αλλά όχι για σε τέτοιο βαθμό εκμετάλλευσης-οιονεί δουλεία.

Στην περίπτωση της εμπορίας οργάνων, το άτομο στερείται τα όργανά του, χωρίς να έχει ενημερωθεί σωστά ή έχει σκοπίμως λανθασμένη ενημέρωση σχετικά με πιθανές συνέπειες στην υγεία, τους κινδύνους και το κόστος.

Η στρατολόγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί με διαφορετικούς τρόπους:

- Από στρατολογητές οι οποίοι ενεργούν πόρτα-πόρτα, μέσω άτυπων δικτύων τα οποία μπορεί να περιλαμβάνουν συγγενείς, φίλους, συνεργάτες, ακόμη και άτομα σε θέσεις εμπιστοσύνης (π.χ. ένα άτομο που προσποιείται ότι είναι ένας ιερέας), μέσω των μέσων ενημέρωσης, διαφημίσεις, νόμιμοι ή «ημι-νόμιμοι» μεσάζοντες, συμπεριλαμβανομένων γραφείων που προσφέρουν εργασία, σπουδές, γάμους και ταξίδια στο εξωτερικό.
- Τα πιθανά θύματα θα μπορούσαν να στρατολογηθούν σε οποιοδήποτε στάδιο της μεταναστευτικής διαδικασίας, στη χώρα καταγωγής, διέλευσης ή προορισμού.
- Τα άτομα στρατολογούνται από τους διακινητές στη χώρα καταγωγής τους και στη συνέχεια διακινούνται σε μία ή περισσότερες χώρες όπου υποβάλλονται σε μία από τις μορφές εκμετάλλευσης, όπως αυτές προσδιορίζονται στο σχετικό με την εμπορία ανθρώπων, πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών.
- Στρατολόγηση ατόμων εντός της χώρας τους και διακίνηση αυτών σε άλλο προορισμό εντός της ίδιας χώρας, όπου στη συνέχεια γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης (εσωτερικής εμπορία ανθρώπων).
- Οι μετανάστες εγκαταλείπουν τη χώρα τους με ιδία θέληση και εισέρχονται σε μια άλλη χώρα, είτε νόμιμα είτε, συνηθέστερα, παράνομα (αν εισέρχονται παράνομα μπορεί να έχουν πληρώσει κάποιον «λαθρέμπορο» για τη διευκόλυνση της εισόδου τους). Στη συνέχεια, οι διακινητές τους ελέγχουν πλήρως. Ακολούθως, είτε διακινούνται στο εσωτερικό της ίδιας χώρας ή σε άλλη χώρα.
- Οι μετανάστες φθάσουν σε μία χώρα, βρίσκουν εργασία και μετά από αυτό ίσως υπόκεινται σε καταναγκαστική εργασία. Το γεγονός αυτό αμφισβητείται αν θα πρέπει να ενταχθεί στο πλαίσιο της εμπορίας ανθρώπων.

Και τα τρία σενάρια (καταναγκασμός, πλήρως ή εν μέρει παραπλανητική στρατολόγηση) αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα και τις παραβιάσεις των εργασιακών δικαιωμάτων.

Οι βαθμοί του εξαναγκασμού ποικίλλουν από περίπτωση σε περίπτωση, με ορισμένα θύματα να έχουν υποστεί σωματικές βλάβες, ενώ άλλα αγνοούν ότι έχουν υποβληθεί σε καταναγκαστική εργασία μέχρι να συνειδητοποιήσουν ότι ο εργοδότης τους εκμεταλλεύτηκε την κατάσταση τους προκειμένου να αποφύγει την καταβολή πληρωμών.

Z.2 Στάδιο Μεταφοράς – Διακίνησης

Τα διακινούμενα άτομα μεταφέρονται ή διακινούνται μακριά από τον τόπο καταγωγής τους, στο εσωτερικό ή εκτός συνόρων, προκειμένου να απομακρυνθούν από την κοινότητα, την οικογένεια και τους φίλους τους, με απώτερο σκοπό να απομονωθούν ώστε να μπορούν εύκολα να χειραφετηθούν. Σε αυτή τη φάση, οι διακινητές μπορούν να κάνουν χρήση μηχανισμών ελέγχου όπως η παρακράτηση ταξιδιωτικών εγγράφων, τα ναρκωτικά, απειλές, βία, κλπ. Κατά τη διάρκεια της διέλευσης, τα θύματα ενδέχεται να πωληθούν από ένα διακινητή σε άλλον, συχνά χωρίς να το γνωρίζουν, και να μεταφέρονται για μεγάλο χρονικό διάστημα. Κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τα θύματα είτε δεν γνωρίζουν τι τους περιμένει στον τόπο προορισμού τους ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, αρχίζει η εκμετάλλευσή τους από τους διακινητές κατά τη διάρκεια της μεταφοράς τους από τόπο σε τόπο.

Z.3 Στάδιο Εκμετάλλευσης³⁷

Όταν τα θύματα φθάνουν στον προορισμό τους, γίνονται «ενεργά στοιχεία» για την εγκληματική οργάνωση, καθώς αρχίζουν να παράγουν κέρδος για τους εκμεταλλευτές τους. Σε αυτό το στάδιο ο σκοπός των διακινητών γίνεται πλήρως αντιληπτός. Είναι ζωτικής σημασίας για τους εγκληματίες να είναι σε θέση να ασκούν διαρκή έλεγχο στα θύματά τους, αποτρέποντας όλες τις πιθανές προσπάθειες δραπέτευσης, αντίδρασης ή αναζήτησης βοήθειας. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την αποτροπή διαφυγής, περιλαμβάνουν υποτιθέμενα υπέρογκα χρέη-δεσμά χρεών, αλλά και αυστηρότερες παραμέτρους όπως:

³⁷ OSCE, Analysing the Business Model of Trafficking in Human Beings to better Prevent the Crime, 2010, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/secretariat>, σελ. 17-20

- Απειλές ή χρήση βίας εναντίον της οικογένειας του θύματος,
- Βίαιη «φυλάκιση-απομόνωση» σε άγνωστες τοποθεσίες,
- Αφαίρεση και παρακράτηση των ταξιδιωτικών εγγράφων του θύματος,
- Εξώθηση ή δια της βίας χρήση ναρκωτικών,
- Παρεμπόδιση από την ανάπτυξη επαφών, εύρεση βοήθειας ή συλλογή πληροφοριών για τα ατομικά δικαιώματα στις χώρες προορισμού (π.χ. το δικαίωμα να ζητήσει άδεια διαμονής ή άδεια εργασίας, κλπ.),
- Συνεχή αλλαγή τοποθεσιών προκειμένου να αποφευχθεί η ανάπτυξη προσωπικών επαφών μεταξύ των θυμάτων,
- Σωματική βία,
- Στέρηση τροφής, ύπνο και ανθρώπινων συνθηκών διαβίωσης?
- Εκβιασμό, κίνδυνος του εξοστρακισμού από τις οικογένειές τους.

Οι διακινητές χρησιμοποιούν επίσης ηπιότερα μέτρα ελέγχου προς τα θύματά τους, βασιζόμενα περισσότερο στην ψυχολογική εξάρτηση παρά φόβο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, δεν υπάρχουν ορατά-ανιχνεύσιμα σημάδια βίας. Η κατάσταση της «ευπάθειας» των θυμάτων έναντι του νόμου είναι επίσης, σε πολλές περιπτώσεις, ένα βασικό στοιχείο που χρησιμοποιείται από τους διακινητές για να διατηρήσουν τον έλεγχο, εκφοβίζοντας με τον τρόπο αυτό τα θύματα ώστε να μην καταγγείλουν τις σε βάρος τους αξιόποινες πράξεις στις αρχές.

Ένα από τα πιο ευρέως χρησιμοποιούμενα μέσα ελέγχου των θυμάτων είναι τα «υπέρογκα χρέη» (δεσμά των χρεών). Τα θύματα είναι συνήθως υποχρεωμένα να ξεχρεώσουν υπερβολικά χρέη τα οποία υποτίθεται ότι έγιναν για τη μεταφορά. Επιπρόσθετα, προστίθενται υπερβολικές χρώσεις για τρόφιμα, στέγαση και ρούχα. Πολύ συχνά, τα ποσά δεν είναι επακριβώς καθορισμένα. Τα διακινούμενα άτομα συνήθως δεν συνειδητοποιούν ότι η κατάσταση αυτή είναι καταχρηστική και παράνομη.

Κεφάλαιο 2: Παράγοντες που συνδέονται με το εμπόριο ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική

A. Ο Παράγοντας της Φτώχειας

Όσο αφορά την φτώχεια, τα αίτια της και την καταπολέμησή της, υπάρχουν διαφορετικές απόψεις και πρακτικές. Κατά βάση συμφωνούν ως προς την υλική πλευρά της φτώχειας, δηλαδή ως προς την έλλειψη τροφίμων, καθαρού νερού και εγκαταστάσεων υγιεινής, διαφωνούν όμως, για τις μη υλικές πλευρές. Οι περισσότερες κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμοί, πολίτες της Δύσης και πολλοί που ζουν σε διαφορετικές περιοχές του πλανήτη συμφωνούν με την ορθόδοξη αντίληψη για τη φτώχεια.

Με τον όρο «φτώχεια», εννοείται μία κατάσταση, στην οποία οι άνθρωποι δεν διαθέτουν τα απαραίτητα χρήματα έτσι ώστε να αγοράσουν αρκετά τρόφιμα ή για να καλύψουν τις βασικές τους ανάγκες και χαρακτηρίζονται συχνά άνεργοι ή υποαπασχολούμενοι. Η αντίληψη αυτή του καθιερωμένου ρεύματος για τη φτώχεια με βάση το χρήμα έχει προκύψει ως συνέπεια της παγκοσμιοποίησης της δυτικής κουλτούρας και της συνακόλουθης επέκτασης της αγοράς.

Από το έτος 1945, η έννοια αυτή έχει σχεδόν γενικευτεί. Η φτώχεια αντιμετωπίζεται ως μία οικονομική κατάσταση η οποία εξαρτάται από τις χρηματικές συναλλαγές στην αγορά για την εξάλειψή της. Οι συναλλαγές αυτές με τη σειρά τους εξαρτώνται από την ανάπτυξη η οποία καθορίζεται ως οικονομική ανάπτυξη. Ένα οικονομικό κριτήριο λοιπόν, χρησιμοποιείται για να εκτιμηθούν και να κριθούν οι κοινωνίες.

Η φτώχεια θεωρείται ευρέως ότι αποτελεί χαρακτηριστικό του Τρίτου Κόσμου και πλήττει κατεξοχήν το γυναικείο φύλο. Έχει αναπτυχθεί μία προσέγγιση σύμφωνα με την οποία θεωρείται ότι οι αναπτυγμένες χώρες έχουν την ηθική υποχρέωση να «βοηθήσουν» τον Τρίτο Κόσμο να εξαλείψει τη φτώχεια. Η λύση που συνίσταται για να ξεπεραστεί η παγκόσμια φτώχεια είναι η περαιτέρω ενοποίηση της παγκόσμιας οικονομίας³⁸.

Ορισμένοι παγκόσμιοι θεσμοί έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην προώθηση μιας σύλληψης της ιδέας της φτώχειας που επεκτείνεται πέρα από τους υλικούς δείκτες. Το έργο του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNDP) από

³⁸ Thomas C, Global Governance Development and Human Security , Pluto Press, London, 2000

τις αρχές της δεκαετίας του '90 είναι σημαντικό για τη διάκριση ανάμεσα στην εισοδηματική φτώχεια (μία υλική κατάσταση) και στην ανθρώπινη φτώχεια. Το θέμα της φτώχειας και η πρόκληση της άμβλυνσης της φτώχειας ανέβηκαν λίγες θέσεις στην παγκόσμια πολιτική ημερήσια διάταξη στο τέλος του 20^{ου} αιώνα, όπως φανερώνουν οι πρώτοι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας των ΗΕ. Ενώ τα μεγέθη της Παγκόσμιας Τράπεζας για τη δεκαετία του '90 έδειξαν μείωση παγκοσμίως του αριθμού των ανθρώπων που ζουν με λιγότερο από ένα δολάριο την ημέρα, η εικόνα ήταν άنيση.

Στις χώρες της υποσαχάριας Αφρικής η κατάσταση επιδεινώθηκε καθώς επίσης όπως στη Λατινική Αμερική, στην Καραϊβική και σε ορισμένα μεσανατολικά κράτη, η εικόνα παραμένει θλιβερή. Το μεγαλύτερο μέρος της παγκόσμιας βελτίωσης προέκυψε από τις τάσεις στην Κίνα και στην Ινδία, και ακόμα και εκεί, παραμένουν σημεία έντονης φτώχειας³⁹.

Οι κύριες αιτίες που προκαλούν το φαινόμενο της φτώχειας χωρίζονται σε έξι κατηγορίες⁴⁰:

- 1) Η διακυβέρνηση της χώρας. Κυρίως στα μη δημοκρατικά καθεστώτα, όπου αποτελεί κύριο παράγοντα ανάπτυξης της φτώχειας, λόγω της έντονης ανισοκατανομής του εισοδήματος και της καχεξίας του θεσμικού συστήματος που θα μπορούσε να προστατέψει τις ασθενέστερες τάξεις.
- 2) Τα οικονομικά δεδομένα των υπανάπτυκτων χωρών, με έμφαση στην ανεργία, την έλλειψη ανταγωνισμού και την αύξηση των τιμών των προϊόντων.
- 3) Ο παράγοντας της δημογραφικής αύξησης των χωρών αυτών, η οποία αποτελεί συστατικό στοιχείο της φτώχειας, επηρεάζοντας όλους τους επιμέρους κοινωνικούς τομείς της ανάπτυξης.
- 4) Η υγειονομική περίθαλψη των λαών των τριτοκοσμικών χωρών σε συνδυασμό με τον ανύπαρκτο έλεγχο των γεννήσεων, τη μεγάλη παιδική θνησιμότητα, τον υποσιτισμό των παιδιών και των ηλικιωμένων και τη διάδοση των μεταδοτικών ασθενειών.

³⁹ Baylis, J. & Smith S., Η Παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής, εκδ. Επίκεντρο, Αθήνα, 2007, σελ. 807-809

⁴⁰ Τσάλτας, Γρ., Αναπτυξιακό Φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2010, σελ. 212-213

5) Οι πολιτισμικοί παράγοντες, οι οποίοι αφορούν τις παραδόσεις κάθε κράτους, οι οποίες υποβαθμίζουν την συμμετοχή του ατόμου στην προσπάθεια για ανάπτυξη.

A.1 Οι μορφές φτώχειας και οι παράγοντές της ως κοινωνικό πρόβλημα

Η Φτώχεια είναι κάτι περισσότερο από της έλλειψη εισοδήματος και πόρων για την εξασφάλιση βιώσιμων συνθηκών διαβίωσης. Μορφές Φτώχειας αποτελούν η πείνα και ο υποσιτισμός. Εκτός από τα ποσοτικά αυτά κριτήρια, υπάρχουν και τα ποιοτικά, όπως η περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση και σε άλλες βασικές υπηρεσίες. Η απουσία συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων καθώς η κοινωνική διάκριση και ο αποκλεισμός αποτελούν ιδιαίτερες μορφές φτώχειας, δύσκολα μετρήσιμες⁴¹.

Εκτός από τις ποσοτικές και ποιοτικές μορφές Φτώχειας θα πρέπει να αναφερθούν και να εξεταστούν οι παράγοντες, οι οποίοι προκαλούν και αναπαράγουν τη Φτώχεια ως κοινωνικό φαινόμενο. Οι παράγοντες αυτοί αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και όλοι μαζί δρουν σωρευτικά στην διόγκωση του φαινομένου αυτού, οι οποίοι είναι οι κάτωθι:

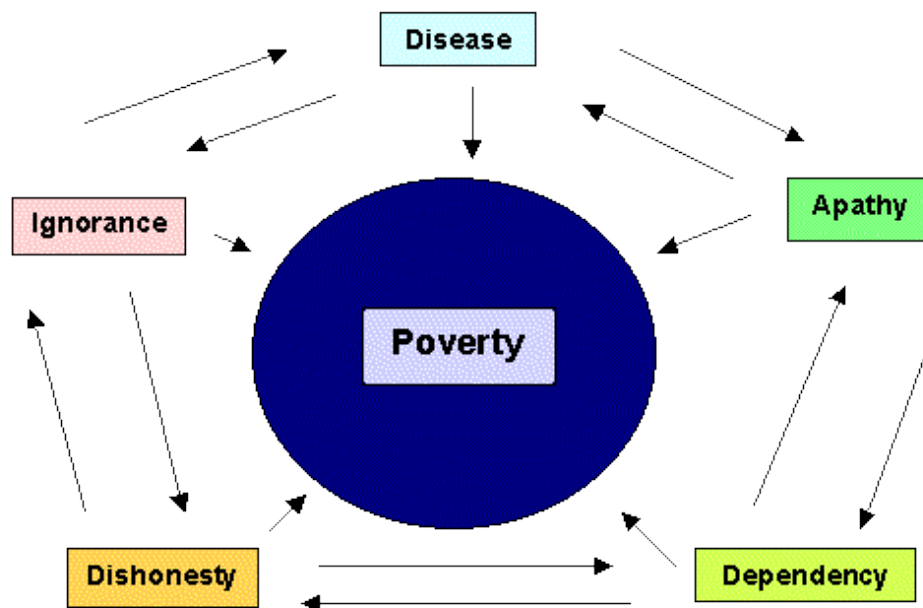
- Ασθένειες (Disease)
- Απάθεια (Apathy)
- Εξάρτηση (Dependency)
- Ατιμία (Dishonesty)
- Άγνοια (Ignorance)

Η αλληλεξάρτηση των παραγόντων αυτών και η σχέση τους με τη Φτώχεια εμφανίζεται στο παρακάτω διάγραμμα.

Διάγραμμα Νο1 :Παράγοντες της φτώχειας

⁴¹ United Nations, United Nations Regional Information Centre for Western Europe, (UNRIC), 2016

Factors of Poverty

Πηγή: Phil Bartle , The Big Five, Factors of Poverty

Όταν σε μία κοινότητα υπάρχουν μεγάλα ποσοστά εμφάνισης ασθενειών, τότε η παραγωγικότητα είναι χαμηλή και σαν αποτέλεσμα παράγεται λιγότερος πλούτος. Εκτός από τους θανάτους, την μιζέρια και άλλες αρνητικές συνέπειες των ασθενειών, αποτελεί και ένα σημαντικό παράγοντα δημιουργίας φτώχειας σε μία κοινωνία. Η εξάλειψη των ασθενειών δεν βοηθά μόνο στην ατομική ευημερία, αλλά συμβάλλει στην εξάλειψη της φτώχειας εντός της κοινότητας. Η οικονομία είναι σαφώς καλύτερη, αν ο πληθυσμός είναι υγιής. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, η καλή υγεία και η εξάλειψη των ασθενειών μπορεί να επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό, μόνο με την εξασφάλιση στην πρόσβαση και στην παροχή καθαρού νερού.

Η απάθεια είναι ένας άλλος κοινωνικός παράγοντας. Όταν οι άνθρωποι δεν νοιάζονται, ή όταν νιώθουν αδύναμοι και δεν προσπαθούν να αλλάξουν τις καταστάσεις, να διορθώσουν τα λάθη και να καλυτερεύσουν τις συνθήκες, η φτώχεια παραμένει. Μερικές φορές οι άνθρωποι νιώθουν τόσο ανίκανοι να πετύχουν κάτι και δεν προσπαθούν καθόλου για αυτό. Η απάθεια υπονομεύει την ενδογενή ανάπτυξη και συντηρεί τα επίπεδα φτώχειας των κοινωνιών αυτών. Πολλές φορές η απάθεια δικαιολογείται και ως μια θρησκευτική δοξασία. Όταν οι πλουτοπαραγωγικές πηγές που ανήκουν στην κοινότητα δεν εκμεταλλεύονται σωστά και τα κέρδη από αυτά δεν διαμοιράζονται στο σύνολο της κοινότητας αλλά σε μία μικρή ομάδα ατόμων, τότε η φτώχεια επεκτείνεται. Λόγω αυτού του φαινομένου έχουμε την δημιουργία

οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων εντός των κοινωνιών με αποτέλεσμα την αύξηση του ποσοστού των ανθρώπων που ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας.

Η εξάρτηση των ανθρώπων αλλά και των κοινωνιών, αντί να βοηθά τους ανθρώπους να καταπολεμήσουν την ακραία φτώχεια, δημιουργούν τα αντίθετα αποτελέσματα. Για ένα μικρό χρονικό διάστημα, μετά από μία φυσική καταστροφή, η χρηματική βοήθεια είναι σημαντική για την επιβίωση. Αν όμως η χρηματική βοήθεια είναι μεγάλης χρονικής διάρκειας τότε δημιουργούνται φαινόμενα εξάρτησης των κοινωνιών αυτών από εξωτερικούς παράγοντες. Η εξάρτηση αυτή με την σειρά της λειτουργεί ως τροχοπέδη για την προσπάθεια ενδογενούς ανάπτυξης των κοινωνιών. Τα επίπεδα φτώχειας συντηρούνται γιατί οι πολίτες δεν μαθαίνουν να αυτενεργούν και η φτώχεια αυτοτροφοδοτείται. Η εξάρτηση αυτή, χρησιμοποιείται πολλές φορές και για πολιτικούς λόγους από τους εξωτερικούς παρόχους αλλά και από την εγχώρια ελίτ.

Τέλος η άγνοια αποτελεί ένα σημαντικό κοινωνικό παράγοντα για την εξάπλωση της φτώχειας. Η άγνοια σημαίνει έλλειψη πληροφόρησης ή έλλειψη γνώσης. Η έλλειψη γνώσης και πληροφοριών υποσκάπτουν την οικοδόμηση ικανοτήτων από την πλευρά των μελών μιας κοινωνίας. Γνωρίζουμε όλοι ότι η «γνώση είναι δύναμη». Στερώντας λοιπόν τη γνώση από τους ανθρώπους, οι άνθρωποι γίνονται αδύναμοι και δεν μπορούν να αναπτύξουν τις ικανότητες που χρειάζονται για να παράγουν και να ξεφύγουν από τα επίπεδα της ακραίας φτώχειας.

Από τους πέντε κύριους παράγοντες της φτώχειας, το σύνδρομο της εξάρτησης είναι αυτό που επηρεάζει περισσότερο την ενεργοποίηση της κοινότητας και των ανθρώπων⁴².

⁴² Bartle Ph, Factors of Poverty-The Big Five, Community Empowerment Collective , 2007, διαθέσιμο στο <http://cec.vcn.bc.ca/cmp/modules/emp-pov.htm>

A.2 Η Διασύνδεση του σύγχρονου δουλεμπορίου με την παράμετρο της φτώχειας

Η εμπορία ανθρώπων είναι ένα σύνθετο και πολύ-επίπεδο πρόβλημα. Οι παραδοσιακές μορφές εκμετάλλευσης της ανθρώπινης ύπαρξης στα εδάφη των πρώην αποικιών του αναπτυσσόμενου Νότου δεν εγκαταλείφθηκαν από τους νέους επικυρίαρχους των λαών, εξελίσσοντας την εκμετάλλευση αυτή σε οργανωμένο, παράνομο οικονομικό σύστημα. Η σύγχρονη μορφή του δουλεμπορίου, το οποίο αποτελεί τεράστια πηγή εσόδων και υπερπλουτισμού των δουλεμπόρων κατατάσσεται στην τρίτη πιο επικερδή επιχείρηση του διεθνούς συστήματος της παραοικονομίας⁴³.

Τα άρτια οργανωμένα κυκλώματα διακίνησης εμπορίας και εκμετάλλευσης ανθρώπων δραστηριοποιούνται όπως αναφέρθηκε και παραπάνω στις περιοχές του Τρίτου κόσμου επηρεάζοντας αρνητικά σε μεγάλο βαθμό την δημόσια ασφάλεια των κρατών αυτών.

Οι σημαντικότεροι παράγοντες που οδηγούν στην δραματική αύξηση των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων είναι η φτώχεια, η υπανάπτυξη και η έλλειψη ευκαιριών⁴⁴. Η φτώχεια οδηγεί άμεσα τους ανθρώπους να στραφούν στο δουλεμπόριο, αλλά και έμμεσα οδηγεί στην κακή ποιότητα ζωής, στην ανεργία, στην έλλειψη υγειονομικής περίθαλψης, στον υποσιτισμό και γενικά σε όλες αυτές τις καταστάσεις που κάνουν με τη σειρά τους τα θύματα του δουλεμπορίου να στραφούν σε αυτό. Έτσι, η φτώχεια καθιστά ευάλωτα τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων, λόγω της εξαθλίωσης στην οποία τους οδηγεί.

Τα άτομα τα οποία έχουν πληγεί από τη φτώχεια αναζητούν την ευκαιρία να βελτιώσουν τη ζωή τους στους λαθρέμπορους και στους διακινητές.⁴⁵ Οι έμποροι εντοπίζουν τα άτομα που είναι κοινωνικοοικονομικά υποβαθμισμένα και στη συνέχεια τα πείθουν να εγκαταλείψουν αυτήν τη δύσκολη κατάσταση που βιώνουν και να ταξιδέψουν μαζί τους. Οι ψευδείς υποσχέσεις για αξιοπρεπή απασχόληση και άλλα υλικά αγαθά τελικά πείθουν τα θύματα να ακολουθήσουν με τη θέλησή τους διακινητές.

⁴³ Μετά το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών.

⁴⁴ Τσάλτας, Γρ., Αναπτυξιακό Φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2010, σελ. 236

⁴⁵ Aronowitz A, Smuggling and Trafficking in Human Beings: The Phenomenon, The Markets that Drive It and the Organizations that Promote It, European Journal on Criminal Policy and Research 9: 163–195, 2001, Kluwer Academic Publishers, Netherlands. , σελ. 169-170, <http://link.springer.com/article/10.1023/A:1011253129328#page-1>

Τα υποψήφια θύματα, λοιπόν, προσπαθούν να μετακινηθούν από περιοχές με ακραία φτώχεια σε περιοχές με λιγότερη φτώχεια για να καταφέρουν να ξεφύγουν από τις συνθήκες εξαθλίωσης κάτω από τις οποίες ζουν. Αυτό ακριβώς το κίνητρο είναι που εκμεταλλεύονται οι διακινητές. Αυτοί οι πληθυσμοί που αντιμετωπίζουν ακραία φτώχεια είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι λόγω της οικονομικής κατάστασής τους και της οικογενειακής απελπισίας στην οποία έχουν περιέλθει. Έτσι, οι πληθυσμοί υψηλού κινδύνου παγιδεύονται στην επιθυμία τους ν' αποκτήσουν μια καλύτερη ζωή για τους ίδιους και τις οικογένειές τους και τα φτωχά θύματα στη συνέχεια χειραγωγούνται από τους εμπόρων που τους προσφέρουν ψεύτικες υποσχέσεις ευκαιριών απασχόλησης, εκπαίδευσης, αποδοχών και γενικά καλύτερης κατάστασης ζωής⁴⁶.

Στην πραγματικότητα, βέβαια, ο διακινητής δεν τηρεί καμία από τις υποσχέσεις του έχει δώσει και τα θύματα είναι εξαναγκάζονται να κάνουν άλλες εργασίες, όπως η πορνεία ή σκληρή εργασία με ελάχιστες ή μηδενικές αποδοχές, με αποτέλεσμα να εξακολουθούν να ζουν ουσιαστικά σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, και το όνειρό τους να έχει μετατραπεί σε εφιάλτη. Μάλιστα, λόγω της φτώχειας, μερικοί γονείς πωλούν ακόμη και τα παιδιά τους, ενώ σε άλλες περιπτώσεις, τα θύματα εργάζονται για να εξοφλήσουν τα χρέη τους.⁴⁷

Η διασύνδεση του δουλεμπορίου με τη φτώχεια ακολουθεί μια λογική ροή. Η αύξηση του πληθυσμού με αποτέλεσμα το δημογραφικό πρόβλημα σημειώθηκε κυρίως στις αναπτυσσόμενες χώρες. Με την τεράστια πληθυσμιακή αύξηση, η ήδη εύθραυστη οικονομία και υποδομές στις φτωχότερες χώρες δέχτηκαν ακόμα μεγαλύτερη πίεση. Η επακόλουθη οικονομική και κοινωνική κατάσταση οδήγησε πολλά από τα ευάλωτα αυτά άτομα στην εμπορία. Αυτό εξηγεί γιατί οι σύγχρονες μορφές δουλείας είναι πιο διαδεδομένες στις αναπτυσσόμενες χώρες⁴⁸.

Βέβαια, η προαναφερόμενη διασύνδεση λειτουργεί και αντίστροφα, δηλαδή και η φτώχεια στρέφει τα άτομα προς το δουλεμπόριο αλλά και το δουλεμπόριο

⁴⁶ Consultancy Africa Intelligence , Human Trafficking in Africa - A modern day evil, στο http://www.consultancyafrica.com/index.php?option=com_content&view=article&id=233&Itemid=15

⁴⁷ Wright E, Poverty and It's Contribution to Human Trafficking The Borgen Project , διαθέσιμο στο <http://borgenproject.org/poverty-contribution-humantrafficking/>

⁴⁸ Ngwe E, Human trafficking: The modern day slavery of the 21st Century, African Journal of Criminology and Justice Studies, 2012 , σελ.108-109 διαθέσιμο στο <https://www.umes.edu/WorkArea/DownloadAsset.aspx?id=43780>

εντείνει τη φτώχεια σε μια χώρα, αφού τα άτομα αντί να απασχολούνται στην υγιή οικονομία μιας χώρας, επιδίδονται στο παράνομο σύστημα του δουλεμπορίου.

B. Η Γυναίκα στην Μαύρη Αφρική⁴⁹

Από την δεκαετία του 1990 μέχρι και σήμερα η ανάπτυξη στην Υποσαχάρια Αφρική παρουσιάζει σταθερούς και υψηλούς δείκτες. Η μεγάλη πρόκληση όμως για την Μαύρη Αφρική είναι να διατηρηθούν οι δείκτες αυτοί έτσι ώστε να καταφέρει ο λαός της να ξεφύγει από την κατάσταση φτώχειας στην οποία έχει περιέλθει. Στις περισσότερες χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής τα ποσοστά της φτώχειας είναι τα υψηλότερα του αναπτυσσόμενου κόσμου. Επίσης η πλειονότητα των ανθρώπων που ζει κάτω από ένα δολάριο την ημέρα είναι γυναίκες.

Για να μπορέσει η Μαύρη Αφρική να οδηγηθεί σε σταθερή ανάπτυξη καθώς και να ξεφύγει από τις συνθήκες απόλυτης φτώχειας θα πρέπει να αντιστρέψει την περιθωριοποίηση των γυναικών. Η ανισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, η ανισότητα του καταμερισμού εργασίας, ο φυλετισμός και η προσφυγιά εντείνουν ακόμα περισσότερο την άσχημη κατάσταση στη οποία βρίσκονται οι γυναίκες της Υποσαχάριας Αφρικής. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι να παρατηρούνται συνεχώς παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών και να οδηγούνται στην άνιση συμμετοχή τους στην κοινωνική, στην οικονομική και στην ανθρώπινη ανάπτυξη.

Οι γυναίκες σε χώρες νότια της Σαχάρας παραμένουν παρά την πάροδο των χρόνων και την πρόοδο που έχει επιτευχθεί σε παγκόσμιο επίπεδο, καταδικασμένες να στερούνται σε όλες τις πλευρές της ζωής. Η ζωή τους εξακολουθεί να διαμορφώνεται κάτω από καθεστώς φόβου και εξαναγκασμού.

Οι Αφρικανές στα Υποσαχάρια κράτη υποφέρουν από αναλφαβητισμό, υποσιτισμό και κακή υγεία. Οι διακρίσεις, η αστάθεια, οι εμπόλεμες συγκρούσεις και η απειλή του HIV/AIDS συμβάλουν ακόμα περισσότερο στο αναζητούν μία καλύτερη ζωή για αυτές αλλά και τα παιδιά τους, οι ζωές των οποίων είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με την δική τους, καθιστώντας τις ακόμα πιο ευάλωτες στους διακινητές ανθρώπων και ευκολόπιστες στις ψεύτικες υποσχέσεις τους.

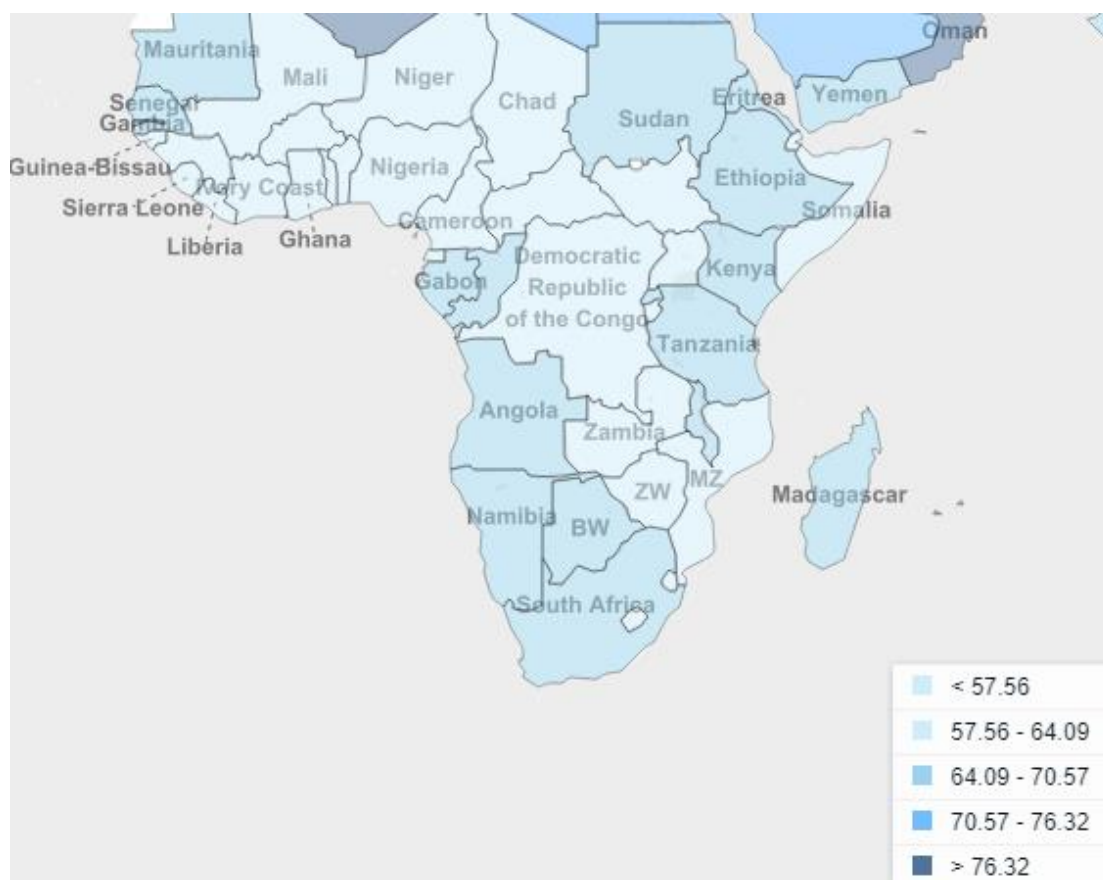
Ο κοινωνικός ρόλος της γυναίκας είναι αρκετά υποβαθμισμένος. Τα αφρικανικά στερεότυπα την θέλουν προσκολλημένη στον άνδρα και να ασχολείται με

⁴⁹ Τσάλτας Γρ., Αφρική και Ανάπτυξη - Η Τελευταία Παγκόσμια Πρόκληση - Ευκαιρία, Εκδόσεις Ι.Σιδέρης, Αθήνα, 2009, σελ. 315-331

το μέγλωμα των παιδιών και τις δουλειές του νοικοκυριού. Η θέση τους στην αφρικανική κοινωνία είναι εμφανώς υποβαθμισμένη και πολλές φορές στερούνται βασικών τους κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως για παράδειγμα να ανοίξουν έναν τραπεζικό λογαριασμό χωρίς την συγκατάθεση του άνδρα τους.

Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας ο μέσος όρος ζωής των γυναικών στην Υποσαχάρια Αφρική είναι τα 61 χρόνια⁵⁰. Η κατάσταση της υγείας τους είναι αρκετά εξασθενημένη επηρεάζοντας και τα παιδιά τους με αποτέλεσμα να αναζητούν τρόπους διαφυγής από τους τόπους όπου διαμένουν.

Χάρτης Νο 5: Μέσος όρος ζωής γυναικών στα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής

Πηγή:

<https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.FE.IN?end=2015&locations=ZG&start=1990&view=map>

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω το ποσοστό των ατόμων που νοσούν από τον ιό HIV/AIDS στις χώρες της Μαύρης Αφρικής είναι αρκετά μεγάλο, οι οποίες παραμένουν και το παγκόσμιο επίκεντρο του ιού.

⁵⁰ Το έτος 2015. Πηγή: World Bank στο <https://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.FE.IN?end=2015&locations=ZG&start=1990>

Γ. Η εξάπλωση του ιού HIV/AIDS

Οι εμφύλιοι πόλεμοι και οι ένοπλες συρράξεις συνέβαλαν στην εξάπλωση του ιού, στοιχειοθετώντας στις περιοχές αυτές εγκλήματα πολέμου όπως για παράδειγμα βιασμοί, διά της βίας πορνεία, εξαναγκαστική εγκυμοσύνη και σεξουαλική δουλεία. Τα εγκλήματα αυτά επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό την υγεία των γυναικών και αύξησαν την ευπάθεια τους όχι μόνο στον ιό του AIDS αλλά και σε άλλες σεξουαλικά μεταδιδόμενες ασθένειες.⁵¹

Εκτός από την φτώχεια η οποία είναι από τους βασικότερους παράγοντες που ένα κράτος ή περιοχή οδηγείται στην υπανάπτυξη και πολλές φορές στην εξαθλίωση, οι γυναίκες και τα παιδιά στην Υποσαχάρια Αφρική ζουν σε κατάσταση αναλφαριθτισμού. Σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50%, οι γυναίκες είναι αναλφάβητες και δεν έχουν ευκαιρία πρόσβασης στην μόρφωση. Υπάρχει τεράστια διάκριση στην εκπαίδευση μεταξύ των αντρών και των γυναικών, ενώ πολλές φορές οι γυναίκες αποκλείονται τελείως από την ελεύθερη μόρφωση⁵².

Η πρόσβαση της γυναίκας στην εκπαίδευση αλλά και στην πληροφορία μπορεί να βελτιώσει κατά πολύ το επίπεδο ζωής τους. Επίσης μπορεί να οδηγήσει στην μείωση της φτώχειας, την μετάδοση νοσημάτων αλλά και στην προφύλαξη τους από οργανωμένες εγκληματικές ομάδες εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων.

Όλοι οι παραπάνω παράγοντες και συνθήκες που επικρατούν στα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής κάνουν τις γυναίκες πιο ευάλωτες στους διακινητές και τις ωθούν στο να εγκαταλείψουν τον τόπο κατοικίας τους και να αναζητήσουν μία νέα καλύτερη ζωή.

⁵¹ Ebbe O., Das D., Global trafficking in women and children, CRC Press is an imprint of the Taylor & Francis Group, 2008

⁵² Gallagher A., The international law of human trafficking, Cambridge University Press, New York 2010.

ΜΕΡΟΣ Β

Κεφάλαιο 3: Γενικά χαρακτηριστικά εμπορίας ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική

Α. Γενικά στοιχεία

Σύμφωνα με όσα αναλύθηκαν παραπάνω είναι πρόδηλο ότι το εμπόριο ανθρώπων και οι ομάδες οργανωμένου εγκλήματος που δραστηριοποιούνται γύρω από αυτό βρίσκουν το κατάλληλο έδαφος στα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής για να ασκήσουν την παράνομη αυτή δραστηριότητα και να αποκομίσουν τεράστια παράνομα οικονομικά οφέλη σε βάρος χιλιάδων ανθρώπων. Τα θύματα του δουλεμπορίου ζουν κάτω από συνθήκες εξαθλίωσης και αναζητούν συνεχώς μια ευκαιρία για μία καλύτερη ζωή, γεγονός που εκμεταλλεύονται οι διακινητές έτσι ώστε να πολλαπλασιάσουν τα θύματα τους⁵³.

Η εμπορία ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική παραβιάζει πλήθος ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ορίζονται ρητά από την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, μεταξύ των οποίων⁵⁴: το δικαίωμα στην ελευθερία της κυκλοφορίας και της ελεύθερης επιλογής κατοικίας, το δικαίωμα στην ελευθερία από τη δουλεία, το δικαίωμα στην αξιοπρεπή εργασία, το δικαίωμα των ανθρώπων να μην υποβληθούν σε βασανιστήρια και σε άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας καθώς και το δικαίωμα στην ειρήνη και την ασφάλεια⁵⁵.

Χάρτης Νο 6: Εμπορία ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική

⁵³ Συκιώτου Αθ., Οι δυσκολίες και η σημασία της αναγνώρισης ενός ατόμου ως θύμα της εμπορίας ανθρώπων, Ποιν.Δικ και Εγκληματολογία 2009

⁵⁴ Παπαθεοδώρου Π. Θεοδ., Δημόσια Ασφάλεια & Αντεγκληματική Πολιτική – Συγκριτική Προσέγγιση, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2005

⁵⁵ UN, Human Rights and Human Trafficking, 2014 διαθέσιμο στο http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FS36_en.pdf

Στην παραπάνω εικόνα εμφανίζεται η έκταση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων στις χώρες τις υποσαχάριας Αφρικής. Οι περιοχές με το μεγαλύτερο πρόβλημα απεικονίζονται με το κίτρινο χρώμα, ενώ οι περιοχές με το μικρότερο πρόβλημα απεικονίζονται με το μπλε σκούρο χρώμα.

Για την καλύτερη μελέτη του φαινομένου η περιοχή της Υποσαχάριας Αφρικής μπορεί να διαχωριστεί σε τρεις επιμέρους περιοχές οι οποίες είναι η Δυτική, η Ανατολική και η Νότια Αφρική. Οι χώρες οι οποίες απαρτίζουν την κάθε παραπάνω ομάδα παρουσιάζουν κοινά σημεία ως προς το δουλεμπόριο και τους τρόπους που εκδηλώνεται. Ένα μεγάλο πρόβλημα για την μελέτη του δουλεμπορίου στις χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής είναι η συλλογή πληροφοριών και στοιχείων που αφορούν τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος που δραστηριοποιούνται σε αυτή την έκνομη δραστηριότητα καθώς και για τον τρόπο που μετακινούν τα θύματα τους από την χώρα προέλευσης έως την χώρα προορισμού και εκμετάλλευσης.

B. Προφίλ Θυμάτων⁵⁶

Οι πλειοψηφία των θυμάτων που έχουν εντοπιστεί στην περιοχή της Υποσαχάριας Αφρικής είναι παιδιά. Περίπου τα 2/3 των 5.500 θυμάτων που έχουν εντοπιστεί και καταγραφεί από το έτος 2012 έως το 2014 είναι ανήλικα παιδιά. Επίσης οι Αφρικανικές αρχές στις επίσημες αναφορές τους αναφέρουν ότι τα περισσότερα ανήλικα θύματα είναι αγόρια.

Η μεγάλη συχνότητα του trafficking παιδιών παρατηρείται σε αρκετές περιοχές και κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής, με την δυτική Αφρική να επικρατεί έναντι των άλλων περιοχών. Ο μεγάλος αριθμός ανήλικων θυμάτων είναι άμεσα συνδεδεμένος με το εμπόριο παιδιών με σκοπό την δουλεία και με σκοπό την στρατολόγηση τους ως στρατιώτες.

Όσο αφορά το trafficking ενηλίκων, τα περισσότερα θύματα είναι γυναίκες που διακινούνται με σκοπό την πορνεία ενώ οι άντρες θύματα της εμπορίας ανθρώπων που έχουν καταγράψει στις υπό έρευνα περιοχές αποτελούν μικρό ποσοστό σε σχέση με τις γυναίκες και τα παιδιά.

⁵⁶ UNDOC, Global Report on Trafficking in Persons, December 2016, σελ. 112-114

Γ. Μορφές εκμετάλλευσης

Περισσότερα από 2.580 θύματα τα οποία έχουν εντοπιστεί και καταγραφεί στην Υποσαχάρια Αφρική διακινήθηκαν από τις ομάδες των διακινητών με σκοπό την παράνομη δουλεία. Η κυριότερη μορφή της δουλείας που παρατηρείται είναι η εκμετάλλευση των θυμάτων ως οικιακοί υπηρέτες ενώ αρκετά ανήλικα παιδιά έχουν καταγραφεί ως θύματα trafficking με σκοπό την αξιοποίηση τους ως οικιακούς υπηρέτες⁵⁷.

Μία άλλη αρκετά διαδεδομένη μορφή του δουλεμπορίου, η οποία έχει αναφερθεί σε πολλές επίσημες αναφορές των εθνικών και διεθνών αρχών είναι το trafficking με σκοπό την εκμετάλλευση των θυμάτων σε αγροτικές εργασίες. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται πιο έντονα στις περιοχές της δυτικής Αφρικής με την εκμετάλλευση των θυμάτων trafficking σε καλλιέργειες κακάο και βαμβακιού. Επίσης σε αρκετές από τις προαναφερόμενες αναφορές έχει παρατηρηθεί και καταγραφεί το trafficking παιδιών με σκοπό την εκμετάλλευση τους σε λατομία⁵⁸.

Σε αρκετές περιοχές της Αφρικής όπου υπάρχουν συγκρούσεις ή μόλις έχουν βγει από μία σύγκρουση διεξάγονται αρκετές ειρηνευτικές επιχειρήσεις υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών. Στο πλαίσιο αυτών των επιχειρήσεων έχει αναφερθεί ότι αρκετά παιδιά είναι θύματα trafficking έτσι ώστε να εκμεταλλεύονται ως αχθοφόροι, μάγειρες και σεξουαλικοί σκλάβοι. Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται εντόνως σε περιοχές οι οποίες βρίσκονται ή βρισκόντουσαν μέχρι πρόσφατα υπό το καθεστώς διαμάχης και συγκρούσεων με αποτέλεσμα οι κάτοικοι και κυρίως τα παιδιά να είναι πιο ευάλωτοι σε μορφές εκμετάλλευσης. Η εκμετάλλευση επίσης των παιδιών ως πολεμιστές παρατηρείται επίσης αρκετά έντονα σε περιοχές που βρίσκονται υπό το καθεστώς σύγκρουσης όπως η κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία, η Δημοκρατία του Κονγκό και η Ρουάντα.

Μία ακόμη μορφή του trafficking που έχει καταγραφεί επισήμως από της αρχές στην υπό έρευνα περιοχή είναι το trafficking με σκοπό τον γάμο και την σεξουαλική εκμετάλλευση, με την δυτική και ανατολική Αφρική να κυριαρχούν. Τα καταγεγραμμένα θύματα αυτής της μορφής αποτελούν το 29% των συνολικών

⁵⁷ Shelley L., Human Trafficking, A Global Perspective , Cambridge University Press, 2010.

⁵⁸ Allais C., An Overview Of Human Trafficking in Sub- Saharan Africa, Conference on Criminal Trafficking and Slavery, University of Illinois Urbana-Champaign, 2006

θυμάτων από το έτος 2012 έως 2014 με τα περισσότερα να εντοπίζονται σε περιοχές υπό το καθεστώς σύγκρουσης

Τέλος ορισμένες καταγεγραμμένες μορφές trafficking στην περιοχή της Υποσαχάριας Αφρικής, στις οποίες δεν υπάρχει μεγάλος αριθμός θυμάτων σε σύγκριση με τις παραπάνω αναφερόμενες μορφές, αλλά δεν παύουν να υπάρχουν, είναι το trafficking με σκοπό τις τελετουργίες, την διάπραξη εγκλημάτων καθώς και την επαιτεία.

Δ. Προφίλ των δραστών

Σχετικά με το προφίλ των δραστών που δραστηριοποιούνται στην παράνομη αυτή δραστηριότητα του trafficking δεν υπάρχουν αρκετά στοιχεία διότι δεν έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές συλλήψεις στις περιοχές της Υποσαχάριας Αφρικής. Παρόλα αυτά το καλά οργανωμένο και δομημένο αυτό δίκτυο οργανωμένου εγκλήματος απαριθμεί αρκετά μέλη, τα οποία έχουν διακριτούς ρόλους και δραστηριοποιούνται σε περισσότερες από μία περιοχή. Στην έκνομη αυτή δραστηριότητα εμπλέκονται και τα δύο φύλα και σε αρκετές περιπτώσεις παρατηρείται σημαντική εμπλοκή γυναικών ως διακινητές. Περίπου οι μισοί από τους 200 διακινητές που συνελήφθησαν και καταδικάστηκαν για συμμετοχή σε ομάδες διακινητών και οργανωμένου εγκλήματος κατά τα έτη 2012,2013 και 2014 ήταν γυναίκες. Τα κράτη με τις περισσότερες καταδίκες διακινητών είναι η Νιγηρία, η Γουινέα, ο Μαυρίκιος και η νότια Αφρική.

Εκτός από τις καταδίκες διακινητών κατά τα έτη 2012 έως 2014 διερευνήθηκαν για συμμετοχή στο δίκτυο διακινητών περισσότερα από 1300 άτομα, το 40% εκ των οποίων ήταν γυναίκες, ενώ στις περισσότερες περιπτώσεις οι δράστες κατάγονταν από την ίδια περιοχή με τα θύματα τους.

E. Ροές trafficking⁵⁹

E.1 Ροές προς την Υποσαχάρια Αφρική

Στις περισσότερες περιπτώσεις οι ροές του trafficking προς την Υποσαχάρια Αφρική είναι εγχώριες. Τα θύματα προσεγγίζονται από του διακινητές και μεταφέρονται προς εκμετάλλευση από μία περιοχή της Υποσαχάριας σε μία άλλη. Το δίκτυο αυτό του οργανωμένου εγκλήματος δραστηριοποιείται εντός της υπό έρευνα περιοχής και σε ελάχιστες καταγεγραμμένες περιπτώσεις τα θύματα προέρχονται από χώρες εκτός της Αφρικής.

Τα θύματα μεταφέρονται κυρίως από αγροτικές περιοχές σε αστικά κέντρα όπου υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες εκμετάλλευσης τους και είναι μεγαλύτερο το κέρδος για τους διακινητές. Στην περίπτωση του παιδικού trafficking το θύματα προέρχονται κυρίως από πολύ φτωχές και απομονωμένες περιοχές της Αφρικής και οδηγούνται προς εκμετάλλευση στα αστικά κέντρα.

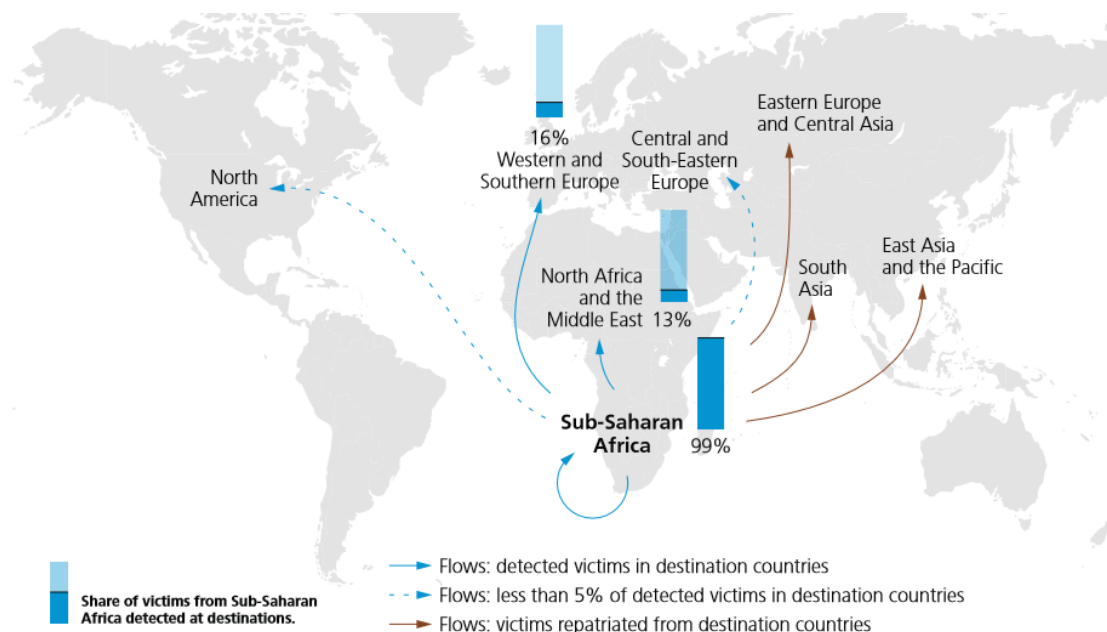
Η μετακίνηση των θυμάτων παρατηρείται κυρίως μεταξύ γειτονικών κρατών και περιοχών χωρίς οριοθετημένα σύνορα, με παρόμοια οικονομική κατάσταση, όπου η μετακίνηση τους είναι πιο εύκολη για τους διακινητές. Για παράδειγμα στην δυτική Αφρική τα θύματα που προέρχονται από το Μπενίν, την Μπουργκίνα Φάσο, το Καμερούν, το Τόγκο και το Νίγηρα μετακινούνται προς εκμετάλλευση στην γειτονική Νιγηρία ενώ στην ανατολική Αφρική τα θύματα που προέρχονται από την Ουγκάντα μετακινούνται στις γειτονικές χώρες της Δημοκρατίας του Κονγκό, της Κένυας και του νότιου Σουδάν. Στην περίπτωση της νότια Αφρικής δεν παρατηρείται το ίδιο φαινόμενο, με τις ροές του trafficking να είναι πιο πολύπλοκες και διεθνικές. Τα θύματα που εντοπίζονται στην νότια Αφρική προέρχονται από διάφορες περιοχές της υποσαχάριας Αφρικής όπως η δυτική και ανατολική Αφρική. Επίσης έχουν καταγραφεί στο παρελθόν περιπτώσεις θυμάτων τα οποία οδηγούνται προς εκμετάλλευση από περιοχές εκτός της Αφρικής όπως η ανατολική και η νότια Ασία.⁶⁰

⁵⁹ UNDOC, Global Report on Trafficking in Persons, December 2016, σελ. 116-117

⁶⁰ Shelley L., Human Trafficking, A Global Perspective , Cambridge University Press, 2010.

Ε.2 Ροές από την Υποσαχάρια Αφρική προς άλλα κράτη

Χάρτης Νο 7: Ροές εμπορίας ανθρώπων προς άλλα κράτη

Πηγή: UNDOC, Global Report on Trafficking in Persons, December 2016

Εκτός από τις μετακινήσεις των θυμάτων του trafficking μεταξύ των κρατών της Υποσαχάριας Αφρικής έχει καταγραφεί και η μεταφορά τους εκτός της Αφρικής. Η Υποσαχάρια Αφρική αποτελεί την «δεξαμενή» θυμάτων, τα οποία αφού στρατολογηθούν μεταφέρονται σε άλλα κράτη και ηπείρους, έτσι ώστε να τροφοδοτήσουν πλήθος παράνομων δραστηριοτήτων. Είναι εμφανές ότι το δίκτυο των διακινητών σε αυτές τις περιπτώσεις είναι πολύ μεγαλύτερο και καλύτερα οργανωμένο από το δίκτυο που αναφέρθηκε παραπάνω και δραστηριοποιείται εντός της Υποσαχάριας Αφρικής. Το διεθνές αυτό κύκλωμα και δίκτυο διακινητών απαρτίζουν αρκετά άτομα, τα οποία έχουν διακριτούς ρόλους και ειδικεύονται σε διαφορετικά στάδια του δουλεμπορίου. Από την στιγμή που το θύμα προσεγγίζεται και στρατολογείται μέχρι την στιγμή που οδηγείται στο κράτος προορισμού μεσολαβούν αρκετά στάδια και διαδικασίες από την πλευρά των διακινητών. Τα καταγεγραμμένα θύματα τα οποία προέρχονται από την Υποσαχάρια Αφρική έχουν εντοπιστεί σε περισσότερες από 55 χώρες εκτός αυτής.

Περισσότερες από 20 Ευρωπαϊκές χώρες αποτελούν κράτη προορισμού και εκμετάλλευσης. Τα θύματα που οδηγούνται στην Ευρώπη προέρχονται κυρίως από

την δυτική Αφρική, όπου δραστηριοποιείται ένα μεγάλο και καλά οργανωμένο δίκτυο διακινητών. Τα καταγεγραμμένα θύματα τα οποία οδηγούνται προς εκμετάλλευση στην δυτική και νότια Ευρώπη και τα οποία προέρχονται από την ανατολική Αφρική αποτελούν το 3% των θυμάτων, γεγονός που καταδεικνύει ότι η ροή αυτή και η ομάδες διακινητών αρχίζουν να αναπτύσσονται, μεταφέροντας κυρίως θύματα από το Κέρας της Αφρικής προς την Ευρώπη. Τα θύματα τα οποία έχουν εντοπιστεί να μεταφέρονται από την νότια Αφρική στο χώρο της Ευρώπης είναι αρκετά περιορισμένα, καταδεικνύοντας ότι δεν έχει αναπτυχθεί μέχρι σήμερα ένα οργανωμένο δίκτυο διακινητών που να δραστηριοποιείται σε αυτή την μεταφορά.

Μία αρκετά αυξημένη ροή μεταφορά θυμάτων από την υπό έρευνα περιοχή έχει καταγραφεί προς την Μέση Ανατολή. Περίπου το 13% των συνολικών θυμάτων μεταφέρεται προς εκμετάλλευση στις χώρες της Μέσης Ανατολής, η πλειονότητα των οποίων προέρχεται από την ανατολική Αφρική και κυρίως από το Κέρας της Αφρικής.

Επιπροσθέτως, περίπου το 2% των καταγεγραμμένων θυμάτων έχει εντοπιστεί να μεταφέρεται στην Βόρεια Αμερική όπου εκμεταλλεύονται σε πλήθος δραστηριοτήτων, τα οποία προέρχονται κυρίως από την δυτική και ανατολική Αφρική.

Τέλος, σύμφωνα με τα δεδομένα επαναπατρισμού έχει καταγράψει από τις αρχές, ροή θυμάτων trafficking προς την νότια και ανατολική Ασία τα οποία προέρχονται από διάφορα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής.

Z. Ποινικοποίηση και λήψη μέτρων σχετικά με το εμπόριο ανθρώπων⁶¹.

Οι χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής έχουν σχετικά πρόσφατα λάβει νομοθετικά μέτρα για την καταπολέμηση του trafficking ανθρώπων. Πριν το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών τεθεί σε εφαρμογή, μόνο δύο κράτη της Υποσαχάριας είχαν λάβει νομοθετικά μέτρα τα οποία καλύπτουν σχεδόν όλο το φάσμα των μέτρων, που εμπεριέχονται στο Πρωτόκολλο, ενώ τα περισσότερα κράτη είχαν λάβει μέτρα μόνο για την καταπολέμηση του trafficking παιδιών ή για την δίωξη των υποθέσεων trafficking μόνο ως μορφή προσβολής.

Το πρώτο κύμα νομοθετικών τροποποιήσεων, σχετικά με την δίωξη και καταπολέμηση του trafficking ανθρώπων στην υπό έρευνα περιοχή της Υποσαχάριας Αφρικής τα πρώτα 5 χρόνια που τέθηκε σε εφαρμογή το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών, πραγματοποιήθηκε από τα Αγγλόφωνα κράτη της δυτικής Αφρικής, τα οποία αντιμετωπίζουν και το μεγαλύτερο πρόβλημα. Παρόλα αυτά υπάρχουν αρκετά κράτη της δυτικής Αφρικής που έχουν λάβει μέτρα μόνο για το trafficking παιδιών και το trafficking με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση, ενώ ορισμένα δεν έχουν λάβει καθόλου. Για παράδειγμα τα κράτη της Μοζαμβίκης και της Δημοκρατίας της Τανζανίας ποινικοποίησαν το trafficking ανθρώπων και έλαβαν νομοθετικά μέτρα για την αντιμετώπιση του μόλις στο τέλος του 2008.

Η ίδια κατάσταση σχετικά με την λήψη μέτρων και την ποινικοποίηση του εμπορίου ανθρώπων επικρατεί και στις περισσότερες χώρες της νοτίου Αφρικής οι οποίες έλαβαν μέτρα και ενέταξαν μέτρα στις εθνικές τους νομοθεσίες σχετικά πρόσφατα⁶².

Μετά την υιοθέτηση του Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών σχετικά με το εμπόριο ανθρώπων, σήμερα τα περισσότερα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής με πολύ λίγες εξαιρέσεις, έχουν ποινικοποιήσει σχεδόν όλες τις μορφές του εμπορίου ανθρώπων και έχουν λάβει αρκετά νομοθετικά μέτρα για την πάταξη του. Είναι λοιπόν εμφανής η συμβολή του Πρωτοκόλλου στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στις περιοχές της Υποσαχάριας Αφρικής, γεγονός που εμφανίζεται από τον αριθμό των συλλήψεων διακινητών καθώς και την καταδίκη τους.

⁶¹ Ruby An. –Lawrance Ben., Anti-Trafficking Legislation in Sub-Saharan Africa: Analyzing the Role of Coercion and Parental Responsibility, University of Nebraska – Lincoln, 2012 διαθέσιμο στο <http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1018&context=humtrafconf4>

⁶² Κυριαζή Τ., Εμπορία Ανθρώπων – Διεθνές & Ευρωπαϊκό Δίκαιο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2010

Ο αριθμός των συλλήψεων διακινητών και η καταδίκη τους δεν είναι αρκετά μεγάλος διότι τα προαναφερόμενα μέτρα αντιμετώπισης του φαινομένου έχουν παρθεί σχετικά πρόσφατα. Κατά τα έτη 2012, 2013 και 2014 έχουν καταγραφεί 400 περιπτώσεις καταδίκης διακινητών που δραστηριοποιούνταν κυρίως στις περιοχές της δυτικής Αφρικής. Σε ορισμένα κράτη έχουν σημειωθεί περίπου στις 10 καταδίκης κάθε χρόνο ενώ μόνο η Νιγηρία έχει πολιτικοποιήσει το trafficking ανθρώπων σύμφωνα με την ερμηνεία του Πρωτοκόλλου.

Τέλος, όσο αφορά τα στοιχεία που έχουν καταγραφεί από τις αρχές των χωρών της Υποσαχάριας Αφρικής από τα άτομα τα οποία έχουν διερευνηθεί για συμμετοχή σε ομάδα διακινητών, περίπου το 36% εξ αυτών οδηγήθηκε ενώπιον της δικαιοσύνης, Από αυτό το ποσοστό μόνο το 33% καταδικάστηκε πρωτοδίκως για συμμετοχή και διάπραξη του αδικήματος της εμπορίας ανθρώπων. Ουσιαστικά λοιπόν από το σύνολο των υπόπτων, οι οποίοι έχουν διερευνηθεί από της αρχές, καταδικάστηκε περίπου το 10% αυτών. Είναι πρόδηλο λοιπόν ότι το σύστημα απονομής δικαιοσύνης και η οι αρχές στις χώρες αυτές δεν παρουσιάζουν τα επιθυμητά αποτελέσματα σχετικά με την καταπολέμηση της έκνομης δραστηριότητας του εμπορίου ανθρώπων.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται, σύμφωνα με τα στοιχεία που κατέγραψαν οι τοπικές αρχές, οι διώξεις που έχουν ασκηθεί καθώς και οι καταδίκες που επιβλήθηκαν σε άτομα που συμμετείχαν σε κυκλώματα εμπορίας ανθρώπων στον χώρο της Υποσαχάριας Αφρικής,.

Πίνακας Νο 3: Καταδίκες διακινητών ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική

YEAR	PROSECUTIONS	CONVICTIONS	VICTIMS IDENTIFIED	NEW OR AMENDED LEGISLATION
2009	325 (47)	117 (30)	10,861	8
2010	272 (168)	163 (113)	9,626	5
2011	340 (45)	217 (113)	8,900 (5,098)	2
2012	493 (273)	252 (177)	10,043 (6,544)	4
2013	572 (245)	341 (192)	10,096 (2,250)	7
2014	811 (49)	317 (33)	9,523 (1,308)	4
2015	1,517 (53)	719 (8)	12,125 (3,531)	6

Πηγή : Department of State, United States of America, Trafficking in Persons Report, June 2016

Η. Η επιρροή του Πρωτοκόλλου των Ηνωμένων Εθνών σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο στις χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής⁶³.

Αρκετά από τα κράτη της Υποσαχάριας, πριν την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου, είχαν εντάξει στις εθνικές τους νομοθεσίες ορισμένες μόνο από τις μορφές του trafficking και είχαν ποινικοποιήσει κυρίως την εμπορία ανθρώπων με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση και την καταναγκαστική εργασία. Επίσης δεν υπήρχε καμία ιδιαίτερη πρόβλεψη από τον νόμο σχετικά με την ηλικία και το φύλο του θύματος. Το 17% των χωρών είχαν λάβει νομοθετικά μέτρα και κατάφεραν να αντιμετωπίσουν ορισμένες μορφές της εμπορίας ανθρώπων χωρίς και πάλι να υπάρχει σαφής ορισμός και περιγραφή της έκνομης αυτής δραστηριότητας, ενώ το 20% των χωρών αυτών δεν είχαν λάβει κανέναν νομοθετικό μέτρο και δεν είχαν εντάξει στην εθνική τους νομοθεσία τους την έννοια της εμπορίας ανθρώπων.

Στις περισσότερες χώρες της Υποσαχάριας οι έκνομες δραστηριότητες που λάμβαναν χώρα και διαπράττονταν από τους διακινητές ανθρώπων διώκονταν μέσω άλλων αδικημάτων όπως για παράδειγμα την υπόθαλψη, την δουλεία, την προστασία των παιδιών ή ακόμα και την εργατική νομοθεσία. Δεν υπήρχε λοιπόν μία ουσιαστική και ολοκληρωμένη νομοθετική ρύθμιση που να περιγράφει και να διώκει πλήρως το εμπόριο ανθρώπων, η οποία να περιέχει όλες τις μορφές του και τους σκοπούς εκμετάλλευσης των θυμάτων.

Πίνακας Νο 4: Επιρροή του Πρωτοκόλλου στην δημιουργία νομοθετικών μέτρων στην Υποσαχάρια Αφρική

Table 2: Period of first introduction of the specific offence of trafficking in persons, number of countries by region				
	Middle East and North Africa (total: 10)	West and Central Africa (total: 16)	East Africa (total: 9)	Southern Africa (total: 11)
Before 2003	2 countries	2 countries	1 country	
2003-2006	2 countries	9 countries	3 countries	1 country
After 2006	4 countries	1 country	2 countries	2 countries
No offence in force as of November 2008	2 countries	4 countries	3 countries	8 countries

Πηγή: Global Report On Trafficking in Persons, Global Initiative to Fight Human Rights, 2009

⁶³ UNODC, Global Report On Trafficking in Persons, Global Initiative to Fight Human Rights, 02/2009, σελ.22

Τα πρώτα βήματα σχετικά με την λήψη μέτρων και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων έγιναν από το έτος 2004. Το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2003 επηρεάζοντας θετικά τα κράτη της Υποσαχάριας έτσι ώστε να αποποινικοποιήσουν όλες τις μορφές της εμπορίας ανθρώπων και να τροποποιήσουν τις εθνικές τους νομοθεσίες. Ο μικρός αριθμός των συλλήψεων και εξάρθρωσης οργανωμένων δικτύων που δραστηριοποιούνται στην εμπορία ανθρώπων, που αναφέρθηκε παραπάνω, οφείλεται κυρίως στο ότι οι νομοθεσίες αυτές είναι σχετικά πρόσφατες και η εφαρμογή τους δεν έχει επιφέρει ακόμα τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Ωστόσο αρκετά από τα κράτη της υπό έρευνα περιοχής έχουν λάβει μέτρα καταπολέμησης του φαινομένου μετά την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου. Για παράδειγμα σε αρκετά κράτη έχει δημιουργηθεί ειδική μονάδα της αστυνομίας καθώς και των εισαγγελικών αρχών που να ασχολούνται αποκλειστικά με το εμπόριο ανθρώπων.

Η συμβολή του Πρωτοκόλλου στις περιοχές της Υποσαχάριας Αφρικής είναι τεράστια διότι αποτέλεσε το πρώτο βήμα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και ώθησε τα κράτη να λάβουν νομοθετικά μέτρα για την αντιμετώπιση του ως μία εθνική και διακρατική έκνομη δραστηριότητα.

Κεφάλαιο 4ο: Περιφερειακή ανάλυση εμπορίας ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική

A. Δυτική Αφρική

A.1 Μορφές εκμετάλλευσης:

Στις περιοχές της Δυτικής Αφρικής τα θύματα τα οποία πλήττονται κυρίως από το εμπόριο ανθρώπων είναι τα παιδιά, οι γυναίκες και οι μετανάστες⁶⁴.

A.1.1 Εμπορία Παιδιών και καταναγκαστική εργασία⁶⁵

Σύμφωνα με στοιχεία της UNICEF και του International Labor Organization (ILO), τα παιδιά τα οποία πέφτουν θύματα trafficking στα κράτη της δυτικής και κεντρικής Αφρικής κυμαίνονται περίπου μεταξύ 200.000 και 300.000. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με στοιχεία έρευνας που διεξήχθη σχετικά με το εμπόριο παιδιών στα ανωτέρων κράτη, περίπου 330.000 παιδιά μεταφέρθηκαν προς εκμετάλλευση ως εργάτες σε αγροτικές παραγωγές κακάου στην Ακτή Ελεφαντοστού, το Καμερούν, την Γκάνα και την Νιγηρία.

Στην Σενεγάλη, Γκάμπια, Γουινέα-Μπισσάου και Μάλι τα παιδιά πέφτουν θύματα της εμπορίας ανθρώπων και των διακινητών με σκοπό την εκμετάλλευση τους σε καταναγκαστική εργασία, πορνεία και πορνογραφία. Μεταφέρονται κυρίως στις τουριστικές περιοχές των χωρών αυτών, όπου υπάρχει μεγαλύτερη ζήτηση και κέρδος για τους διακινητές.

Στην Γκάνα, το Μπενίν, Νιγηρία και Τόγκο τα παιδιά χρησιμοποιούνται κυρίως ως εργάτες σε γεωργικές καλλιέργειες ή ως οικιακοί βοηθοί. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα χώρας στην οποία κυριαρχεί το εμπόριο παιδιών με σκοπό την εκμετάλλευση τους ως οικιακοί βοηθοί είναι το Μπενίν.

Οι κυριότερες μορφές trafficking παιδιών που έχουν καταγραφεί στην περιοχή αυτή είναι: οι αναγκαστικοί γάμοι, η οικιακή εργασία, η πορνεία, η δουλεία, η αναγκαστική στρατολόγηση παιδιών στρατιωτών και η επαιτεία.

A.1.2 Εμπορία Γυναικών

Οι κυρίαρχες μορφές του trafficking γυναικών που έχουν καταγραφεί στις περιοχές της δυτικής Αφρικής είναι η εμπορία γυναικών με σκοπό τον

⁶⁴ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Study on trafficking in persons in West Africa: an analysis of the legal and political framework for the protection of victims

⁶⁵ Unicef, Child Trafficking in West Africa, Policy Responses, , 4/2002, σελ. 1-7

καταναγκαστικό γάμο και την πορνεία. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η Νιγηρία, η οποία σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού της Οργανισμού για την απαγόρευση της διακίνησης προσώπων (NAPTIP) πάνω από 50.000 γυναίκες, θύματα της εμπορίας ανθρώπων από τη Νιγηρία, εργάζονται σήμερα στη βιομηχανία του σεξ στην Ιταλία.

A.1.3 Εκμετάλλευση της εργασίας των μεταναστών.

Η συγκεκριμένη μορφή εκμετάλλευσης των μεταναστών εντοπίζεται κυρίως στην Σενεγάλη, τη Μαυριτανία, τη Γουινέα και τη Γουινέα-Μπισσάου, οι οποίες είναι οι κύριες χώρες ενδιάμεσης διέλευσης μεταναστών με προορισμό την Ευρώπη και την Αμερική.

A.2 Αίτια δουλεμπορίου στην Δυτική Αφρική⁶⁶

A.2.1 Πολιτισμική κατάσταση.

Η εμπορία γυναικών στη Δυτική Αφρική οφείλεται κυρίως στην διαφορά των φύλων και την άνιση μεταχείριση των γυναικών. Οι δύο πιο βαθιά ριζωμένες πολιτισμικές πρακτικές οι οποίες ευνοούν την εξάπλωση της εμπορίας ανθρώπων και την τρωτότητα των θυμάτων είναι η υποτίμηση της γυναίκας στην υποσαχάρια Αφρική και οι πρακτικές βουντού. Όπως αναφέρθηκε και στην προηγούμενη ενότητα η θέση της γυναίκας στην Αφρικανική κοινωνία είναι αρκετά υποβαθμισμένη με αποτέλεσμα την φτώχεια και την περιθωριοποίηση της, γεγονός που τις κάνει πιο ευάλωτες στο να πέσουν θύματα της εμπορίας ανθρώπων.

A.2.2 Η φτώχεια και η ευπάθεια του πληθυσμού

Σύμφωνα με αρκετές εκθέσεις του UNDP οι περιοχές της δυτικής Αφρικής εμφανίζουν πολύ μικρό δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού ζει κάτω από συνθήκες φτώχειας και οικονομικής εξαθλίωσης. Τα αναπτυξιακά προβλήματα εντείνουν ακόμα περισσότερο την ήδη υπάρχουσα κατάσταση με αποτέλεσμα να δημιουργείται ένα κλίμα πρόσφορο για εκμετάλλευση του πληθυσμού και την στρατολόγηση θυμάτων με σκοπό την εμπορία τους. Η παιδική εργασία, το σύστημα εκπαίδευσης και η φτώχεια συμβάλουν επίσης στην

⁶⁶ Sawadogo Wilfried, The Challenges of Transnational Human Trafficking in West Africa, African Studies Quarterly, 2012 σελ. 2-9, διαθέσιμο στο <http://asq.africa.ufl.edu/files/Sawadogo-2012.pdf>

έξαρση της εμπορίας ανθρώπων και ιδιαίτερα των γυναικών με σκοπό την σεξουαλική τους εκμετάλλευση.

A.2.3 Ένοπλες συγκρούσεις.

Στις περιοχές της δυτικής Αφρικής οι ένοπλες συγκρούσεις έχουν προκαλέσει την αναγκαστική εκτόπιση χιλιάδων ανθρώπων, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται τεράστιες ροές μεταναστών, οι οποίοι αναζητούν άσυλο και προστασία σε άλλες χώρες. Τα θύματα λοιπόν του trafficking αναζητούν ένα καλύτερο μέλλον για αυτά και τις οικογένειες τους και είναι πιο ευάλωτα στις προτάσεις των διακινητών και ποιο τρωτά ώστε να εξαπατηθούν.

A.2.4 Η πανδημία του HIV / AIDS.

Η πανδημίας του AIDS αποτελεί ένα από τα κυριότερα αναπτυξιακά προβλήματα στην υποσαχάρια Αφρική και έχει προκαλέσει χιλιάδες θανάτους. Αποτέλεσμα αυτής είναι ότι αρκετά παιδιά έχουν μείνει ορφανά, τα οποία προσεγγίζονται από τους διακινητές και τροφοδοτούν το δίκτυο της εμπορίας ανθρώπων. Η χώρα με το μεγαλύτερο πρόβλημα στην περιοχή της δυτικής Αφρικής είναι η Νιγηρία, η Ακτή Ελεφαντοστού και η Μπουρκίνα Φάσο.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται εμπειρικά στοιχεία ομαδοποιημένα κατά φύλο, σχετικά με το εμπόριο ανθρώπων σε 3 χώρες της δυτικής Αφρικής, το Μπενίν, την Νιγηρία και το Τόνγκο. Τα στοιχεία σχετικά με το Μπενίν προκύπτουν από την μελέτη δείγματος 284 θυμάτων εκ των οποίων 182 ήταν παιδιά. Σχετικά με την Νιγηρία το δείγμα ήταν 30 θύματα από 13 υποθέσεις εμπορίας και σχετικά με το Τόνγκο το δείγμα ήταν 30 θύματα.

Πίνακας Νο 5:Εμπειρικά στοιχεία σχετικά με το εμπόριο ανθρώπων σε 3 χώρες τις Δυτικής Αφρικής.

Gender	Benin*		Nigeria**		Togo***		Total
	Minor	Adult	Minor	Adult	Minor	Adult	
Male	85	37	3	1	2		128
Female	112	65	16	10	17	20	240
Age Gender Unknown	Age and gender unavailable for 18 victims				6 (+3 girls; age unknown)		24

Πηγή: The Challenges of Transnational Human Trafficking in West Africa, African Studies Quarterly, Volume 13, Issues 1 & 2, 2012

B. Ανατολική Αφρική

Στην περιοχή της Ανατολικής Αφρικής τα δεδομένα και τα στοιχεία που έχουν καταγραφεί σχετικά με τις μορφές, τις ροές και τους σκοπούς της εμπορίας ανθρώπων είναι ελάχιστα λόγω της πρόσφατης νομοθεσίας για την ποινικοποίηση της καθώς και την λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της.

Σύμφωνα με στοιχεία που έχουν καταγραφεί από τις τοπικές αρχές το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων στην Ανατολική Αφρική λαμβάνει τοπικές, περιφερειακές αλλά και υπερεθνικές διαστάσεις. Όσο αφορά τις ροές σε τοπικό επίπεδο, οι οποίες είναι και οι μεγαλύτερες, τα θύματα του trafficking μεταφέρονται από τις αγροτικές περιοχές στα αστικά κέντρα με σκοπό την δουλεία και την σεξουαλική εκμετάλλευση. Σε διακρατικό επίπεδο τα θύματα μεταφέρονται κυρίως σε γειτονικά κράτη της Ανατολικής Αφρικής ενώ η μεταφορά τους και οι ροές σε κράτη και περιοχές εκτός της Αφρικής είναι περιορισμένες.

B.1 Προφίλ Θυμάτων και ροές εμπορίας ανθρώπων⁶⁷

Το προφίλ των θυμάτων που προέρχονται από την Ανατολική Αφρική ποικίλει αλλά οι λόγοι που ωθούν τα θύματα στην εμπορία ανθρώπων είναι ίδιοι. Η ανεργία, το ελάχιστο εισόδημα, τα ορφανά παιδιά και το επίπεδο εκπαίδευσης είναι ορισμένοι από τους λόγους που κάνουν τους κατοίκους της περιοχής αυτής τρωτούς και ευάλωτους. Οι διακινητές εκμεταλλεύονται την παραπάνω κατάσταση και με μία απλή υπόσχεση για ένα καλύτερο μέλλον καταφέρνουν να στρατολογούν εκατοντάδες θύματα. Οι ψεύτικες υποσχέσεις για ένα καλύτερο μισθό, για καλύτερες ευκαιρίες εκπαίδευσης των παιδιών και για μία καλύτερη ποιότητα ζωής είναι η βασικότερη μέθοδος που χρησιμοποιούν οι διακινητές για να καταφέρουν να προσεγγίσουν τα θύματα του⁶⁸.

Οι γυναίκες θύματα οδηγούνται από τους διακινητές σε τουριστικές περιοχές με σκοπό την σεξουαλική τους εκμετάλλευση, όπου υπάρχει μεγαλύτερη ζήτηση λόγω

⁶⁷ UNODC, Organized Crime and Trafficking in Eastern Africa, A Discussion Paper, 23-24 November 2009

⁶⁸ Συκιώτου Αθ., Οι δυσκολίες και η σημασία της αναγνώρισης ενός ατόμου ως θύμα της εμπορίας ανθρώπων, Ποιν.Δικ και Εγκληματολογία 2009

τουρισμού ενώ τα παιδιά θύματα οδηγούνται κυρίως σε αγροτικές περιοχές με σκοπό την εκμετάλλευσή τους σε καλλιέργειες και σε παράνομες επιχειρήσεις.

Σε διακρατικό επίπεδο οι άντρες, γυναίκες και παιδιά θύματα του trafficking οδηγούνται κυρίως σε χώρες της Ευρώπης και της Μέσης Ανατολής με σκοπό την δουλεία και την σεξουαλική τους εκμετάλλευση. Σε αντίθεση με τις ομάδες οργανωμένου εγκλήματος που δραστηριοποιούνται στο εγχώριο και περιφερειακό trafficking, οι ομάδες διακινητών που δραστηριοποιούνται σε διακρατικές μετακινήσεις είναι περισσότερο οργανωμένες και αποτελούν ένα κομμάτι ενός πολύ καλά δομημένου δικτύου διακρατικής εμβέλειας, στο οποίο εμπλέκονται δράστες διαφόρων εθνικοτήτων. Στις περισσότερες περιπτώσεις ανάμεσα στο κράτος προέλευσης και το τελικό κράτος προορισμού παρεμβάλλονται αρκετά κράτη διέλευσης, στα οποία πολλές φορές τα θύματα εκμεταλλεύονται από τους διακινητές. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα κράτους της Ανατολικής Αφρικής που αποτελεί κράτος προέλευσης, διέλευσης και προορισμού είναι η Σομαλία όπου τα θύματα ωθούνται σε πλήθος έκνομων δραστηριοτήτων.

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζονται τα κράτη προέλευσης των θυμάτων της Ανατολικής Αφρικής καθώς και τα κράτη προορισμού όπου οδηγούνται από τους διακινητές.

Πίνακας Νο 6: Κράτη προέλευσης θυμάτων στην Ανατολική Αφρική

	South Africa	Ethiopia	Kenya	UAE	Saudi Arabia	Other Middle East	Egypt	Europe	North America	Uganda	Tanzania
Burundi								X		X	
Comoros											
Djibouti											
Eritrea											
Ethiopia			X	X	X	X		X			
Kenya	X	X				X		X	X		
Madagascar											
Mauritius											
Rwanda			X					X		X	
Seychelles											
Somalia	X		X			X					X
Tanzania	X		X	X	X	X	X	X			
Uganda	X		X	X	X			X	X		

Πηγή: UNODC, Organized Crime and Trafficking in Eastern Africa, A Discussion Paper

B.2 Αίτια δουλεμπορίου στην Ανατολική Αφρική⁶⁹

B.2.1 Ένοπλες συγκρούσεις.

Στην περιοχή της Ανατολικής Αφρικής λαμβάνουν χώρα αρκετές ένοπλες συγκρούσεις τόσο εντός των συνόρων όσο και εκτός των συνόρων του κάθε κράτους, αποτέλεσμα των οποίων είναι η δημιουργία τεράστιων μεταναστευτικών ροών. Επίσης αρκετές γυναίκες και παιδιά καταλήγουν στα χέρια των πολεμιστών, των στρατιωτών και των επαναστατών. Στις περισσότερες περιπτώσεις κρατούνται αιχμάλωτοι και χρησιμοποιούνται ως σκλάβοι του σεξ, ως στρατιώτες, ως εργάτες και ως μεταφορείς στρατιωτικού εξοπλισμού.

Οι περιοχές που καταλαμβάνονται από τις ένοπλες αυτές ομάδες χρησιμοποιούνται εξ ολοκλήρου για στρατιωτικούς σκοπούς και οι κάτοικοι αυτών ως σκλάβοι. Τα παιδιά που αιχμαλωτίζονται εκτίθενται από πολύ μικρή ηλικία στην βία και στις ένοπλες συγκρούσεις με σκοπό να χρησιμοποιηθούν αργότερα ως στρατιώτες σε πλήθος έκνομων ενεργειών και παράνομων δραστηριοτήτων.

B.2.2 Χαμηλοί πόροι και χαμηλή κατανομή τους στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης.

Οι Ανατολικές χώρες της Αφρικής παρουσιάζουν πολύ χαμηλά φορολογικά έσοδα με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν κοινωνικές δομές και οργανωμένο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης. Οι διαθέσιμοι πόροι είναι ελάχιστοι για την δημιουργία κατάλληλων δομών, την αστυνόμευση και την απονομή της δικαιοσύνης. Οι χώρες της Ανατολικής Αφρικής διαθέτουν τον μικρότερο αριθμό αστυνομικής δύναμης και δικαστών. Είναι λοιπόν πρόδηλο ότι δεν υπάρχουν τα κατάλληλα μέσα και μηχανισμοί έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων στις περιοχές αυτές.

B.2.3 Αδύναμες Κυβερνήσεις και αστάθεια⁷⁰.

Πολλές χώρες της Ανατολικής Αφρικής πλήττονται από αδύναμες κυβερνήσεις και αστάθεια. Η απουσία ισχυρής δημοκρατίας, ελέγχων, καταμερισμού της εξουσίας, κατάλληλης νομοθεσίας, εποπτείας συστημάτων, δημόσιων υπηρεσιών εντείνουν ακόμα περισσότερο την ήδη υπάρχουσα κατάσταση και συμβάλουν στην διαμόρφωση ενός πρόσφορου εδάφους για την εμπορία ανθρώπων. Η περιοχή μαστίζεται από διακρατικές εντάσεις, ενδοκρατικές συγκρούσεις και γενικευμένες

⁶⁹Society of International Development, Greater Horn of Eastern Africa, Human Trafficking in GHEA, 2013

⁷⁰ Τσάλτας Γρ, Αφρική και Ανάπτυξη - Η Τελευταία Παγκόσμια Πρόκληση - Ευκαιρία, Διεθνείς και Διμερείς Σχέσεις των χωρών της Αφρικής, σελ. 72, Εκδόσεις .Σιδέρης, Αθήνα 2009

εξεγέρσεις με αποτέλεσμα να είναι αδύνατος ο έλεγχος και η καταπολέμηση του καλά οργανωμένου δικτύου της εμπορίας ανθρώπων.

B.2.4 Η φτώχεια

Η φτώχεια και η ανισότητα στα κράτη της Ανατολικής Αφρικής παραμένουν σε μεγάλα επίπεδα παρόλο που έχει καταγραφεί τα τελευταία χρόνια μικρή οικονομική ανάπτυξη⁷¹. Σε αρκετές περιοχές κυριαρχούν οι παραγκουπόλεις και το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού ζει κάτω από συνθήκες φτώχειας. Οι κοινωνικές δομές, η ανεργία και η ποιότητα της εκπαίδευσης είναι ορισμένοι από τους ανασταλτικούς παράγοντες της ανάπτυξης. Επιπροσθέτως, υπάρχει μεγάλη ανισότητα μεταξύ της μεσαίας και της ανώτερης κοινωνικής τάξης. Στα περισσότερα κράτη το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν δεν παρουσιάζει μεγάλες βελτιώσεις και ο δείκτης ανθρώπινης ανάπτυξης κυμαίνεται στα χαμηλότερα επίπεδα παγκοσμίως⁷². Λόγω της παραπάνω περιγραφόμενης κατάστασης είναι πρόδηλο ότι οι κάτοικοι των περιοχών αυτών είναι πιο ευάλωτοι στο εμπόριο ανθρώπων αναζητώντας καλύτερες συνθήκες διαβίωσης και ποιότητας ζωής.

⁷¹ World Bank, Africa Continues to Grow Strongly but Poverty and Inequality Remain Persistently High, 07-10-2013 διαθέσιμο στο <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2013/10/07/africa-continues-grow-strongly-poverty-inequality-persistently-high>

⁷² Abena D. Oduro and Ivy Aryee, Investigating Chronic Poverty in West Africa, Centre for Policy Analysis, σελ. 13-17

Γ. Νότια Αφρική

Η περιοχή της Νότια Αφρικής παρουσιάζει πολύ μεγαλύτερη ανάπτυξη σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής και αντιπροσωπεύει περίπου το 25% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος ολόκληρης της Αφρικανικής Ηπείρου. Ενδεικτικά κατά το χρονικό διάστημα από το έτος 1999 έως 2005 η μέση οικονομική της ανάπτυξη κυμάνθηκε στο 3,5% και άγγιξε την 42 θέση στην παγκόσμια κατάταξη της ανταγωνιστικότητας, παρουσιάζοντας παράλληλα τα τελευταία χρόνια αύξηση του δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης⁷³.

Παρόλο την οικονομική της ανάπτυξη και την βελτίωση των κοινωνικών της δομών, έχουν καταγραφεί χιλιάδες θύματα εμπορίας ανθρώπων. Η Νότια Αφρική αποτελεί την περιοχή προέλευσης, την ενδιάμεση περιοχή και την περιοχή προορισμού των θυμάτων trafficking. Οι μορφές της εμπορίας ανθρώπων καθώς και οι σκοποί εκμετάλλευσης των θυμάτων ποικίλουν με τους κυριότερους να είναι η δουλεία, η σεξουαλική εκμετάλλευση και η εμπορία οργάνων.

Γ.1 Προφίλ Θυμάτων και ροές εμπορίας ανθρώπων

Τα θύματα της εμπορίας ανθρώπων στον χώρο της Νότιας Αφρικής είναι άνδρες, νεαρές γυναίκες και παιδιά. Σύμφωνα με εκτιμήσεις 247.000 παιδιά έχουν πέσει θύματα trafficking και εκμεταλλεύονται από τους διακινητές στα κράτη της Νότια Αφρικής με σκοπό την καταναγκαστική δουλεία και την σεξουαλική εκμετάλλευση⁷⁴.

Στη Νότια Αφρική, τα παιδιά μεταφέρονται από τις αγροτικές και φτωχές περιοχές στα μεγάλα αστικά κέντρα όπως το Γιοχάνεσμπουργκ, το Κέιπ Τάουν και το Ντέρμπαν. Τα κορίτσια διακινούνται με σκοπό να εργαστούν ως εργάτες του σεξ ή οικιακοί βοηθοί, ενώ τα αγόρια κυρίως για να εργαστούν στον τομέα της γεωργίας, να ζητιανεύουν, να εργαστούν ως πλανόδιοι πωλητές ή ακόμα και να ενισχύσουν εγκληματικές ομάδες.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η Νότια Αφρική αποτελεί και περιοχή προορισμού και εκμετάλλευσης των θυμάτων του trafficking. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν καταγραφεί τα θύματα τα οποία εκμεταλλεύονται στην Νότια Αφρική προέρχονται

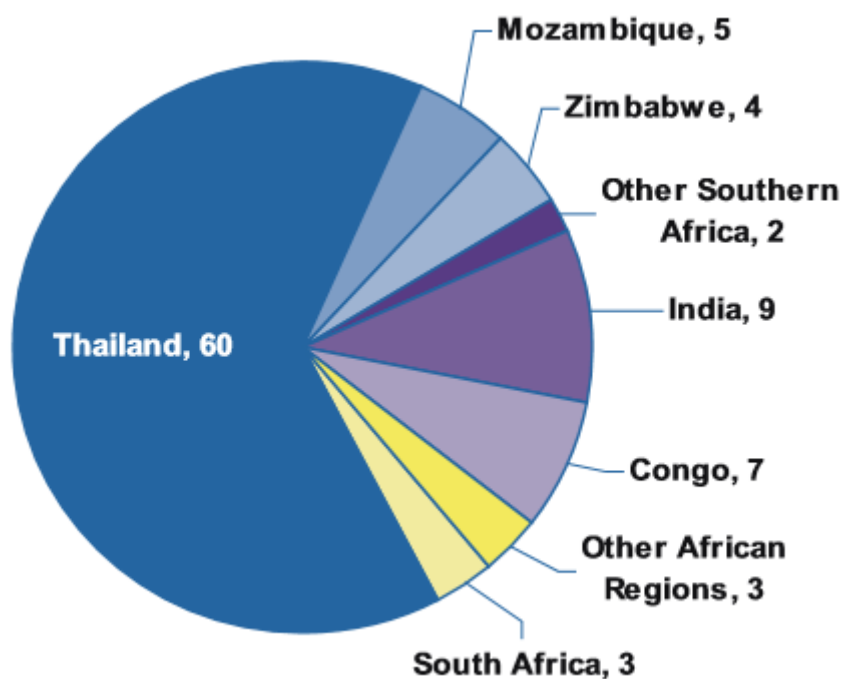
⁷³ World Bank, The World Bank In South Africa, Overview, 2017 διαθέσιμο στο <http://www.worldbank.org/en/country/southafrica/overview>

⁷⁴ Unesco, Human Trafficking in South Africa: Root Causes and Recommendations, Policy Paper Poverty Series, 2007, σελ. 16-20

κυρίως από την Κίνα, την Ταϊβάν, την Ταϊλάνδη, την Καμπότζη, τη Ρωσία, τη Βουλγαρία, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, τη Ζιμπάμπουε, τη Δημοκρατία του Κονγκό, το Λεσόθο, την Ινδία, τη Ρουάντα, τη Σουαζιλάνδη, τη Βραζιλία, τη Μολδαβία, την Ουκρανία και τη Μοζαμβίκη. Η πρακτική που χρησιμοποιείται από τους διακινητές έτσι ώστε να προσεγγίσουν τα θύματα και να τα μεταφέρουν προς εκμετάλλευση στις περιοχές της Νοτίου Αφρικής είναι κυρίως οι υποσχέσεις για εργασιακές ευκαιρίες και μία καλύτερη ποιότητα ζωής⁷⁵.

Στην παρακάτω εικόνα εμφανίζονται τα καταγεγραμμένα θύματα trafficking, τα οποία εκμεταλλεύονται στις περιοχές της Νότιας Αφρικής σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (International Organization for Migration- IOM) κατά τα έτη 2005 και 2006.

Διάγραμμα Νο 2: Κράτη προέλευσης θυμάτων trafficking στην Νότια Αφρική

Πηγή: International Organization for Migration- IOM

⁷⁵ South African Law Reform Commission: Project 131, Trafficking in Persons, Report: August 2008, σελ. 2-7

Γ.2 Αίτια δουλεμπορίου στην Νότια Αφρική

Τα βασικότερα αίτια της ανάπτυξης της εμπορίας ανθρώπων στην Νότια Αφρική είναι η μεταναστευτικές ροές, η φτώχεια, ο ρατσισμός, η ανισότητα και η έλλειψη εκπαίδευσης.

Ο φυλετικός διαχωρισμός του πληθυσμού με την εφαρμογή του συστήματος του Απαρτχάιντ⁷⁶ συνέβαλε επίσης στην δημιουργία ενός πρόσφορου εδάφους για το δουλεμπόριο. Ακόμα η πολιτική αστάθεια στην περιοχή και οι εμπόλεμες συγκρούσεις που πραγματοποιήθηκαν ως επακόλουθα της αποικιοκρατίας προκάλεσαν τεράστιες μεταναστευτικές ροές ή οποίες εκμεταλλεύτηκαν από τους διακινητές.⁷⁷

Ένας ακόμη λόγος που συνέβαλε στην έξαρση της εμπορίας ανθρώπων ήταν η έλλειψη κατάλληλου νομικού πλαισίου για την αντιμετώπιση του. Η αναγνώριση της εμπορίας ανθρώπων ως αυτούσιας εγκληματικής ενέργειας και η λήψη νομοθετικών και άλλων μέτρων για την αντιμετώπιση του φαινομένου άργησε να επέλθει με αποτέλεσμα τα θύματα του trafficking να πολλαπλασιάζονται. Στα περισσότερα κράτη της Νότιας Αφρικής, όπως αναφέρεται και παραπάνω σε άλλες περιοχές της Υποσαχάριας Αφρικής, το εμπόριο ανθρώπων διώκονταν μέσω συναφή αδικημάτων όπως ο βιασμός, η απαγωγή και η σεξουαλική παρενόχληση και εκμετάλλευση.

Τέλος έχει καταγραφεί από τους αρμόδιους οργανισμούς έλλειψη ενημέρωσης σχετικά με το οργανωμένο δίκτυο εκμετάλλευσης και εμπορίας ανθρώπων με αποτέλεσμα τις περισσότερες φορές τα θύματα trafficking να μην γνωρίζουν ότι είναι θύματα και να μην καταγγέλλουν ποτέ επίσημα τις σε βάρος τους πράξεις στις αρμόδιες αρχές⁷⁸.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα που αποτυπώνει πλήρως την έλλειψη κατάλληλης νομοθεσίας και μέτρων καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων είναι η Ζιμπάμπουε και η Ζουαζηλάνδη, όπου μέχρι το 2009 δεν είχε υπάρξει καμία

⁷⁶ Ο όρος «Απαρτχάιντ» στη γλώσσα των Μπόερς, σημαίνει διαχωρισμός. Αυτός ο όρος χρησιμοποιήθηκε στις εκλογές του 1948 στη Νότια Αφρική από το εθνικό κόμμα των Αφρικάνερς, των απογόνων δηλαδή των Ολλανδών Μπόερς, για να σηματοδοτήσει τη νέα εποχή που ξεκινούσε. Στην πράξη ο διαχωρισμός των πλούσιων λευκών και των φτωχών μαύρων, μιγάδων και ασιατών, εφαρμόζονταν επί αιώνες αλλά τότε έγινε επίσημη κρατική πολιτική και μέρος του κανονιστικού πλαισίου του δικαίου.

⁷⁷ Αφρική και Ανάπτυξη - Η Τελευταία Παγκόσμια Πρόκληση - Ευκαιρία, Διεθνείς και Διμερείς Σχέσεις των χωρών της Αφρικής Εκδόσεις, σελ. 83, Τσάλτας Γρ., Εκδόσεις .Σιδέρης, Αθήνα 2009

⁷⁸ Nina Mollema, Combating Human Trafficking in South Africa: A Comparative Legal Study, , University Of South Africa, 2013, σελ.93-100

καταδίκη ατόμου για το αδίκημα της εμπορίας ανθρώπων παρά μόνο μία στην Ζιμπάμπουε για το αδίκημα της σεξουαλικής εκμετάλλευσης⁷⁹.

⁷⁹ UNODC, Global Report On Trafficking in Persons, Global Initiative to Fight Human Rights, 02/2009, σελ. 129-131

Κεφάλαιο 5: Διεθνή και Περιφερειακά μέτρα - δράσεις για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων

A. Διεθνείς Συμβάσεις

Η εμπορία ανθρώπων βρίσκεται εδώ και αρκετά χρόνια στην διεθνή ατζέντα ως μία παγκόσμια και διακρατική εγκληματική δραστηριότητα. Οι προσπάθειες που έχουν γίνει στο παρελθόν σχετικά με την αντιμετώπιση του human trafficking καταδεικνύουν την σημαντικότητα του θέματος για την διεθνή κοινότητα καθώς και την άμεση ανάγκη λήψης νομοθετικών και άλλων μέτρων για την αντιμετώπιση του. Οι προσπάθειες που έγιναν σε διεθνή επίπεδο, με την δημιουργία συμφωνιών και συνθηκών, είχαν ως βασικό σκοπό να οδηγήσουν τα κράτη να εντάξουν μέτρα στις εθνικές τους νομοθεσίες έτσι ώστε να ασκήσουν διώξεις στους διακινητές, να προστατεύσουν τους ανθρώπους που είναι τρωτοί στην εμπορία ανθρώπων καθώς και τα θύματα trafficking. Οι συνθήκες αυτές δημιούργησαν δεσμευτικές υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη έτσι ώστε να λάβουν τα απαραίτητα νομοθετικά μέτρα αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων σε εθνικό επίπεδο.

Η πρώτη ενέργεια με νομική αξία από πλευράς της διεθνούς κοινότητας σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων επιχειρήθηκε για πρώτη φορά το 1904 στο Παρίσι, όταν υπογράφηκε η **«Διεθνής Συμφωνία για την Καταστολή του Εμπορίου της Λευκής Σαρκός» (International Agreement for the Suppression of “White Slave Traffic”)**⁸⁰. Η ανησυχία σχετικά με την «ηθική ακεραιότητα» των λευκών γυναικών και η ανάγκη προφύλαξης τους από κυκλώματα σωματεμπόρων, οδήγησε σε αυτή την πρώτη προσπάθεια να αντιμετωπισθεί το έγκλημα της σωματεμπορίας μέσω νόμων. Η συμφωνία αυτή αποδείχτηκε αναποτελεσματική διότι εστίαζε μόνο στην προστασία των θυμάτων του εμπορίου λευκής σαρκός και όχι στην τιμωρία των δραστών.

Έξι χρόνια αργότερα, το 1910, υπογράφηκε από δέκα τρία κράτη η **«Διεθνής Συνθήκη για την Καταστολή της Διακίνησης της Λευκής Σαρκός» (International Convention for the Suppression of “White Slave Traffic”)**⁸¹. Σύμφωνα με αυτήν, απαγορευόταν και διώκονταν μόνο η εμπορία λευκών γυναικών. Η

⁸⁰ International Agreement for the Suppression of the "White Slave Traffic," 18 May 1904, διαθέσιμο στο <http://hrlibrary.umn.edu/instree/whiteslavetraffic1904.html>

⁸¹ International Convention for the Suppression of the "White Slave Traffic," May 4, 1910, διαθέσιμο στο <http://hrlibrary.umn.edu/instree/whiteslavetraffic1910.html>

συγκεκριμενοποίηση της θυματοποίησης μονάχα των λευκών γυναικών, χρησιμοποιήθηκε ως ένα ισχυρό όπλο στα χέρια των ρατσιστών δουλεμπόρων, οι οποίοι χρησιμοποίησαν προς όφελός τους αυτή την νομική ασάφεια, θεωρώντας ότι το εμπόριο ανθρώπων από οποιαδήποτε άλλη φυλή του ανθρώπινου γένους ήταν καθόλα νόμιμο.

Στις 30 Σεπτεμβρίου 1921 στην Γενεύη, κατά την διεξαγωγή του Συνεδρίου για την Συνθήκη της Κοινωνίας των Εθνών, το φαινόμενο της εμπορίας ανθρώπων αντιμετωπίστηκε ως ένα εξέχον ζήτημα υψίστης σημασίας. Απόρροια της σημαντικότητάς του αποτέλεσε η υπογραφή της **«Διεθνούς Συνθήκης για την Καταστολή της Παράνομης Διακίνησης Γυναικών και Παιδιών» (Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children),⁸²** μετά από παραίνεση της Κοινωνίας των Εθνών, η οποία διελάμβανε την χορήγηση αδειών από εξειδικευμένα Γραφεία εξεύρεσης εργασίας, με σκοπό την περιφρούρηση των δικαιωμάτων των γυναικών και των παιδιών μεταναστών.

Το 1933, επίσης στην Γενεύη, με την υπογραφή της **«Διεθνούς Σύμβασης για την Καταστολή της Παράνομης Διακίνησης των Ενήλικων Γυναικών» (International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of Full Age)⁸³,** επιτάσσονταν η τιμωρία των διακινητών γυναικών με παράνομη δράση, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η έκφραση συναίνεσης από πλευράς των γυναικών, είτε η διακίνησή τους ως θύματα σωματεμπορίας. Σημαντική καινοτομία του κειμένου αυτού αποτέλεσε η αντικατάσταση του όρου «εμπόριο λευκής σαρκός» από τον όρο «παράνομη διακίνηση» (traffic & trafficking), με σκοπό την διαφοροποίηση της έννοιας της διεθνικής σωματεμπορίας από την εγχώρια πορνεία, ούτως ώστε, να επικεντρωθεί το ενδιαφέρον στα διεθνή δίκτυα.

Με την υπογραφή της **«Συνθήκης του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για την Καταστολή της Παράνομης Διακίνησης Προσώπων και την Εκμετάλλευση της Πορνείας Άλλων» (Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others –**

⁸² International Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children, 1921
διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/anti-trafficking/legislation-and-case-law-international-legislation-united-nations/1921-international-convention_en

⁸³ International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of the Full Age, 1933
διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/anti-trafficking/legislation-and-case-law-international-legislation-united-nations/1933-international-convention_en

With Final Protocol)⁸⁴, στις 21 Μαρτίου 1950, οριστικοποιήθηκαν οι βασικές νομικές δεσμεύσεις των προηγούμενων τεσσάρων συνθηκών. Παρόλα αυτά, ο τότε νεοσύστατος ΟΗΕ, δεν διέθετε τα κατάλληλα μέσα, ούτως ώστε να δημιουργηθεί ένας ορισμός για το έγκλημα της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων (trafficking), να καθοριστούν συγκεκριμένοι τρόποι τιμωρίας των σωματεμπόρων καθώς επίσης και να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας των θυμάτων. Ακόμη επιτρέπει και προτείνει την απέλαση γυναικών θυμάτων trafficking και εξουσιοδοτεί τις εσωτερικές νομοθεσίες των κρατών σχετικά με την τελική ρύθμιση του εν λόγω θέματος.

Παρά το γεγονός ότι από τις παραπάνω συμβάσεις απορρέουν πληθώρα μέτρων και υποχρεώσεων των κρατών σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων δεν υπήρχε ένα κοινό όργανο, το οποίο θα ήταν σε θέση να καταπολεμήσει αποτελεσματικά όλες τις μορφές του trafficking. Η λύση στο συγκεκριμένο ζήτημα δόθηκε το 2000, στο Παλέρμο, με την δημιουργία της **Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του διεθνικού οργανωμένου εγκλήματος (United Nations Convention against Transnational Organized Crime)**⁸⁵ και τα τρία συμπληρωματικά- εξειδικευτικά της Πρωτόκολλα:

α) Το Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών,

β) το Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα και

γ) το Πρωτόκολλο κατά της παράνομης κατασκευής και διακίνησης πυροβόλων όπλων, τμημάτων και συστατικών τους και πυρομαχικών.

Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού οργανωμένου Εγκλήματος μαζί με τα τρία προσαρτώμενα Πρωτόκολλα αποπειράθηκε για πρώτη φορά να καταγράψει τα βασικά συστατικά στοιχεία του οργανωμένου εγκλήματος και να διατυπώσει έναν κοινά αποδεκτό ορισμό.

⁸⁴ Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others (with Final Protocol) διαθέσιμο στο <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/convention-for-the-suppression-of-the-traffic-in-persons-and-of-the-exploitation-of-the-prostitution-of-others-with-final-protocol/>

⁸⁵ United Nations Convention Against Transnational Organized Crime And The Protocols Thereto διαθέσιμο στο https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised-crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_ORGANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf

B. Διεθνή και Περιφερειακά Προγράμματα και Οργανισμοί

Σε διεθνές επίπεδο έχουν δημιουργηθεί αρκετοί οργανισμοί, προγράμματα και πρωτοβουλίες αντιμετώπισης του φαινομένου του trafficking. Η εμπορία ανθρώπων ως μία διακρατική μορφή οργανωμένου εγκλήματος χρειάζεται διεθνή, διμερή αλλά και περιφερειακή συνεργασία προκειμένου να αντιμετωπιστεί. Οι σημαντικότεροι οργανισμοί και προγράμματα σε διεθνή επίπεδο είναι:

B.1 Το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC)⁸⁶.

Η συμβολή των Ηνωμένων Εθνών μέσω του UNODC στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων είναι πολύ μεγάλη. Ιδρύθηκε το 1997 και αποτελεί τον καθοδηγητή στην μάχη κατά των ναρκωτικών και του παγκόσμιου οργανωμένου εγκλήματος. Οι δράσεις του λαμβάνουν χώρα ανά την υφήλιο μέσω ενός καλά οργανωμένου δικτύου γραφείων και παρατηρητών. Ο βασικός σκοπός δημιουργίας του είναι να βοηθά τα Κράτη Μέλη στην καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών, του διακρατικού εγκλήματος και κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος. Η συμβολή του στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων είναι αρκετά μεγάλη μέσω αρκετών δράσεων που έχει πραγματοποιήσει καθώς και με την σύνταξη εκθέσεων σχετικά με το trafficking⁸⁷. Επιπροσθέτως αποτελεί τον θεματοφύλακα του πρωτοκόλλου κατά της εμπορίας ανθρώπων βοηθώντας τις χώρες να εφαρμόσουν πλήρως μια ολοκληρωμένη αντίδραση στην εμπορία ανθρώπων, με την εξασφάλιση των δομών για την καταδίκη των εμπόρων, αλλά και με την παροχή βοήθειας στα θύματα της εμπορίας.

B.2 Το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (UNDP)⁸⁸

Το UNDP δραστηριοποιείται συνολικά σε 170 χώρες και περιοχές με βασικό σκοπό του να συμβάλει στην εξάλειψη της φτώχειας και την μείωση της ανισότητας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Βοηθά τα κράτη έτσι ώστε να αναπτύξουν πολιτικές, δράσεις και συνεργασίες έτσι ώστε να επιτύχουν την βιώσιμη ανάπτυξη. Μέσω των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης που έχουν θεσπιστεί (Ατζέντα 2030) και την εφαρμογή τους στην πράξη συμβάλει ενεργά στην εξάλειψη της φτώχειας και την διασφάλιση της ευημερίας. Όπως αναφέρθηκε και αναλύθηκε παραπάνω η

⁸⁶ <https://www.unodc.org/>

⁸⁷ <https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html>

⁸⁸ <http://www.undp.org/content/undp/en/home/about-us.html>

φτώχεια είναι ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που ενισχύουν το εμπόριο ανθρώπων σε όλες της περιοχές της Υποσαχάριας Αφρικής. Λόγω της φτώχειας οι κάτοικοι των περιοχών αυτών είναι τρωτοί στους διακινητές και γίνονται εύκολα θύματα, αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον και ποιότητα ζωής. Έτσι λοιπόν μέσω της καταπολέμησης της φτώχειας και τις δράσεις για την εξάλειψη της καταπολεμάτε εμμέσως και το εμπόριο ανθρώπων. Επίσης το UNDP έχει πραγματοποιήσει ευθέως στο παρελθόν στον χώρο της Υποσαχάριας Αφρικής δράσεις κατά του trafficking μέσω των δράσεως για την επίτευξη του 8^{ου} στόχου βιώσιμης ανάπτυξης (Αξιοπρεπείς εργασία και οικονομική ανάπτυξη).⁸⁹

B.3 Το Ταμείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά (UNICEF)⁹⁰.

Εδώ και 70 χρόνια δραστηριοποιείται σε 190 χώρες και περιοχές παγκοσμίως έχοντας ως κύριο σκοπό του την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών. Έχει πραγματοποιήσει πολλές δράσεις καταπολέμησης της εμπορίας παιδιών, της παιδικής εργασίας και εκμετάλλευσης. Στον χώρο της Υποσαχάριας Αφρικής οι πρωτοβουλίες και οι συνεργασίες με άλλους παγκόσμιους οργανισμούς για την αντιμετώπισης της παιδικής εργασίας και εμπορίου είναι αρκετές, καταγράφοντας σημαντικά αποτελέσματα. Πολύ σημαντική είναι επίσης η συμβολή του στην παροχή βοήθειας των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων καθώς και η δημιουργία στρατηγικών για την δραστική αντιμετώπιση του φαινομένου⁹¹.

B.4 Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (IOM)⁹².

Η βασική αρχή λειτουργίας και δημιουργίας του Οργανισμού είναι ότι η ειρηνική μετανάστευση ευνοεί τους μετανάστες και την κοινωνία. Οι δράσεις του σχετικά με τις μεταναστευτικές ροές και η υποστήριξη των μεταναστών δρουν αποτρεπτικά προς τους διακινητές ανθρώπων και εντοπίζουν τα θύματα, τα οποία διακινούνται μέσω των μεταναστευτικών ροών. Υπάρχει επίσης συνεργασία μεταξύ του οργανισμού και των τοπικών αστυνομικών αρχών έτσι ώστε να ληφθούν μέτρα εντοπισμού και καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων. Επίσης πραγματοποιεί έρευνες σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, καθιστώντας την ύπαρξη της παράνομης

⁸⁹ <http://www.africa.undp.org/content/rba/en/home/sustainable-development-goals/goal-8-decent-work-and-economic-growth.html>

⁹⁰ <https://www.unicef.org/what-we-do>

⁹¹ UNICEF, Strategic Plan 2018-21 στο

https://www.unicef.org/about/execboard/files/Strategic_Plan_Theory_of_Change_Draft_Paper_June_22_v4_combined.pdf

⁹² <https://www.iom.int/mission>

διακίνησης ως δημόσιο κίνδυνο και ενισχύοντας την ανάγκη για ποινικοποίηση αυτής και δίωξη των δραστών. Τέλος συμβάλει μέσω κατάλληλων προγραμμάτων στην, επιστροφή των θυμάτων στα κράτη προέλευσης τους και την επανένταξή τους στην κοινωνία.

B.5 Η Διεθνής Αστυνομία (INTERPOL)⁹³.

Η εμπορία ανθρώπων αποτελεί έγκλημα βάσει του διεθνούς δικαίου και πολλών εθνικών και περιφερειακών νομικών συστημάτων. Λόγω της πολυπλοκότητας του θέματος, είναι αναγκαία μια πληθώρα στρατηγικών σε διάφορα επίπεδα προκειμένου να μειωθεί το πρόβλημα. Η Διεθνής Αστυνομία συμβάλει ενεργά στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και αποτελεί τον συνδετικό κρίκο μεταξύ των περιφερειακών και εθνικών αστυνομιών. Οι δράσεις που πραγματοποιεί σχετικά με το trafficking ανθρώπων είναι:

- Επιχειρήσεις και projects, τα οποία αποτελούν συγκεκριμένη δράση στον τομέα της εξουδετέρωσης των δικτύων διακίνησης ανθρώπων ·
- Εργαλεία INTERPOL, τα οποία αποτελούν τεχνικά εργαλεία και συστήματα για την ανταλλαγή πληροφοριών σε παγκόσμιο επίπεδο.
- Συνεργασίες, οι οποίες στοχεύουν στην ενίσχυση της συνεργασίας σε διάφορους τομείς σχετικά με την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.
- Εκδηλώσεις και συνέδρια, στα οποία συγκεντρώνοντας εμπειρογνώμονες από όλο τον κόσμο

B.6 Η Ευρωπαϊκή Αστυνομία (EUROPOL)

Η επιτυχία διαχείρισης της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων με σκοπό την οικονομική-σεξουαλική εκμετάλλευση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την σύζευξη και αλληλόδραση των εθνικών διωκτικών αρχών και των δυνάμεων της EUROPOL. Η ευρωπαϊκή αστυνομική υπηρεσία ενώπιον της δίνης του προσφυγικού ζητήματος αναλαμβάνει επιχειρησιακή δράση, προκειμένου να ισχυροποιηθούν οι συνθήκες ασφαλείας στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε. Εμπειρογνώμονες της EUROPOL συνδράμουν τις ευρωπαϊκές διωκτικές αρχές παρέχοντας τεχνική εμπειρογνωμοσύνη και υποστήριξη επιχειρησιακής ανάλυσης.

⁹³ <https://www.interpol.int/Crime-areas/Trafficking-in-human-beings/Trafficking-in-human-beings>

Κατά τη διάρκεια των ερευνών για διακινητές ανθρώπων, η EUROPOL εκπονεί εκθέσεις εμπιστευτικών πληροφοριών και διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών. Σε αδιάλειπτη συνεργασία με τους εθνικούς εμπειρογνώμονες, η EUROPOL ανακαλύπτει νέες διασυνδέσεις μεταξύ εγκληματικών δραστηριοτήτων⁹⁴.

B.7 Ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (FRODEX)

Ο Frontex βοηθά τα κράτη μέλη της Ε.Ε και τις συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν στη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων τους καθώς επίσης συμβάλει και στην εναρμόνιση των συνοριακών ελέγχων σε ολόκληρη την Ε.Ε.. Παράσχει πρόσθετη τεχνική υποστήριξη σε όσες χώρες της ΕΕ, οι οποίες αντιμετωπίζουν έντονες μεταναστευτικές πιέσεις, συντονίζοντας την αποστολή πρόσθετου τεχνικού εξοπλισμού (π.χ. αεροσκάφη και πλεούμενα) καθώς και ειδικά καταρτισμένου προσωπικού. Επίσης συντονίζει τις θαλάσσιες επιχειρήσεις (π.χ. στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία) αλλά και επιχειρήσεις στα εξωτερικά χερσαία σύνορα, π.χ. στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Πολωνία και τη Σλοβακία και σε πολλά διεθνή αεροδρόμια σε ολόκληρη την Ευρώπη. Τέλος αναπτύσσει βέλτιστες πρακτικές για την επιστροφή μεταναστών στις χώρες προέλευσης τους και συντονίζει τις κοινές επιχειρήσεις επιστροφής. Μέσω τον έλεγχο των μεταναστευτικών ροών πραγματοποιούνται και δράσεις εντοπισμού των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων. Τα μεγαλύτερα δίκτυα διακινητών χρησιμοποιούν τις μεγάλες μεταναστευτικές ροές έτσι ώστε να μπορούν να διακινούν ανθρώπους πιο εύκολα και με μικρότερο κίνδυνο εντοπισμού τους. Έτσι λοιπόν με τον έλεγχο και την συμβολή του Frodex στις μεταναστευτικές ροές δυσχεραίνεται η έκνομη δραστηριότητα των δικτύων του trafficking⁹⁵.

⁹⁴ Europol Coordinates Eu-Wide Hit On Trafficking In Human Beings For Sexual Exploitation στο <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-coordinates-eu-wide-hit-trafficking-in-human-beings-for-sexual-exploitation>

⁹⁵ https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_el

Γ. Περιφερειακές δράσεις για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική

Μία από τις πρώτες προσπάθειες σε νομοθετικό επίπεδο για την αντιμετώπιση της εμπορίας ανθρώπων στον χώρο της Αφρικανικής Ηπείρου ήταν η δημιουργία το 1981 του Αφρικανικού Χάρτη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τα Δικαιώματα των Λαών⁹⁶, ο οποίος παρείχε την πρώτη ρητή επίσημη αναγνώριση του δικαιώματος στην ανάπτυξη και τα αυξημένα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι αξίες που αποτελούν τη βάση του Χάρτη περιλαμβάνουν τις έννοιες της κοινότητας, τα δικαιώματα και τις ευθύνες, την αλληλεγγύη και το δικαίωμα στην ανάπτυξη, τα οποία θεωρούνται αξίες που ενημερώνουν και εμπνέουν τις προσεγγίσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁹⁷. Επίσης εισάγει μια πρωτοτυπία αφού τα συμβαλλόμενα μέρη καλούνται να εξαλείψουν την αποικιοκρατία και κάθε μορφή διάκρισης από την Αφρική ενώ ενσωματώνει και τις τρεις γενεές ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Σε συνέχεια του παραπάνω Χάρτη και σε μία προσπάθεια διεθνοποίησης του δημιουργήθηκε το εξειδικευτικό Πρωτόκολλο σχετικά με τα δικαιώματα των γυναικών το οποίο υιοθετήθηκε το 2002⁹⁸, το οποίο προβλέπει ειδικές διατάξεις κατά της δουλείας για την προστασία των γυναικών και των παιδιών και προσαρμόζεται προς τη CEDAW (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women)⁹⁹.

Μία ακόμη προσπάθεια κατά του οργανωμένου εγκλήματος της εμπορίας ανθρώπων αποτελεί το Σχέδιο Δράσης της Ουαγκαντούγκου για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ιδίως γυναικών και παιδιών¹⁰⁰, το οποίο υιοθετήθηκε και εγκρίθηκε από τους υπουργούς εξωτερικών, μετανάστευσης και μετανάστευσης Ανάπτυξη της Αφρικής και της Ευρωπαϊκής Ένωσης τον Νοέμβριο του 2006 στην Υπουργική Διάσκεψη για τη Μετανάστευση και την

⁹⁶ http://www.achpr.org/files/instruments/achpr/banjul_charter.pdf

⁹⁷ Bience Gawanas, The African Union: Concepts and implementation mechanisms relating to human rights, ,

⁹⁸ Protocol to The African Charter On Human and Peoples' Rights on the Rights Of Women In Africa διαθέσιμο στο http://www.achpr.org/files/instruments/women-protocol/achpr_instr_proto_women_eng.pdf

⁹⁹ Τσάλτας Γρ., Αφρική και Ανάπτυξη - Η Τελευταία Παγκόσμια Πρόκληση - Ευκαιρία, Εκδόσεις Ι.Σιδέρης, Αθήνα 2009

¹⁰⁰ Ouagadougou Action Plan to Combat Trafficking in Human Beings, Especially Women and Children στο https://ec.europa.eu/antitrafficking/sites/antitrafficking/files/ouagadougou_action_plan_to_combat_trafficking_en_1.pdf

Ανάπτυξη, που πραγματοποιήθηκε στην Τρίπολη στο πλαίσιο της εταιρική σχέση Αφρικής-ΕΕ για τη μετανάστευση, την κινητικότητα και τους εργαζόμενους..

Στο παραπάνω σχέδιο δράσης αναγνωρίζεται το γεγονός ότι η κατάσταση των γυναικών και των παιδιών στην Αφρική παραμένει κρίσιμη, λόγω της κοινωνικοοικονομικής κατάστασης και τις επιβλαβείς πολιτιστικές παραδοσιακές πρακτικές και ενθαρρύνει τα αφρικανικά κράτη να θεσπίσουν νομοθετικά, διοικητικά και θεσμικά μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Βασίζεται πάνω σε τρεις βασικούς πυλώνες, οι οποίοι είναι: 1) Η πρόληψη της εμπορίας ανθρώπων, 2) η προστασία των θυμάτων εμπορίας και 3) η δίωξη όσων εμπλέκονται στο έγκλημα της εμπορίας ανθρώπων και τις συναφείς μορφές κακοποίησης. Επίσης προτρέπει τα Αφρικανικά κράτη στην δημιουργία ειδικών μονάδων, στο πλαίσιο των υφιστάμενων δομών επιβολής του νόμου, με σκοπό την ανάπτυξη και την αποτελεσματική στοχοθέτηση των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων καθώς και τη δημιουργία ειδικών εθνικών εστιακών σημείων¹⁰¹. Τέλος όσο αφορά την εφαρμογή του Σχεδίου, προβλέπεται η συμμετοχή ποικίλων φορέων συμπεριλαμβανομένων του Παναφρικανικού Κοινοβουλίου (PAP) και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και των φορέων της κοινωνίας των πολιτών, των ενώσεων μεταναστών και τα ερευνητικά ιδρύματα. Βασικός σκοπός του σχεδίου είναι να ενισχυθεί η διμερής και πολυμερής συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ Ευρωπαϊκών και Αφρικανικών χωρών¹⁰².

Για να ενισχυθεί ο τομέας της πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων δημιουργήθηκε η εκστρατεία **AU.COMMIT**, η οποία αποσκοπεί στον περιορισμό τόσο της προσφοράς όσο και της ζήτησης για εμπορία ανθρώπων, σε συνεργασία με αρκετούς οργανισμούς των Ηνωμένων Εθνών. Η εκστρατεία περιελάμβανε μεταξύ άλλων την παραγωγή τηλεοπτικών διαφημίσεων, τη διανομή 1.000 αντιτύπων του σχεδίου δράσης Ουαγκαντούγκου και είχε σχεδιαστεί να υλοποιηθεί σε τρία στάδια, εστιάζοντας το 2009-2010 στην πρόληψη και την αντίδραση, το 2010-2011 στην προστασία των θυμάτων και το 2011-2012 στην δίωξη των διακινητών.

Σε υποπεριφερειακό επίπεδο, τα κράτη μέλη της **ECOWAS** (Economic Community of West African States), το 2001, δήλωσαν τη δέσμευσή τους υπέρ της

¹⁰¹ Yuxin Jiang, Human Trafficking: African Perspective στο <http://www.jurist.org/forum/2015/03/tseliso-thipanyane-trafficking-africa.php>

¹⁰² UNHCR, Summary of Regional and Sub-Regional Structures and Initiatives to Counter Trafficking in Persons, December, 2010

εξάλειψης της εμπορίας ανθρώπων με την έγκριση της "Δήλωσης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων" (Declaration on the fight against trafficking in Persons) και του σχεδίου δράσης της ECOWAS κατά της εμπορίας ανθρώπων (ECOWAS Plan of Action Against Trafficking in Persons)¹⁰³ για την περίοδο 2002-2003. Έκτοτε εγκρίνονταν μεταγενέστερα σχέδια δράσης κάθε τριετία. Τα σχέδια δράσης επικεντρώνονταν, μεταξύ άλλων, στην διατύπωση και εφαρμογή της νομοθεσίας, σε προστατευτικά και προληπτικά μέτρα, στην συνεργασία, την κατάρτιση και την ανάπτυξη ικανοτήτων καθώς και τη δημιουργία δομών παρακολούθησης και αξιολόγησης. Τέλος ενισχύοντας την συνεργασία στον τομέα της καταπολέμησης και πρόληψης της εμπορίας ανθρώπων η ECOWAS έχει αναπτύξει εργαλεία όπως το « Manual on Cooperation and Networking for ECOWAS Member States» και το «Model Bilateral Agreement on cooperation and mutual legal assistance in protecting children from trans-border trafficking». Έχει επίσης διευκολύνει τις συνεδριάσεις και τη σύναψη συμφωνιών όπως αυτές μεταξύ: Μπενίν, Τόγκο και Γκαμπόν, Ακτής Ελεφαντοστού και Μάλι, Νιγηρίας και Νίγηρα, Νιγηρίας και Μπενίν και Μάλι και Σενεγάλης.¹⁰⁴

Στον χώρο της κεντρικής Αφρικής, η **ECCAS** (Economic Community for Central African States)¹⁰⁵ σε συνεργασία με την ECOWAS, υιοθέτησαν ένα κοινό διακρατικό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και ιδιαιτέρως των γυναικών και παιδιών (Joint ECOWAS/ECCAS Regional Plan of Action to Combat Trafficking in Persons, especially Women and Children) για την περίοδο 2006-2008¹⁰⁶.

Στον χώρο της Νότιας Αφρικής, η **SADC** (Southern African Development Community)¹⁰⁷, για την περίοδο 2009-2019, υιοθέτησε ένα τοπικό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, βασισμένο στις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επικεντρωμένες στο παιδί, το φύλο και την μη ποινικοποίηση των θυμάτων. Το σχέδιο δράσης της SADC επικεντρώνεται επίσης στην ανάπτυξη ικανοτήτων για την περιοχή, συμπεριλαμβανομένης της

¹⁰³ http://www.unodc.org/pdf/crime/trafficking/Declarationr_CEDEAO.pdf

¹⁰⁴ <http://www.ecowas.int/>

¹⁰⁵ <https://au.int/en/recs/eccas>

¹⁰⁶ Support Free Movement of Persons & Migration in West Africa Funded by the EU Counter-Trafficking Baseline Assessment διαθέσιμο στο <https://fmmwestafrica.org/wp-content/uploads/2017/08/Report-of-the-ECOWAS-baseline-assessment-on-counter-trafficking.pdf>

¹⁰⁷ <http://www.sadc.int/>

αναγνώρισης της εμπορίας ανθρώπων ως έγκλημα και της παροχής βοήθειας στα θύματα και την προστασίας των μαρτύρων.

Σε περιφερειακό επίπεδο, υπάρχει επίσης η Δια-Αφρικανική Διάσκεψη για την Κοινωνική Ασφάλιση (**Inter-African Conference on Social Security**), η οποία συστάθηκε το 1993. Λαμβάνοντας υπόψη τις διαδικασίες υποπεριφερειακής ολοκλήρωσης για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, η Διάσκεψη έχει μεταξύ των στόχων της τη δημιουργία υπερεθνικού πλαισίου έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν θέματα που αφορούν την εναρμόνιση των νομοθεσιών και των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης καθώς και την ενίσχυση της εξειδικευμένης κατάρτισης στον τομέα της εμπορίας ανθρώπων¹⁰⁸.

¹⁰⁸ UNHCR, Summary of Regional and Sub-Regional Structures and Initiatives to Counter Trafficking in Persons, December, 2010

Case Studies

Τα παρακάτω case studies προκύπτουν από στοιχεία της Υποδιεύθυνσης Αντιμετώπισης Οργανωμένου εγκλήματος της Διεύθυνσης Ασφαλείας Αττικής και αναφέρονται σε υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων με θύματα που προέρχονται από κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής και έχουν εντοπιστεί στον Ελλαδικό χώρο το έτος 2017. Ο σκοπός της μελέτης και αναφοράς των εν λόγω υποθέσεων είναι η αποτύπωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της εμπορίας ανθρώπων στην πράξη καθώς και η κατανόηση του τρόπου δράσης των οργανωμένων δικτύων διακίνησης ανθρώπων. Στις παρακάτω περιπτώσεις τα κράτη προέλευσης και στρατολόγησης των θυμάτων είναι κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής και το κράτος τελικού προορισμού και εκμετάλλευσης των θυμάτων είναι η Ελλάδα.

Case study 1

Το θύμα εμπορίας ανθρώπων στην αναφερόμενη υπόθεση είναι γυναίκα ηλικίας 35 ετών από την Κένυα, που μεταφέρθηκε με σκοπό την δουλειά στην Ελλάδα και εργάστηκε ως οικιακή βοηθός. Το έτος 2014 στρατολογήθηκε από 70χρονο άνδρα στην πόλη Ναϊρόμπι της Κένυας, ο οποίος της υποσχέθηκε νόμιμη εργασία στην Ελλάδα, ως οικιακή βοηθός, με υψηλές οικονομικές απολαβές. Ο διακινητής της υποσχέθηκε επίσης, ότι θα καλύψει όλα τα έξοδα σχετικά με την έκδοση της απαιτούμενης visa για τη νόμιμη παραμονή της στην Ελλάδα καθώς και τη μεταφορά της σε αυτή, χωρίς να της αναφέρει οτιδήποτε σχετικά με την αποπληρωμή του προαναφερόμενου χρέους. Το θύμα αποδέχτηκε την πρόταση, λόγω της δεινής της οικονομικής κατάστασης και ούσα σε διάσταση με τον σύζυγο της καθώς και μητέρα 4 παιδιών.

Αφού συγκέντρωσε με την βοήθεια του διακινητή, τα απαραίτητα δικαιολογητικά για την έκδοση της visa από την Πρεσβεία της χώρα μας στο Ναϊρόμπι, μεταφέρθηκε στην Ελλάδα το έτος 2015, ενώ υπέγραψε εν αγνοία της συμβόλαιο που αφορούσε την εργασία της ως οικιακή βοηθός, με μηνιαίες απολαβές 120 ευρώ. Με την άφιξη της στην χώρα μας, την παρέλαβε από το αεροδρόμιο αλλοδαπός άνδρας και την μετέφερε σε οικία προαστίου της Αθήνας, όπου της αφαιρέθηκαν τα ταξιδιωτικά έγγραφα και το διαβατήριό της.

Καθ' όλη την διάρκεια της παραμονής της στην προαναφερόμενη οικία, της οποίας ιδιοκτήτες ήταν αλλοδαποί, κρατούνταν παρά την θέληση της κάτω από

αντίξοες συνθήκες και εργαζόταν καθημερινά ως οικιακή βοηθός από την 06:00' μέχρι τουλάχιστον την 23:00' ώρα, χωρίς αμοιβή. Όπως της ανέφεραν, θα έπρεπε να εργαστεί έτσι ώστε να αποπληρώσει τα έξοδα μετακίνησης της και παραμονή της στην χώρα ύψους 1.600 ευρώ, ενώ τα ρούχα και τα αντικείμενα που χρησιμοποιούσε θα αφαιρούνταν από τον μισθό της. Μετά την παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος και με επίμονες παρακλήσεις, κατάφερε να αφεθεί ελεύθερη από τον εργοδότη της και έλαβε βοήθεια από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (IOM).

Case study 2

Το θύμα εμπορίας ανθρώπων στην αναφερόμενη υπόθεση είναι γυναίκα ηλικίας 40 ετών από την Γκάνα, που μεταφέρθηκε στην Ελλάδα με σκοπό την σεξουαλική της εκμετάλλευση. Στρατολογήθηκε το έτος 2011 στην Γκάνα, από ομοεθνή της, ο οποίος της υποσχέθηκε νόμιμη εργασία στην Ελλάδα, με ικανοποιητικές απολαβές. Το θύμα αποδέχτηκε την πρόταση, λόγω της ευάλωτης θέσης στην οποία βρισκόταν, ούσα μητέρα 4 παιδιών χωρίς εργασία. Στην συνέχεια, με την παρότρυνση του διακινητή, υπεβλήθη σε τελετή βουντού, παρουσία των παιδιών της, κατά την διάρκεια της οποίας, ορκίστηκε ότι θα έκανε ότι της ζητούσαν, διαφορετικά δε θα έβλεπε ποτέ ξανά τα παιδιά της. Το έτος 2011 μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη της Τουρκίας, όπου διέμεινε για μικρό χρονικό διάστημα. Αφού της αφαίρεσαν τα ταξιδιωτικά της έγγραφα και το διαβατήριό της, με την βοήθεια των διακινητών, εισήλθε παράνομα στην Ελλάδα, μέσω του Έβρου και οδηγήθηκε στην Αθήνα.

Με την άφιξη της στην Αθήνα, οδηγήθηκε από τους διακινητές σε διαμέρισμα προαστίου της πόλης. Στη συνέχεια, με τη χρήση βίας και απειλών για τη ζωή της ίδιας και των παιδιών της καθώς και επικαλούμενοι την ύπαρξη χρέους προς αυτούς ύψους 40.000 ευρώ, την εξανάγκασαν να εκδίδεται, παρακρατώντας το σύνολό των πορνικών της εσόδων και επιτηρώντας τις κινήσεις της. Επιπροσθέτως, προκειμένου να κάμψουν τις αντιστάσεις της, την βίαζαν συστηματικά, εξαναγκάζοντας την παράλληλα στη χρήση ναρκωτικών ουσιών.

Μετά από επίμονες προσπάθειες και αφού έμεινε έγκυος, κατάφερε το έτος 2012, να διαφύγει από τους διακινητές και μετοίκησε σε έτερη πόλη της Ελλάδας προκειμένου να προστατευθεί. Το έτος 2014 προσεγγίστηκε και πάλι από μέλη του ίδιου οργανωμένου κυκλώματος εκμετάλλευσης και οδηγήθηκε εκ νέου στην Αθήνα, όπου αναγκάζονταν και πάλι, με την χρήση βίας, να εκδίδεται, κάτω από αντίξοες

συνθήκες διαβίωσης. Το έτος 2015 κατάφερε και πάλι να διαφύγει, λαμβάνοντας βοήθεια και στήριξη από τις ελληνικές αρχές και ΜΚΟ.

Case study 3

Το θύμα εμπορίας ανθρώπων στην αναφερόμενη υπόθεση είναι γυναίκα ηλικίας 25 ετών από την Ουγκάντα, που μεταφέρθηκε στην Ελλάδα, μέσω της Τουρκίας με σκοπό την σεξουαλική εκμετάλλευση. Προσεγγίσθηκε από γυναίκα ομοεθνή της το έτος 2014, η οποία της υποσχέθηκε εργασία στην Τουρκία σε κομμωτήριο που διατηρούσε. Το θύμα βρισκόμενο σε δεινή οικονομική θέση αποδέχτηκε την πρόταση για να μπορέσει να στηρίξει οικονομικά την οικογένειά της. Επίσης ήταν φορέας του ιού του AIDS, γεγονός που την έκανε ακόμα πιο τρωτή και εύλωτη στις ψεύτικες υποσχέσεις των διακινητών ανθρώπων. Ο μισθός, που της υποσχέθηκαν ότι θα λάμβανε ήταν 300 δολάρια την εβδομάδα και εν συνεχεία μεταφέρθηκε στην Κωνσταντινούπολη της Τουρκίας, ενώ όλα της τα έξοδα για την έκδοση της απαραίτητης visa και των εισιτηρίων τα κάλυψε η ομοεθνή της.

Με την άφιξη της στην Κωνσταντινούπολη, οδηγήθηκε σε διαμέρισμα, όπου διέμεναν άλλες 3 κοπέλες και της αφαιρέθηκε το διαβατήριό της και όλα τα ταξιδιωτικά της έγγραφα. Ακόμα της ανακοίνωσαν ότι δεν θα εργαστεί ως κομμώτρια αλλά θα πρέπει να εκδίδεται, προκειμένου να αποπληρώσει το ποσό των 4.000 δολαρίων, το οποίο όφειλε στους διακινητές της. Στην συνέχεια κρατούνταν κλειδωμένη παρά την θέληση της και αναγκαζόταν να εκδίδεται εντός του διαμερίσματος χωρίς να λαμβάνει κανένα χρηματικό ποσό ως αμοιβή. Επιπροσθέτως, οι διακινητές προκειμένου να κάμψουν τις αντιδράσεις της, της χορηγούσαν με την βία ναρκωτικές ουσίες και της ασκούσαν καθημερινή βία .

Το έτος 2016 κατάφερε να διαφύγει από το κύκλωμα εκμεταλλευτών της και εισήλθε παράνομα στον Ελλαδικό χώρο. Αφού οδηγήθηκε σε κέντρο υποδοχής προσφύγων σε νησί της Ελλάδας, καταγράφηκε από τις ελληνικές αρχές και κινήθηκαν όλες οι νόμιμες διαδικασίες, έτσι ώστε να λάβει άσυλο. Μετά την παρέλευση λίγων μηνών, εντοπίστηκε και πάλι εντός του κέντρου υποδοχής, από το κύκλωμα διακινητών ανθρώπων και με το πρόσχημα ότι θα μεταφερθεί στην Αθήνα, για να εργαστεί ως πωλήτρια σε σούπερ μάρκετ, οδηγήθηκε και πάλι σε διαμέρισμα στο κέντρο της Αθήνας, όπου αναγκαζόταν να εκδίδεται και πάλι με την χρήση βίας.

Το έτος 2017 μετά από σοβαρά προβλήματα υγείας που αντιμετώπιζε, αφέθηκε ελεύθερη από τους εκμεταλλευτές της και αφού της δόθηκαν πλαστά ταξιδιωτικά έγγραφα, αποπειράθηκαν να την μεταφέρουν σε έτερη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά από έλεγχο στο αεροδρόμιο, διαπιστώθηκε η πλαστότητα των εγγράφων της και αφού συνελήφθη, οδηγήθηκε σε ξενώνα ελληνικής ΜΚΟ όπου της παρασχέθηκε βοήθεια και στήριξη από κοινωνικούς λειτουργούς.

Συμπεράσματα

Από την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε, αναφορικά με την εμπορία ανθρώπων στον χώρο της Υποσαχάριας Αφρικής, προκύπτει ότι αποτελεί μια πολύ σοβαρή εγκληματική δραστηριότητα, με χιλιάδες θύματα και τεράστιες επιρροές στο κοινωνικό σύνολο. Η πληθώρα των μορφών και ο διακρατικός χαρακτήρας του human trafficking, το ανάγει σε μορφή οργανωμένου εγκλήματος παγκόσμιας κλίμακας, με τεράστια παράνομα οικονομικά οφέλη για τα δίκτυα εμπορίας ανθρώπων. Από την παραπάνω παρουσίαση, διαπιστώνεται επίσης, η σημαντικότητα επίλυσης του ζητήματος, με σκοπό την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ανθρώπων στα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής καθώς και η άμεση ανάγκη λήψης μέτρων για την αντιμετώπιση του φαινομένου.

Η εμπορία ανθρώπων παραβιάζει πληθώρα ανθρώπινων δικαιωμάτων μεταξύ των οποίων το δικαίωμα στην ελευθερία της κυκλοφορίας και της ελεύθερης επιλογής κατοικίας, το δικαίωμα στην ελευθερία από τη δουλειά, το δικαίωμα στην αξιοπρεπή εργασία, το δικαίωμα των ανθρώπων να μην υποβληθούν σε βασανιστήρια και σε άλλες μορφές σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας καθώς και το δικαίωμα στην ειρήνη και την ασφάλεια. Επίσης, εμπεριέχει πολύ μεγάλο αριθμό ποινικά κολάσιμων εγκληματικών πράξεων, όπως η παράνομη βία, η πρόκληση σωματικών βλαβών, η απάτη, τα βασανιστήρια, ο βιασμός, η χρήση και κατοχή πλαστών εγγράφων, η παράνομη παρακράτηση, η μαστροπεία, η σύσταση εγκληματικής οργάνωσης, καθώς και συνδυασμό αυτών.

Ο αριθμός των μορφών και των σκοπών εκμετάλλευσης των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων καταδεικνύει τον πολυδιάστατο χαρακτήρα του φαινομένου καθώς και την διασύνδεση του με πλήθος έκνομων δραστηριοτήτων, ενώ ο τρόπος με τον οποίο εκμεταλλεύονται τα θύματα, εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από τις «ανάγκες» τις περιοχής προορισμού. Τα μεγάλα αστικά κέντρα, στα οποία δραστηριοποιούνται αρκετές εγκληματικές ομάδες και λαμβάνουν χώρα πλήθος παράνομων πράξεων, αποτελούν τις βασικότερες περιοχές προορισμού θυμάτων.

Επιπροσθέτως, παρουσιάστηκε η ειδοποιός διαφορά της εμπορίας ανθρώπων με την λαθραία διακίνηση μεταναστών, έτσι ώστε να κατανοηθούν πλήρως τα επιμέρους χαρακτηριστικά της πρώτης, τα οποία την καθιστούν την σοβαρότερη μορφή εγκληματικής δραστηριότητας καθώς και οι παράγοντες που συνδέονται άμεσα με το εμπόριο ανθρώπων, οι οποίοι συμβάλλουν στην τρωτότητα των θυμάτων

και στην δημιουργία ενός «πρόσφορου» εδάφους για τους διακινητές ανθρώπων. Η φτώχεια, η κοινωνική θέση της γυναίκας, η εξάπλωση του ιού του Aids, η κοινωνικοπολιτική κατάσταση που επικρατεί και η ευπάθεια του πληθυσμού αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες, που συμβάλλουν στην εξάπλωση της εμπορίας ανθρώπων στην υπό έρευνα περιοχή.

Παράλληλα, πραγματοποιήθηκε έρευνα και παρουσίαση του φαινομένου της εμπορίας ανθρώπων, με γεωγραφική εστίαση στις επιμέρους περιφέρειες της Υποσαχάριας Αφρικής, η οποία οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι σε κάθε περιφέρεια υφίστανται διαφορετικά χαρακτηριστικά, μορφές, σκοποί εκμετάλλευσης και παράγοντες επιρροής του human trafficking. Είναι εμφανές, ότι σε κάθε περιφέρεια επικρατούν διαφορετικές κοινωνικοπολιτικές συνθήκες με αποτέλεσμα οι παράγοντες που συνδέονται με το εμπόριο ανθρώπων να διαφέρουν. Ακόμα, καταγράφονται αρκετές διαφορές, ανάμεσα στις περιφέρειες, στην δράση και την οργάνωση των διακινητών ανθρώπων, μέσα από την μελέτη της ενδοκρατικής, περιφερειακής αλλά και διακρατικής μεταφοράς των θυμάτων της εμπορίας ανθρώπων.

Όσο αφορά τις ροές του trafficking εντός και εκτός της Υποσαχάριας Αφρικής, τις περισσότερες περιπτώσεις έχουν ενδοκρατικό χαρακτήρα. Τα θύματα προσεγγίζονται από του διακινητές και μεταφέρονται προς εκμετάλλευση, κυρίως μεταξύ γειτονικών κρατών και περιοχών χωρίς οριοθετημένα σύνορα, με παρόμοια οικονομική κατάσταση, όπου η μετακίνηση τους είναι πιο εύκολη. Έχει καταγραφεί επίσης, μεταφορά θυμάτων σε περιοχές και κράτη εκτός της Αφρικανικής ηπείρου, ενώ έχουν εντοπιστεί και καταγραφεί θύματα με κράτος προέλευσης την Υποσαχάρια Αφρική σε περισσότερες από 55 χώρες, εκτός αυτής. Είναι λοιπόν πρόδηλο, ότι η περιοχή της Υποσαχάριας Αφρικής αποτελεί «δεξαμενή» θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, τα οποία αφού στρατολογηθούν μεταφέρονται σε άλλες περιοχές, όπου εκμεταλλεύονται και τροφοδοτούν πλήθος παράνομων δραστηριοτήτων.

Επιπλέον, πραγματοποιήθηκε ανάλυση του νομικού πλαισίου και των μέτρων που έχουν ληφθεί, από τα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής, σχετικά με την αντιμετώπιση του φαινομένου και την ποινικοποίηση της εγκληματικής δραστηριότητας των διακινητών ανθρώπων, η οποία καταδεικνύει ότι οι περισσότερες χώρες της Υποσαχάριας Αφρικής έχουν λάβει πολύ πρόσφατα, μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Πολύ σημαντική επιρροή, από πλευράς της Διεθνούς κοινότητας, στην λήψη μέτρων, αποτέλεσε το Πρωτόκολλο των Ηνωμένων Εθνών για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης

Προσώπων, Ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών, το οποίο τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2003 και ήταν το πρώτο βήμα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, ωθώντας τα κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής να λάβουν νομοθετικά μέτρα για την αντιμετώπιση της ως μία αυτοτελή έκνομη δραστηριότητα.

Σε διεθνές επίπεδο, πολύ σημαντικό ρόλο έχουν διαδραματίσει οι οργανισμοί, τα προγράμματα και οι πρωτοβουλίες, που έχουν αναπτυχθεί για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων. Η επιρροή και η συμβολή τους στην αντιμετώπιση του trafficking στον χώρο της Υποσαχάριας Αφρικής είναι καίρια, συμβάλλοντας ενεργά στον εντοπισμό των θυμάτων και την καταδίκη των διακινητών. Σε περιφερειακό επίπεδο, στα Αφρικανικά κράτη έχουν καταγραφεί δράσεις αντιμετώπισης της εμπορίας ανθρώπων από το έτος 1981, χωρίς όμως αποτελέσματα. Με την πάροδο των ετών και με την συνεχή επιρροή της Διεθνούς κοινότητας, έχουν δημιουργηθεί περιφερειακά σχέδια δράσης και εκστρατείες, με σκοπό τον εντοπισμό των παράνομων δικτύων εμπορίας ανθρώπων και την αποτελεσματική αντιμετώπιση τους. Παρά τα διεθνή, περιφερειακά και εθνικά μέτρα για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στην υπό έρευνα περιοχή, τα επίπεδα της εμπορίας ανθρώπων παραμένουν σε υψηλά επίπεδα σε πολλές αφρικανικές χώρες.

Στην παρούσα εργασία παρατέθηκαν case studies, τα οποία αφορούν υποθέσεις εμπορίας ανθρώπων με θύματα που προέρχονται από κράτη της Υποσαχάριας Αφρικής και έχουν εντοπιστεί στον Ελλαδικό χώρο το έτος 2017, στα οποία εμφανίζονται οι παράγοντες που καθιστούν το εκάστοτε θύμα τρωτό στους διακινητές ανθρώπων. Επίσης, εμφανίζονται οι τρόποι και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν οι εγκληματικές ομάδες των διακινητών, έτι ώστε να προσεγγίσουν τα υποψήφια θύματα τους και να καταφέρουν να τα στρατολογήσουν, προκειμένου να τα μεταφέρουν προς εκμετάλλευση σε έτερες περιοχές. Η εξαπάτηση των θυμάτων, η υποτιθέμενη προσφορά μίας «καλύτερης ζωής» και η πραγματοποίηση τελετών βουντού, αποτελούν τις βασικότερες μεθόδους των διακινητών ανθρώπων. Ακόμα, αποτυπώνονται οι τρόποι που χρησιμοποιούν οι διακινητές, προκειμένου να δεσμεύουν τα θύματα και να τα καταστείλουν τις όποιες αντιδράσεις του. Η αφαίρεση των ταξιδιωτικών εγγράφων τους, η χρήση σωματικής και ψυχολογικής βίας, ο εθισμός σε ναρκωτικές ουσίες, ο βιασμός και οι απειλές για την σωματική ακεραιότητα των συγγενών τους, είναι ορισμένοι μόνο συνήθεις μέθοδοι που χρησιμοποιούνται προκειμένου να παραμείνουν τα θύματα δέσμια. Οι συνθήκες

διαβίωσης τους, στις περιοχές προορισμού είναι αντίξοες και με πολύ μεγάλους κινδύνους για την υγεία τους.

Επιπλέον, από την προαναφερόμενη περιπτωσιολογική μελέτη, καθίσταται εμφανής η δυσκολία εντοπισμού των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων καθώς και των διακινητών. Σχεδόν σε όλα τα κράτη, σύμφωνα με το εκάστοτε νομοθετικό πλαίσιο που επικρατεί, για να μπορέσει να υπάρξει σύλληψη και εν συνεχεία καταδίκη ενός δράστη εμπορίας ανθρώπων, θα πρέπει τα θύματα να τον αναγνωρίσουν και να καταθέσουν σε βάρος του. Στις περισσότερες καταγεγραμμένες περιπτώσεις, δεν υπάρχει τελική καταδίκη των διακινητών, λόγω του εκφοβισμού των θυμάτων και των απειλών για την σωματική ακεραιότητα των οικείων τους.

Σύμφωνα λοιπόν με το περιεχόμενο της παρούσας εργασίας καθίσταται σαφές ότι το εμπόριο ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική συνδέεται άμεσα και έμμεσα με την υπανάπτυξη της. Η σοβαρότητα του φαινομένου καθώς και το πλήθος των θυμάτων εμπορίας ανθρώπων, που προέρχονται από την υπό έρευνα περιοχή καταδεικνύουν τις διαστάσεις που έχει λάβει η παράνομη αυτή δραστηριότητα καθώς και την επιρροή της στο κοινωνικό σύνολο. Είναι πρόδηλο λοιπόν, ότι αποτελεί αναπτυξιακό πρόβλημα για την περιοχή αυτή καθώς και ανασταλτικό παράγοντα για την βιώσιμη ανάπτυξη της και επηρεάζει άμεσα την εύρυθμη λειτουργία των κοινωνικών δομών.

Η εμπορία ανθρώπων, ως μία διακρατική μορφή οργανωμένου εγκλήματος χρειάζεται διεθνή, διμερή αλλά και περιφερειακή συνεργασία προκειμένου να αντιμετωπιστεί. Οι εκπρόθεσμες εγκρίσεις των νόμων για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στις περισσότερες χώρες της Αφρικής νοτίως της Σαχάρας, οι αδυναμίες αυτών και η ανεπαρκής εφαρμογή τους, αποτελούν μια σημαντική πρόκληση για την αφρικανική κοινωνία. Τέλος η αναποτελεσματικότητα των συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης και των σχετικών θεσμών και αρχών στην καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, έχει ως αποτέλεσμα να μην υπάρχουν πολλές καταδίκες διακινητών.

Απαιτούνται λοιπόν συντονισμένες προσπάθειες για την αποτελεσματική καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική. Ο διακρατικός χαρακτήρας και η πολυπλοκότητα του φαινομένου, απαιτούν την εντατικοποίηση των προσπαθειών και της λήψης μέτρων για την αντιμετώπιση του. Δεδομένης της κοινωνικοπολιτικής και οικονομικής κατάστασης, που επικρατεί στα εν λόγω κράτη,

χρειάζεται η παροχή αναπτυξιακής βοήθειας από τα αναπτυγμένα κράτη καθώς και η διεθνή συνεργασία.

Επιπροσθέτως, θα πρέπει να υπάρξουν δράσεις και αναπτυξιακή βοήθεια προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι παράγοντες που είναι άρρηκτα συνδεδεμένοι με το εμπόριο ανθρώπων στην Υποσαχάρια Αφρική, οι οποίοι συμβάλουν στην εξάπλωση του φαινομένου και στην τρωτότητα των θυμάτων. Απαιτείται ενημέρωση του πληθυσμού σχετικά με την εμπορία ανθρώπων, πρόσβαση στην εκπαίδευση και πραγματοποίηση δράσεων για την πρόληψη και αποτροπή του φαινομένου. Με την επίτευξη αυτών των πρακτικών, αντιμετωπίζεται το πρόβλημα στην βάση του και πριν το υποψήφιο θύμα στρατολογηθεί και μεταφερθεί προς εκμετάλλευση.

Βιβλιογραφία

A. Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

A.1 Βιβλία

Κυριαζή Τ., Εμπορία Ανθρώπων – Διεθνές & Ευρωπαϊκό Δίκαιο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2010

Μοντζίνι Πάολα, Μετάφραση Ζερβού Φωτεινή, Εμπόριο γυναικών / Πορνεία, μαστροπεία και εκμετάλλευση, Εκδόσεις Μελάνι, 2007

Παπαθεοδώρου Π. Θεοδ., Δημόσια Ασφάλεια & Αντεγκληματική Πολιτική – Συγκριτική Προσέγγιση, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2005

Συκιώτου Αθ., Εμπορία Ανθρώπων στα Βαλκάνια. Θύμα, δράστης και κατασταλτικές στρατηγικές, Αθήνα - Κομοτηνή, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, 2003

Συκιώτου Αθ., Οι δυσκολίες και η σημασία της αναγνώρισης ενός ατόμου ως θύμα της εμπορίας ανθρώπων, Ποιν.Δικ και Εγκληματολογία 2009

Συμεωνίδου - Καστανίδου Ελ., Οργανωμένο Έγκλημα και Τρομοκρατία – Σύγχρονες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και ελληνική έννομη τάξη, Εκδόσεις Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 2007

Τσάλτας Γρ., Αναπτυξιακό Φαινόμενο και Τρίτος Κόσμος, Πολιτικές και Διεθνές Δίκαιο της Ανάπτυξης, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2010

Τσάλτας, Γρ., Μαυρογένης Στ., Μπούρτζης Τηλ., Ροδοθεάτος Γερ., Περιβάλλον Διεθνής Προστασία Πολιτική-Δίκαιο-Θεσμοί, εκδ. Σιδέρη, Αθήνα, 2017.

Τσάλτας Γρ. Αφρική και Ανάπτυξη - Η Τελευταία Παγκόσμια Πρόκληση - Ευκαιρία, Εκδόσεις Ι. Σιδέρη, Αθήνα, 2009,

Τσάλτας Γρ., Η Γεωγραφία στις Διεθνής Σπουδές , Εκδόσεις Σιδέρη, Αθήνα 2011

Χλούπης Γ., Διασυνοριακό και Υπερεθνικό Οργανωμένο Έγκλημα, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2005

Baylis, J. & Smith S, Η Παγκοσμιοποίηση της Διεθνούς Πολιτικής, εκδ. Επίκεντρο, Αθήνα, 2007

Siddharth Kara, Sex trafficking, Στο άδυτο της Οικονομίας της σύγχρονης δουλείας, Μετάφραση Αλαβάνου Αριάδνη, Εκδόσεις Ασβός ,2010

Β. Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Β.1 Βιβλία

Aronowitz A., Smuggling and Trafficking in Human Beings: The Phenomenon, The Markets that Drive It and the Organisations that Promote It, European Journal on Criminal Policy and Research 9: 163–195, 2001, Kluwer Academic Publishers, Netherlands.

Bales K., Understanding Global Slavery. A Reader, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London 2005

Ebbe O., Das D., Global trafficking in women and children, CRC Press is an imprint of the Taylor & Francis Group, 2008

Gallagher A., The international law of human trafficking, Cambridge University Press, New York 2010.

Shelley L., Human Trafficking, A Global Perspective , Cambridge University Press, 2010.

Β.2 Επιστημονικά άρθρα

Allais C., An Overview Of Human Trafficking in Sub- Saharan Africa, Conference on Criminal Trafficking and Slavery, University of Illinois Urbana-Champaign, 2006

Abena D. Oduro and Ivy Aryee, Investigating Chronic Poverty in West Africa, , Centre for Policy Analysis, 2003

Bartle Ph., Factors of Poverty-The Big Five, Community Empowerment Collective, , VCN, 2007, στο <http://cec.vcn.bc.ca/cmp/modules/emp-pov.htm>

Bience Gawanas - African Union, Concepts and implementation mechanisms relating to human rights

Febrey An. ,Human Trafficking and Migrant Smuggling: How They Differ στο <https://www.humanrightsfirst.org/resource/human-trafficking-and-migrant-smuggling-how-they-differ>

Mollema Nina, Combating Human Trafficking in South Africa: A Comparative Legal Study, University Of South Africa, 2013 διαθέσιμο στο http://uir.unisa.ac.za/bitstream/handle/10500/10189/thesis_mollema_n.pdf?sequence=1

Ngwe E, Human trafficking: The modern day slavery of the 21st Century, African Journal of Criminology and Justice Studies, 2012 , διαθέσιμο στο <https://www.umes.edu/WorkArea/DownloadAsset.aspx?id=43780>

Ruby An. –Lawrance Ben., Anti-Trafficking Legislation in Sub-Saharan Africa: Analyzing the Role of Coercion and Parental Responsibility, University of Nebraska – Lincoln, 2012 διαθέσιμο στο <http://digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1018&context=humtrafconf4>

Stanojoska An., The Process of Trafficking in Human Beings: Phases of Committing the Crime, 2015

Sawadogo Wilfried, The Challenges of Transnational Human Trafficking in West Africa, African Studies Quarterly, 2012 διαθέσιμο στο <http://asq.africa.ufl.edu/files/Sawadogo-2012.pdf>

Thomas C, Global Governance Development and Human Security, Pluto Press, London, 2000

Wright E, Poverty and It's Contribution to Human Trafficking The Borgen Project , στο <http://borgenproject.org/poverty-contribution-humantrafficking/>

Yuxin Jiang, Human Trafficking: African Perspective διαθέσιμο στο <http://www.jurist.org/forum/2015/03/tseliso-thipanyane-trafficking-africa.php>

B.3 Εκθέσεις- Αναφορές

Department of State, United States of America, Trafficking in Persons Report, June 2016

Europol, Europol Coordinates Eu-Wide Hit On Trafficking In Human Beings For Sexual Exploitation διαθέσιμο στο <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-coordinates-eu-wide-hit-trafficking-in-human-beings-for-sexual-exploitation>

ECOWAS, Support Free Movement of Persons & Migration in West Africa Funded by the EU Counter-Trafficking Baseline Assessment στο <https://fmmwestafrica.org/wp-content/uploads/2017/08/Report-of-the-ECOWAS-baseline-assessment-on-counter-trafficking.pdf>

GAATW, Smuggling and Trafficking: Rights and intersections, Working Papers, Series 2011 Global Alliance Against Traffic in Women (GAATW) στο https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/antitrafficking/files/smuggling_and_trafficking_rights_and_intersections_1.pdf

HSTC, Human trafficking vs human smuggling, 15-06-2016 διαθέσιμο στο http://ctip.defense.gov/Portals/12/Documents/HSTC_Human%20Trafficking%20vs.%20Human%20Smuggling%20Fact%20Sheet.pdf?ver=2016-07-14-145555-320

IOA, Consultancy Africa Intelligence , Human Trafficking in Africa - A modern day evil, στο

http://www.consultancyafrica.com/index.php?option=com_content&view=article&id=233&Itemid=15

Interpol, Types of human trafficking στο <https://www.interpol.int/Crime-areas/Trafficking-in-human-beings/Types-of-human-trafficking>

OHCHR, Human Rights and Human Trafficking, Fact Sheet No. 36 U.N, 2014, σελ. 2-7 διαθέσιμο στο http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FS36_en.pdf

Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, Study on trafficking in persons in West Africa: an analysis of the legal and political framework for the protection of victims

OSCE, Analyzing the Business Model of Trafficking in Human Beings to better Prevent the Crime, 2010, διαθέσιμο στο <http://www.osce.org/secretariat>

Society of International Development, Greater Horn of Eastern Africa, Human Trafficking in GHEA, 2013 διαθέσιμο στο https://www.sidint.net/sites/www.sidint.net/files/docs/RF25_humantrafficking.pdf

South African Law Reform Commission: Project 131, Trafficking in Persons, Report: August 2008

UNDOC, Global Report on Trafficking in Persons, December 2016

UNODC, Global Report On Trafficking in Persons, Global Initiative to Fight Human Rights, 02/2009

UNDP, Anti-human trafficking manual for criminal justice practitioners, Definitions of trafficking in persons and smuggling of migrants, 2009

UN, Human Rights and Human Trafficking, 2014 στο http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FS36_en.pdf

UNICEF, Child Trafficking in West Africa, Policy Responses, 4/2002

UNODC, Organized Crime and Trafficking in Eastern Africa, A Discussion Paper, 2009

UNODC, Distinguishing between trafficking in persons and smuggling of migrants, Tool 1.2 στο https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/Toolkit-files/08-58296_tool_1-2.pdf

UNODC, 016 Workshop: Profiling the Traffickers, 2008 στο <https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2008/BP016ProfilingtheTraffickers.pdf>

UNESCO, Human Trafficking in South Africa: Root Causes and Recommendations, Policy Paper Poverty Series n° 14.5 (e), 2007

UNHCR, Summary of Regional and Sub-Regional Structures and Initiatives to Counter Trafficking in Persons, December, 2010

World Bank, The World Bank In South Africa, Overview, May 2017 διαθέσιμο στο <http://www.worldbank.org/en/country/southafrica/overview>

World Bank, Africa Continues to Grow Strongly but Poverty and Inequality Remain Persistently High, 07-10-2013 στο <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2013/10/07/africa-continues-grow-strongly-poverty-inequality-persistently-high>

World Regional Geography, People, Places and Globalization v. 1.0, διαθέσιμο στο https://saylordotorg.github.io/text_world-regional-geography-people-places-and-globalization.html

B.4 Ηλεκτρονικές Πηγές

<http://andmcintyre.weebly.com/sub-saharan-africa.html>

https://data.worldbank.org/region/sub-saharan-africa?name_desc=true

https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?end=2016&locations=ZG&start=1960&view=chart&year_high_desc=false

https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/ldc_list.pdf

<http://unohrlls.org/about-llcs/>

<https://sustainabledevelopment.un.org/topics/sids/list>

<https://www.uneca.org/>

<https://www.unodc.org/unodc/en/human-trafficking/what-is-human-trafficking.html>

<https://www.unodc.org/>

<https://www.unodc.org/unodc/en/about-unodc/index.html>

<http://www.africa.undp.org/content/rba/en/home/sustainable-development-goals/goal-8-decent-work-and-economic-growth.html>

<https://www.unicef.org/what-we-do>

<https://www.iom.int/mission>

https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_el

http://www.achpr.org/files/instruments/achpr/banjul_charter.pdf

http://www.unodc.org/pdf/crime/trafficking/Declarationr_CEDEAO.pdf

<http://www.ecowas.int/>

<https://au.int/en/recs/eccas>

<http://www.sadc.int/>

B.5 Κείμενα Τεκμηρίωσης

Article 3 of the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons
Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings,
διαθέσιμο στο <https://rm.coe.int/168008371d>

Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of
the Prostitution of Others (with Final Protocol) διαθέσιμο στο
<https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/convention-for-the-suppression-of-the-traffic-in-persons-and-of-the-exploitation-of-the-prostitution-of-others-with-final-protocol/>

International Agreement for the Suppression of the "White Slave Traffic," 18 May
1904 διαθέσιμο στο <http://hrlibrary.umn.edu/instate/whiteslavetraffic1904.html>

International Convention for the Suppression of the "White Slave Traffic," May 4,
1910 διαθέσιμο στο <http://hrlibrary.umn.edu/instate/whiteslavetraffic1910.html>

International Convention for the Suppression of the Traffic in Women and Children,
1921 διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/anti-trafficking/legislation-and-case-law-international-legislation-united-nations/1921-international-convention_en

International Convention for the Suppression of the Traffic in Women of the Full Age
1933, διαθέσιμο στο http://ec.europa.eu/anti-trafficking/legislation-and-case-law-international-legislation-united-nations/1933-international-convention_en

Ouagadougou Action Plan to Combat Trafficking in Human Beings, Especially
Women and Children διαθέσιμο στο
https://ec.europa.eu/antitrafficking/sites/antitrafficking/files/ouagadougou_action_plan_to_combat_trafficking_en_1.pdf

Protocol to The African Charter On Human and Peoples' Rights on the Rights Of
Women In Africa διαθέσιμο στο http://www.achpr.org/files/instruments/women-protocol/achpr_instr_proto_women_eng.pdf

United Nations Convention against Transnational Organized Crime and the Protocols
thereto διαθέσιμο στο
<http://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>

United Nations Convention Against Transnational Organized Crime And The
Protocols Thereto διαθέσιμο στο
<https://www.unodc.org/documents/middleeastandnorthafrica/organised->

[crime/UNITED_NATIONS_CONVENTION_AGAINST_TRANSNATIONAL_OR
GANIZED_CRIME_AND_THE_PROTOCOLS_THERETO.pdf](#)

UNICEF, Strategic Plan 2018-21 διαθέσιμο στο
https://www.unicef.org/about/execboard/files/Strategic_Plan_Theory_of_Change_Draft_Paper_June_22_v4_combined.pdf